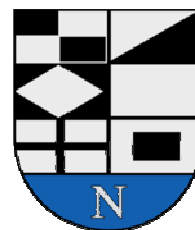

Užsakovas

Neringos savivaldybės administracija

Rengėjas

UAB „Nacionalinių projektų rengimas“

A. Vivulskio g. 6/8-36, 03221 Vilnius

INVESTICIJŲ PRITRAUKIMO STRATEGIJA NERINGOS SAVIVALDYBĖJE

INVESTICIJŲ PRITRAUKIMO STRATEGIJA

2013 m. balandžio 9 d.

Vilnius

BENDROJI INFORMACIJA

Projekto pavadinimas	Investicijų pritraukimo strategija Neringos savivaldybėje
Užsakovas /galutinis paramos gavėjas	Neringos savivaldybės administracija
Rengėjas	UAB „Nacionalinių projektų rengimas“ A.Vivulskio g. 6/8-36, 03221 Vilnius tel. (8 5) 210 74 88 faks. (8 5) 278 40 32 www.npr.lt
Sutarties sudarymo data	2012-08-17
Sutarties Nr.	V31-181
Projekto vadovas / kontaktinis asmuo	Rūta Kastanauskienė, direktorė mob. 8 655 34 843 el. p. ruta@npr.lt

TURINYS

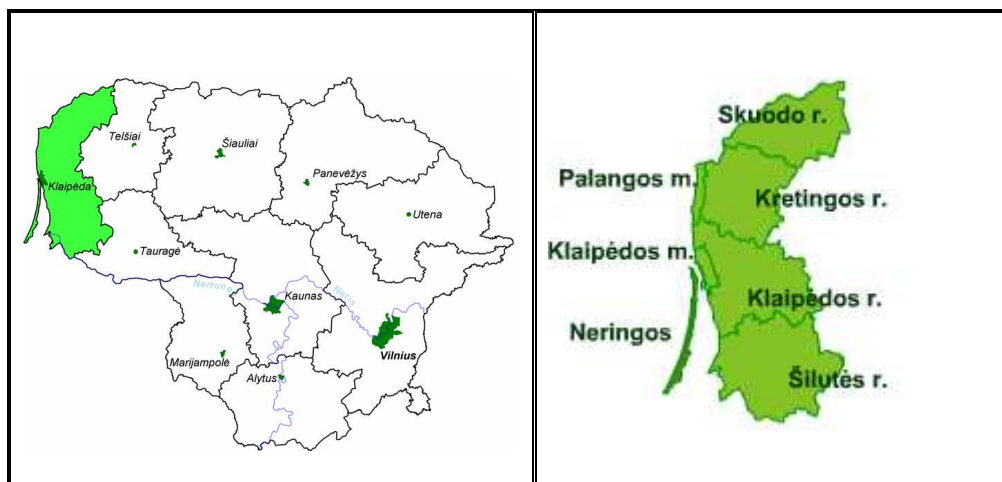
Turinys.....	3
1 Bendroji Neringos savivaldybės charakteristika.....	5
2 Investicinės aplinkos analizė.....	6
2.1 Investicinės aplinkos samprata ir investicijas įtakojantys veiksniai.....	6
2.2 Lietuvos investicinės aplinkos vertinimas tarptautiniame kontekste	7
2.2.1 Pasaulio Banko verslo sąlygų indeksas.....	7
2.2.2 Heritage Foundation Ekonominės laisvės indeksas.....	9
2.2.3 Pasaulio Ekonomikos forumo Pasaulio konkurencingumo indeksas.....	10
2.2.4 Lietuvos investicinės aplinkos situacija.....	11
2.2.5 Lietuvos investicijų pritraukimo strategija	13
2.3 Esamos investicinės aplinkos Neringos savivaldybėje analizė	15
2.3.1 Ekonominė aplinka	16
2.3.2 Verslo sektorius.....	21
2.3.3 Turizmas	32
2.3.4 Darbo rinka.....	38
2.4 Konkurencinis pranašumas.....	41
2.4.1 Lietuvos kurortai	44
2.4.2 Neringa	45
2.4.3 Kiti kurortai	46
2.5 Baltijos jūros regiono kurortai.....	46
2.5.1 Kaliningradas (Rusija)	48
2.5.2 Latvija – Ventspilis.....	48
2.5.3 Estija – Saremos sala	49
2.6 Turizmo tendencijos Europoje.....	49
3 Neringos savivaldybėje taikomos investicijų skatinimo priemonės.....	51
3.1 Turizmo, rekreacijos, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programa.....	51
3.2 Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros programa	53
3.3 ES paramos lėšų įsisavinimas 2007-2013 metais.....	56
4 Investuotojų poreikių vertinimas.....	62
4.1 Viešojo ir privataus sektorių partnerystės skatinimas	65
4.2 ES parama 2014-2020 metų laikotarpiu	67
4.3 Valstybės investicijų programa 2013-2015 metais	69
5 Investicijų pritraukimo strategijos prioritetingos kryptys ir tikslai Neringos savivaldybėje	71
5.1 Palankios verslo ir investicinės aplinkos kūrimas.....	73
5.1.1 Verslo rėmimas ir skatinimas.....	73
5.1.2 Informacijos apie investavimo galimybes sklaida ir ryšiai su visuomene	74

5.1.3	Finansavimo alternatyvos	75
5.2	Viešosios ir turizmo infrastruktūros plėtra.....	76
5.2.1	Turizmo infrastruktūros vystymas	77
5.2.2	Socialinės infrastruktūros vystymas	79
5.2.3	Ekonominės infrastruktūros vystymas	80
5.2.4	Finansavimo šaltiniai	82
5.3	Viešojo sektoriaus darbo efektyvumo gerinimas.....	90
5.3.1	Finansavimo šaltiniai	91
5.4	Investicijų pritraukimo strategijos tikslai ir vertinimas	93

1 BENDROJI NERINGOS SAVIVALDYBĖS CHARAKTERISTIKA

Neringa – tai pati ilgiausia ir labiausiai į vakarus nutolusi vietovė Lietuvoje, turinti savivaldybės statusą. Neringos savivaldybė priklauso Klaipėdos apskričiai, į kurios teritoriją patenka dar šešios savivaldybės: Klaipėdos miesto, Klaipėdos rajono, Palangos miesto, Kretingos rajono, Skuodo rajono ir Šilutės rajono. Klaipėdos regionas išsiskiria tuo, kad tai vienintelė apskritis Lietuvoje, kurios krantus skalauja Baltijos jūra ir Kuršių marios.

Ketrios Klaipėdos regiono savivaldybės įsikūrusios prie Baltijos jūros, kur sudarytos puikios sąlygos turizmo ir rekreacijos sektoriaus verslams plėtoti. Svarbiausias Klaipėdos regiono ekonomikos variklis – Klaipėdos jūrų uostas – labiausiai į šiaurę nutolęs neužšalantis rytinės Baltijos jūros uostas. Tai svarbiausias ir didžiausias Lietuvos Respublikos transporto centras, kuriame susijungia jūros, sausumos ir geležinkelio keliai iš rytų ir vakarų. Dėl strategiškai patogios geografinės padėties ir unikalios kraštovaizdžio, Klaipėdos regionas išsiskiria kaip patraukliausias iš visų šalies regionų atvykstančiųjų bei vietiniam turizmui vystyti.

Pav. 1–1. Klaipėdos apskrities geografinė padėtis

Neringos savivaldybė yra įsikūrusi Kuršių nerijos pusiasalyje, skiriančiame Kuršių marias nuo Baltijos jūros. Šio pusiasalio plotas – 180 km², o ilgis – apie 98 km. Šiaurinė ir didžiausia Kuršių nerijos dalis priklauso Lietuvos Respublikai. Kita dalis, kurioje yra Pilkopos, Rasytės, Šarkuvos ir kai kurios kitos mažesnės gyvenvietės, priklauso Rusijos Federacijos Kaliningrado sričiai. Dabar Lietuvos Respublikai priklausančios Kuršių nerijos didžiausia dalis administruojama Neringos savivaldybės, o likusi dalis – Klaipėdos miesto savivaldybės.

Neringos savivaldybės bendras plotas siekia 8.982 ha. Neringos savivaldybės plotas užima 0,14 proc. Lietuvos ir 1,72 proc. Klaipėdos apskrities teritorijos. Miškingumas Neringos savivaldybėje ženkliai viršija bendrą šalies vidurkį ir siekia net 83 proc. Pagal svarbiausių funkcinių prioritetų zonų pasiskirstymą Neringoje, gamtiniai ir kraštovaizdžio draustiniai sudaro 63,78 proc. savivaldybės teritorijos, gamtiniai bei kompleksiniai rezervatai – 21,54 proc., rekreacinė neurbanizuota zona – 9,55 proc., ekologinė apsaugos zona – 2,22 proc., kultūriniai draustiniai – 1,18 proc., rekreacinė gyvenviečių zona – 0,6 proc., rekreacinių kompleksų zona – 0,57 proc., vandenviečių zona – 0,49 proc., technologinio prioriteto (civilinio aerodromo) zona – 0,07 proc.

2 INVESTICINĖS APLINKOS ANALIZĖ

2.1 INVESTICINĖS APLINKOS SAMPRATA IR INVESTICIJAS ĮTAKOJANTYS VEIKSNIAI

Investicijų dydis ir jų intensyvumas priklauso nuo daugelio veiksnių, taip pat ir nuo aplinkos sąlygų. Investicinę aplinką sudaro nuolat kintančių komponentų visuma, kuri apima teisinius, socialinius-kultūrinius, ekonominius, geografinius, demografinius, politinius, technologinius ir konkurencinius veiksniai, įtakojančius investicijas. Vieni veiksniai daro tiesioginę įtaką investicijoms ir yra tiesiogiai susiję su kiekvienu plėtojama verslu ir priklauso nuo konkretaus verslo subjekto veiklos strategijos, verslo idėjos, verslumo įgūdžių, o kiti veiksniai apima tam tikros vietovės aplinkos veiksniai, nepriklausančius nuo verslo subjekto.

Dėl šių priežasčių, aplinka paprastai skirstoma į dvi kategorijas: specialiąją ir bendrąją. Specialioji aplinka – tai artima investuotojo atžvilgiu išorinės aplinkos dalis, daranti investicijoms tiesioginę įtaką. Prie specialiosios aplinkos komponentų priskiriami vartotojai, konkurentai, tiekėjai, sektoriaus terpė. Bendroji aplinka – tai tolima verslo aplinkos dalis – komponentų ir veiksnių, kurie yra bendri ir veikia visus ekonomikos sektorius, visuma.

Palankią investicinę aplinką lemia bendrosios išorinės aplinkos veiksniai. Kuo investicinį klimatą lemiantys veiksniai yra labiau išvystyti, tuo investicinė aplinka yra patrauklesnė ir konkurencingesnė kitų regionų atžvilgiu. Būtent konkurencingumo lygis parodo regiono gebėjimą sukurti tokią aplinką, kuri leistų įmonėms tobulėti ir greičiau diegti naujoves. Atsižvelgiant į tai, kad konkurencingumas ir investicinė aplinka yra kompleksinės sąvokos, juos lemia tokie veiksniai kaip politinė situacija, verslo reguliavimas, ekonominė aplinka ir aplinkosauga.

Šios sąlygos yra apibrėžiamos šalies, regiono ar atskiros vietovės mastu. Verslo sąlygų palankumas, kartu ir verslo sėkmė, priklauso nuo šių veiksnių derinio. Taip vyriausybės vykdoma politika, įstatyminė bazė bei kitos verslo reguliavimo priemonės gali tiesiogiai veikti verslą regioniniu arba šalies mastu. Taigi veiksniai, formuojantys investicinį klimatą, gali būti sąlygojami skirtingo valdžios lygmens. Valdžios lygmenys yra skirstomi į du pagrindinius: vietinį ir nacionalinį.

- **Vietinis lygmuo.** Savivaldybės gali inicijuoti paramos verslui programas, skatinti investicijas, plėtojant palankią verslui infrastruktūrą ir įgyvendinant veiksmingas darbo rinkos politikos priemones.
- **Nacionalinis lygmuo.** Nacionalinio lygmens valdžia reglamentuoja verslo veiklą įvairiais įstatymais bei reguliuodama mokesčių surinkimo sistemą.

Ši investicijų pritraukimo strategija rengiama siekiant nustatyti svarbiausias Neringos savivaldybės investicijų pritraukimo kryptis ir prioritetus. Jos metu identifikuojamos esminės problemos, neleidžiančios panaudoti esamo Neringos savivaldybės potencialo investicijoms pritraukti, numatyti priemones verslo aplinkos veiksniams gerinti, t.y. bendradarbiaujant su verslo aplinkos dalyviais, gerinti problemiškus, verslui įtaką darančius ir verslo plėtrą stabdančius išorinius veiksniai.

Tik sukūrus palankią investicinę aplinką, galima tikėtis didėjančio investicijų masto Neringos savivaldybėje. Numatant investicijų skatinimo ir investicinės aplinkos gerinimo priemones, būtina atsižvelgti į Neringos savivaldybės bendrąją viziją, esamus verslo poreikius bei jau susiformavusias ūkio plėtros kryptis, skatinant ne tik naujas, bet ir esamas verslo šakas.

Atsižvelgiant į veiksnius, lemiančius investicinį klimatą, galima teigti, kad Neringos savivaldybė turi labai ribotas galimybes daryti įtaką bendrajai verslo aplinkai. Būtina pažymėti, kad savivaldybė laisvos rinkos sąlygomis negali daryti įtakos vidiniams, verslą įtakojantiems veiksniams, o verslo aplinką ji gali gerinti tik per išorinius veiksnius, kurie daro įtaką verslui. Šiuo atveju savivaldybių lygmeniu gali būti skatinama verslui skirtų paslaugų plėtra, inicijuojamos paramos verslui programos, kuriama paskatų verslui sistema, skatinamos investicijos, plėtojama palanki verslui infrastruktūra ir įgyvendinamos veiksmingos darbo rinkos priemonės.

Kadangi investicinis klimatas, kaip ir verslo aplinka, labiau priklauso nuo esamos bendros šalies verslo aplinkos, šalies konkurencingumo ir jų formavimo politikos, nagrinėjant Neringos savivaldybės investicinę aplinką ir planuojant investicijų skatinimo strategiją, būtina atkreipti dėmesį į bendrą šalies verslo aplinką. Siekiant įvertinti Lietuvos investicinę aplinką ir investicijų (ypač užsienio) pritraukimo galimybes į Neringos savivaldybę, būtina atsižvelgti į tarptautinius Lietuvos investicinės aplinkos ir konkurencingumo vertinimus.

2.2 LIETUVOS INVESTICINĖS APLINKOS VERTINIMAS TARPTAUTINIAME KONTEKSTE

Atsižvelgiant į tai, kad Neringos savivaldybės investicinis klimatas didžiąja dalimi priklauso nuo bendrosios šalies investicinės aplinkos sąlygų, šioje dalyje pateikiamas Lietuvos investicinės aplinkos stipriųjų ir silpnųjų pusių vertinimas pasauliniame kontekste. Pasaulio šalių investicinę aplinką galime palyginti pagal įvairius indeksus, kuriais galima vertinti konkurencingumo lygį, investicinę ir verslo aplinką. Tokią galimybę suteikia investicinę aplinką įvairiose pasaulio šalyse apibūdinantys reitingai:

- Pasaulio Banko Verslo sąlygų („Doing Business“) indeksas, nagrinėjantis verslo sąlygas;
- Heritage Foundation Ekonominės laisvės indeksas, nagrinėjantis ekonominę laisvę;
- Pasaulio Ekonomikos forumo Pasaulio konkurencingumo indeksas, nagrinėjantis šalių konkurencingumą.

Šių indeksų vertinimuose skiriasi įvertintų valstybių skaičius, metodologija bei vertinimo kriterijai. Dėl šių priežasčių, siekiant įvardyti svarbiausias problemas, su kuriomis susiduriama plėtojant verslą Lietuvoje, toliau išsamiau aptariamas kiekvienas iš verslo aplinką apibūdinančių indeksų ir pateikiamas Lietuvos vertinimas.

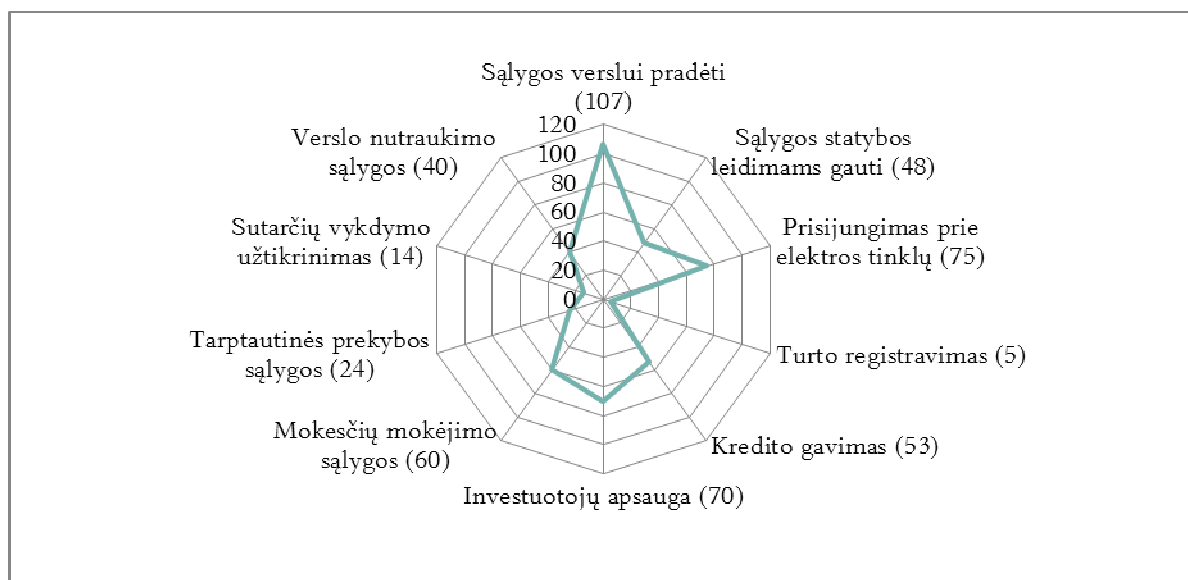
2.2.1 PASAULIO BANKO VERSLO SĄLYGŲ INDEKSAS

Pasaulio banko rengiamame tyrime vertinamos 185 valstybės pagal „Doing Business“ metodikoje nustatytus kriterijus. Kiekvienas kriterijus reitinguojamas pagal nustatytą vietą valstybių sąrašė. Remiantis Pasaulio Banko metodika, vertinami kiekvienos iš tiriamų valstybių 10 verslo aplinkos aspektų:

1. Sąlygos verslui pradėti;
2. Sąlygos statybos leidimams gauti;
3. Prisijungimas prie elektros tinklų;
4. Turto registravimas;
5. Kredito gavimas;
6. Investuotojų apsauga;
7. Mokesčių mokėjimo sąlygos;
8. Tarptautinės prekybos sąlygos;
9. Sutarčių vykdymo užtikrinimas;
10. Verslo nutraukimo sąlygos.

Pagal Pasaulio banko periodinio tyrimo „Doing Business 2013“ palankumo verslui sąlygų (angl. Ease of doing business) rodiklį, visos trys Baltijos šalys patenka į pirmąjį trisdešimtuką: Estija užima 21 vietą, Latvija – 25, o Lietuva – 27. Lietuvos reitingas, lyginant su ankstesniais metais, nepakito, Latvijos – nukrito keturiomis, o Estijos – dviem pozicijomis žemyn. Nepaisant to, Baltijos valstybės išlaiko tikrai neblogas pozicijas.

Pagal Pasaulio banko vertinimo metodikoje numatytus kriterijus, sąlygos pradėti verslą prasčiausiai vertinamos Lietuvoje. Pagal šį kriterijų, Lietuva užima tik 107 vietą. Tokį Lietuvos atotrūkį nuo pirmaujančių šalių lemia gana ilgas procedūrų vykdymo laikas ir piniginės sąnaudos, kurios būtinos pradėti verslą. Kitos, kaip problemiškos, įvardijamos šios sritys: galimybė prisijungti prie elektros tinklų, investuotojų apsauga, mokesčių sistema bei kreditavimo sąlygos. Geriausiai vertinamos turto registravimo, sutarčių užtikrinimo bei tarptautinės prekybos sąlygos.

Pav. 2–1. „Doing Business“ Lietuvos verslo aplinkos vertinimas

Šaltinis *Doing Business 2013, The World Bank*

Remiantis Pasaulio Banko verslo sąlygų palankumo vertinimu, per pastaruosius metus kai kurie verslo sąlygas lemiantys veiksniai pagerėjo, o kai kurie pablogėjo, tačiau Lietuvos pozicija reitinge kito neženkiai. Todėl, ekspertų nuomone, per pastaruosius 5 metus verslo sąlygos iš esmės išliko panašiam lygyje. Bendras Lietuvos verslo sąlygų vertinimas, lyginant su praėjusiais metais, pagerėjo šiose srityse: prisijungimo prie elektros tinklų, tarptautinės prekybos ir sutarčių vykdymo

užtikrinimo. Prasčiau vertinamos sąlygos verslui pradėti ir statybos leidimams gauti, galimybės gauti kreditą, investuotojų apsauga bei mokesčių tarifų ir mokėjimo sąlygos.

Būtina atkreipti dėmesį, kad į 2013 metų Lietuvos verslo aplinkos vertinimą nėra įtraukti pastaruju metu pasiekti reikšmingi pokyčiai, nulėmę lengvesnes verslo pradžios procedūras. Kaip teigiama LR Ūkio ministerijos teikiamame pranešime spaudai¹, įdiegus elektroninę įmonės registraciją, sutrumpėjo įmonės steigimo laikas nuo 26 iki 6 dienų, nebereikia notaro patvirtinimo, dėl to sumažėjo ir steigimo kaina. Šie rodikliai turėtų būti įtraukti į kitų metų vertinimus, dėl to pagerėtų bendrasis šalies reitingas.

2.2.2 HERITAGE FOUNDATION EKONOMINĖS LAISVĖS INDEKSAS

Tyrimų organizacijos The Heritage Foundation sudarytame Ekonominės laisvės indekse, 2012 metais Lietuva įvertinta 71,5 balo iš 100 ir jai skirta 23-oji vieta iš 184 vertintų pasaulio valstybių. Lietuvos ekonominės laisvės indeksas padidėjo 0,2 balo, lyginant su 2011 metais. Tarp Europos valstybių Lietuva užima 11 vietą, o bendrasis indeksas gerokai viršija Pasaulio ir Europos bendrąjį vidurkį. Estija pagal šį vertinimą surinko 73,2 balo ir užima 16 vietą bei, kaip ir Lietuva, priklauso valstybių, kurių ekonominė laisvė vertinama kaip beveik laisva, sąrašui. Latvijos indeksas siekia 65,2 balo, ji užima 56 vietą ir yra priskirta prie vidutiniško laisvumo ekonomikos valstybių.

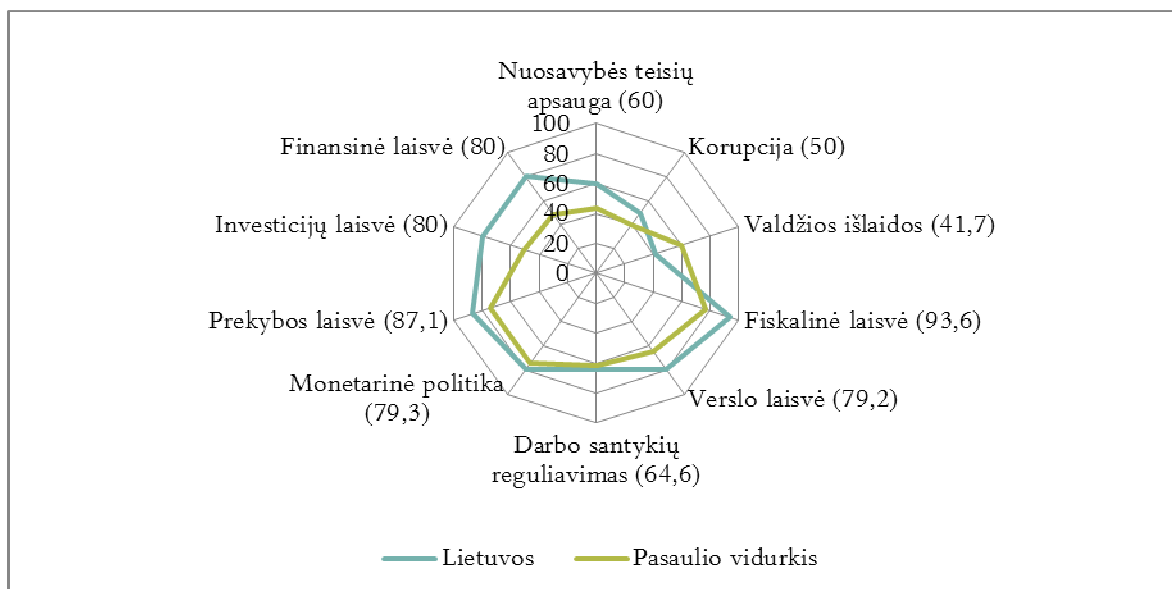
Lietuvos laipsnišką ekonomikos augimą lemia šalies vykdoma politika, kuri atvėrė duris į tarptautinę rinką ir prisidėjo prie dinamiškos ekonomikos plėtros, o sėkmingą perėjimą link visiškos ekonominės laisvės lemia struktūrinės reformos ir auganti privataus sektoriaus įtaka.

Heritage Foundation Ekonominės laisvės indeksas vertinamas pagal 10 kriterijų:

1. Nuosavybės teisių apsauga;
2. Korupcija;
3. Valdžios išlaidos;
4. Fiskalinė laisvė;
5. Verslo laisvė;
6. Darbo santykių reguliavimas;
7. Monetarinė politika;
8. Prekybos laisvė;
9. Investicijų laisvė;
10. Finansinė laisvė.

Remiantis organizacijos „The Heritage Foundation“ atlikto ekonominės laisvės vertinimo rezultatais (žr. Pav. 2–1), Lietuvoje prastai vertinamas aukštas valdžios išlaidų lygis, korupcija, griežtas darbo santykių reguliavimas, prasta nuosavybės teisių apsauga. Palankiai Lietuvoje vertinama fiskalinė, prekybos, investicijų ir finansinė laisvė.

¹ Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos pranešimas spaudai: *Įvykdytos reformos padėjo Lietuvai išlaikyti aukštą vietą „Doing Business“ reitinge, 2012-10-23*

Pav. 2–2. Heritage Foundation Ekonominės laisvės indekso vertinimas
Šaltinis 2012 Index of Economic Freedom, The Heritage Foundation

Atsižvelgiant į tyrimo rezultatus, Lietuva nuo bendrojo pasaulio vidurkio atsilieka tik pagal šalies viešojo sektoriaus išlaidas. Valdžios išlaidos tyrime vertinamos remiantis valdžios išlaidų procentine dalimi nuo BVP rodiklių. 2012 metų tyrimo duomenimis, Lietuvoje valdžios išlaidos siekė 44,1 proc. BVP, o bendra valstybės skola siekė 38 proc. bendrojo vidaus produkto.

Nors valstybinio reguliavimo aplinka iš esmės atitinka rinkos ekonomikos principus, tačiau visišką ekonomikos laisvę riboja valstybės biurokratinė sistema. Vyriausybė įgyvendina įvairias reformas, siekdama sumažinti viešojo sektoriaus išlaidas ir pagerinti valdymo efektyvumą, tačiau šios reformos įgyvendinamos gana vangiai. Nors Lietuvoje vykdomos teisės aktų ir teismų sistemos reformos vertinamos palankiai, tačiau teisinė sistema vis dar vertinama kaip neefektyvi, o kaip reikšminga problema įvardijama korupcija, kurią lemia aukštas valdžios kišimosi ir reguliavimo laipsnis.

Tyrime taip pat teigiama, kad nuo įstojimo į ES Lietuvoje vykdoma teisinė valstybės reforma ir didinama teisėsaugos institucijų nepriklausomybė nuo politinės įtakos, tačiau teisinė sistema vis dar lieka neefektyvi. Tai reiškia, kad nuosavybės teisių apsauga Lietuvoje yra silpna ir dažnai atidėliojama.

Ataskaitoje pažymima, kad Lietuva yra Europos sąjungos, kurios vienas iš siekių yra viena bendra prekybos zona bei laisvas kapitalo judėjimas, kurioje vyksta laisva prekių ir kapitalo apyvarta, bei Pasaulinės Prekybos organizacijos, kurios tikslas – užtikrinti kuo laisvesnę prekybą, narė. Taigi galima teigti, kad palankius Lietuvos ekonominės laisvės rodiklius daugiausia lemia narystė Europos Sąjungoje ir joje vykdoma politika.

2.2.3 PASAULIO EKONOMIKOS FORUMO PASAULIO KONKURENCINGUMO INDEKSAS

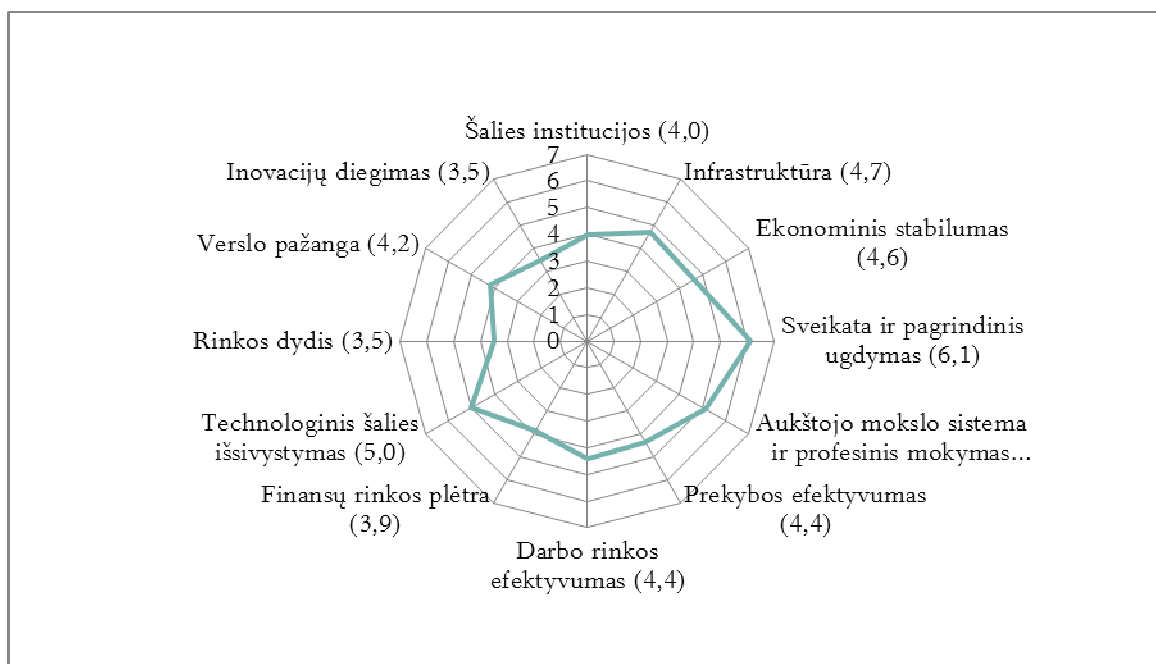
Ekonomikos forumo atliekamame Pasaulio konkurencingumo tyrime, Lietuva pagal pasaulio konkurencingumo indeksą užima 45 vietą iš 126 reitinge vertinamų šalių, Estija – 34-ąją, o Latvija – 55-ąją. Pasaulio konkurencingumo 2012-2013 m. indekso duomenimis, nors pagal bendrą vertinimą Lietuva nukrito viena vieta žemiau, Lietuvos reitingas balais nepakito. Tiek 2011 m., tiek 2012 m. Lietuva

surinko po 4,41 balo iš maksimalių 7, todėl pastarųjų metų Lietuvos vietos pokyčius reitinge daugiausia lemia kitų šalių pokyčiai, o ne augantis ar mažėjantis mūsų šalies konkurencingumas.

Konkurencingumą šioje analizėje apibūdina politiniai bei ekonominiai veiksniai, kurie nulemia šalies konkurencingumo lygį. Pasaulio konkurencingumo indeksas kiekvienos šalies konkurencingumą vertina pagal 12 konkurencingumo veiksnių: šalies institucijos, infrastruktūra, makroekonomikos stabilumas, sveikata ir pirminis ugdymas, aukštojo mokslo sistema ir profesinis ugdymas, prekių ir darbo rinkos efektyvumas, finansų rinkos plėtra, technologinis šalies išsivystymas, rinkos dydis, verslo pažanga, naujovių diegimas.

Nors visi šie veiksniai daro didesnę ar mažesnę įtaką šalies konkurencingumui ir augimui, sunku įvertinti jų bendrą daromą įtaką. Pasaulio konkurencingumo indeksas paremtas svertinio vidurkio principu, kuris sudarytas iš skirtingų rodiklių, kurie vertinami balais nuo 1 iki 7.

Remiantis 2012-2013 metais atlikto Pasaulio konkurencingumo tyrimo rezultatais, kurie pateikti žemiau esančioje diagramoje (žr. Pav. 2–3), pagrindiniai šalies konkurenciniai pranašumai yra šie: aukšto lygio sveikatos priežiūros ir pagrindinio ugdymo sistema, išplėta infrastruktūra, aukštas technologinis šalies išsivystymas. Prasčiausiai vertinamos sritys: rinkos dydis, inovacijų diegimas bei finansų rinkos plėtra.

Pav. 2–3. Lietuvos konkurencingumo vertinimas
Šaltinis *The Global Competitiveness Report 2012-2013*

2.2.4 LIETUVOS INVESTICINĖS APLINKOS SITUACIJA

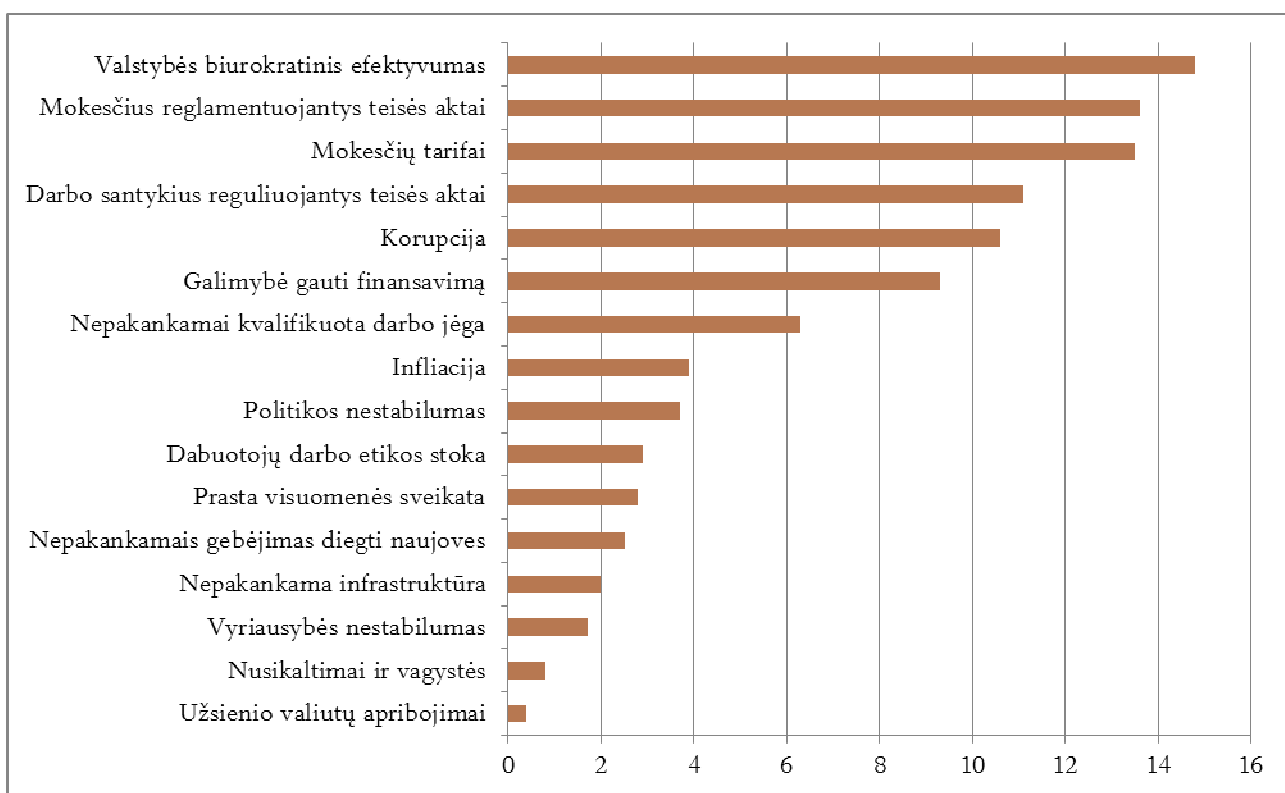
Atsižvelgiant į įvairius Pasaulinio vertinimo indeksus, kuriais apibūdinama šalių investicinė aplinka, galima daryti išvadą, kad Lietuva ir kitos Baltijos šalys užima gana aukštas pozicijas, tačiau turi nemažai trūkumų. Pirmiausia, lyginant praeities rodiklius, indeksai, apibūdinantys Lietuvos investicinį klimatą, pasiekė prieš krizinį laikotarpį ir paskutiniaisiais metais išlieka stabilūs. Ši tendencija rodo tam tikrą šalies stagnaciją, kuri neleidžia Lietuvoje sukurti palankaus investicinio klimato.

Remiantis 2007 metais atlikto taikomojo mokslo tyrimo „Verslo sąlygos ir jų gerinimas Lietuvoje“ rezultatais, galima teigti, kad dažnai tarptautinėse apžvalgose pateikti rezultatai dėl skirtingos vertinimo metodikos yra prieštaringi, o vietos verslininkai iškelia kitus veiksnius, stabdančius investicijų plėtrą, nei pateikiami tarptautiniuose tyrimuose.

Pasaulio konkurencingumo indekso vertinimo metu atliekama respondentų apklausa, kurios metu siekiama išsiaiškinti sritis, kurios sukelia daugiausia problemų verslo plėtrai ir vystymui Lietuvoje. Remiantis Pasaulio konkurencingumo indekso vertinimo metu atlikta respondentų apklausa, kaip labiausiai Lietuvoje investicinę aplinką lemiančius veiksnius, galima įvardyti politinius veiksnius, kuriuos apima šalyje priimta mokesčių sistema, teisės aktus, reglamentuojančius darbuotojų ir darbdavio santykius, įmonių steigimą, likvidavimą, licencijų ir leidimų gavimą bei kitas verslą reguliuojančias ir valdžios požiūrį į ekonomiką atskleidžiančias priemones.

Remiantis žemiau esančiame paveiksle (žr. Pav. 2–4) pateiktais apklausos rezultatais, 2012 metais labiausiai trukdančios plėtoti verslą Lietuvoje, pasak apklaustųjų (daugiau nei 8 proc.), yra šios sritys:

- žemas valstybės biurokratinis efektyvumas;
- mokesčius reglamentuojantys teisės aktai ir mokesčių tarifai;
- darbo santykius reglamentuojantys teisės aktai;
- korupcija;
- kreditavimo sąlygos.

Pav. 2–4. Veiksniai, trukdantys verslo vystymui ir plėtrai Lietuvoje, 2012 m.

Šaltinis *The Global Competitiveness Report 2012-2013*

Nors, remiantis tarptautinių tyrimų rezultatais, galima susidaryti įspūdį, kad pradedant ir plėtojant verslą nėra didelių biurokratinių suvaržymų, juo labiau, kad pastaraisiais metais Lietuvoje šiuo klausimu ženkliai pasistūmėta į priekį, atsižvelgiant į respondentų apklausos duomenis, galima daryti prielaidą, kad Lietuvoje egzistuoja neefektyvus biurokratinis mechanizmas. Būtina atkreipti dėmesį, kad tarptautiniai tyrimai paprastai neapima kitų problemiškų sričių Lietuvoje, tokių kaip teritorijų planavimas ar poveikio aplinkai vertinimas.

Žemas biurokratinio efektyvumo lygis sąlyginai lemia aukštą korupcijos lygį. Korupciją, kaip problemą, trukdančią verslo vystymą ir plėtrą Lietuvoje, įvardija daugiau nei 10 proc. respondentų. Taigi vienas iš esminių Lietuvos šiandienos tikslų, siekiant pagerinti verslo aplinką – siekis, kad Vyriausybė užtikrintų skaidrų verslą, įstatymų laikymąsi ir mažesnę korupciją.

Darbo santykių reguliavimas yra viena prasčiausiai vertinamų sričių, lemiančių prastą investicinį Lietuvos klimatą, kurią paminėjo apie 11 proc. respondentų. Lankstus darbo santykių reguliavimas egzistuoja tuomet, kai įstatymuose nėra numatyta griežtų, visiems privalomų darbo santykius reguliuojančių taisyklių, o dėl jų susitaria abi savo interesų siekiančios šalys – darbuotojas ir darbdavys. Lietuvos darbo kodeksas numato nemažai visiems privalomų darbo santykius reglamentuojančių taisyklių, kurių būtina laikytis norint pasamdyti darbuotoją legaliai. Šios priemonės lemia, kad darbo santykių reguliavimas Lietuvoje yra tradiciškai prastai vertinama sritis. Šiuo metu daug kalbama apie lankstesnius darbo santykius, bet konkretūs sprendimai nėra priimami.

Nors finansinis sektorius Lietuvoje pakankamai stiprus ir turi sukaupęs pakankamą kapitalą saugiai veiklai užtikrinti, išryškėja kita problema, kurią Pasaulio banko apklausos metu paminėjo respondentai – blogos kreditavimo sąlygos, t.y. nepakankama parama smulkiam ir vidutiniam verslui. Finansų sektoriaus struktūra turi didelę įtaką naujų įmonių steigimosi procesui ir veikiančių įmonių plėtotei, todėl būtų naudinga, jei didesnė dalis išteklių būtų nukreipta smulkiam ir vidutiniam verslui, kuris sudaro privataus sektoriaus daugumą.

Apibendrinant galima teigti, kad, nors Lietuvoje egzistuoja tam tikri faktoriai, kurie neigiamai įtakoja investicinę aplinką, verslo klimatas Lietuvoje yra vertinamas palankiai ir ateityje tikimasi, kad situacija tik gerės. Sąlyginai žemi veiklos kaštai ir geografinė padėtis yra vieni iš patraukliausių aspektų verslui Lietuvoje. Kaip palankios sąlygos Lietuvoje plėtoti verslą, taip pat įvardijamos šios sritys: stabili politinė aplinka, gera gyvenimo kokybė, rinkos pelningumas, geros sąlygos verslui pradėti, puiki mobiliojo ryšio ir telekomunikacijų infrastruktūra. Tačiau turėtų neraminti tokios sritys, kaip valdžios išlaidų dydis, nuosavybės teisių apsauga, korupcija, griežtas ir nelankstus darbo santykių reguliavimas, kvalifikuotos darbo jėgos nutekėjimas, aukštas biurokratijos lygis.

2.2.5 LIETUVOS INVESTICIJŲ PRITRAUKIMO STRATEGIJA

Siekiant numatyti šalies investicijų skatinimo bendrosios politikos tikslus, uždavinius ir priemones, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2007 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1447 patvirtintino „Investicijų skatinimo 2008–2013 metų programą“, kurios tikslas – gerinti Lietuvos investicinę aplinką ir kurti efektyvią tiesioginių vidaus ir užsienio investicijų skatinimo sistemą, visų pirma, orientuotą į ilgalaikę šalies ūkio plėtrą, ekonomikos augimą ir visuomenės gerovės didinimą.

Šios programos įgyvendinimui keliami 6 esminiai uždaviniai, leidžiantys spręsti esmines problemas, ribojančias investicijas į šalies ūkį:

- gerinti Lietuvos – patrauklios investuoti valstybės – įvaizdį;
- lanksčiau reglamentuoti darbo santykius;
- kurti ir tobulinti investicijų skatinimo priemonių sistemą;
- kurti verslui palankią mokestinę aplinką;
- spartinti teritorijų planavimo ir statybų dokumentų tvarkymo procesus;
- kurti ir plėtoti pramoninių parkų tinklą, skatinti kitų pramoninių teritorijų plėtrą.

Šios programos priemonių įgyvendinimo metu prioritetinėmis investicijomis laikomos investicijos, lemiančios šalies ūkio struktūrinius pokyčius – aukštųjų ir vidutiniškai aukštų technologijų sektorių plėtrą arba didelės pridėtinės vertės produktus kuriančių įmonių gausinimą, sprendžiančios užimtumo problemas ir kuriančios geros kokybės darbo vietas, pritraukiančias aukštos kvalifikacijos specialistus.

Kuriant ir tobulinant investicijų skatinimo sistemą, numatyta taikyti valstybės finansinę paramą daugiašalėms įmonėms, veikiančioms aukštųjų ar vidutiniškai aukštų technologijų srityje, turinčioms pasaulyje žinomus prekių ženklus arba investuojančioms į kuriamus ir plėtojamus padalinius, atsakingus už įmonės veiklą daugiau nei vienoje valstybėje, arba paslaugų centrus, aptarnaujančius klientus ir paslaugų centro įmonių grupei priklausančias įmones ar jų padalinius užsienio valstybėse. Taip pat valstybės parama gali būti skiriama, kuomet investuojama į įmonės su MTEP padaliniais sukūrimą arba ketinama sukurti ne mažiau kaip 20 ilgalaikių darbo vietų, kurios bus išlaikomos ne mažiau kaip 5 metus.

Atsižvelgiant į tai, kad šalies prioritetinė sritis, aukštųjų technologijų plėtra, siekiant pritraukti užsienio aukštųjų technologijų įmones į steigiamus integruotus mokslo, studijų ir verslo centrus, būtina gerinti Lietuvos įvaizdį – įgyvendinti tarptautinės rinkodaros programą bei plėtoti bendrąją infrastruktūrą.

Šioje programoje taip pat numatytos priemonės, kuriomis siekiama gerinti verslo ir investicinę aplinką, t.y. šalinti susikaupusias biurokratinės ir verslo administravimo kliūtis, kurti palankią verslui mokestinę aplinką, supaprastinti verslo kontrolės sistemą, mažinti biurokratinis mokesčių administravimo trukdžius, supaprastinti detaliojo plano, žemės paskirties nustatymo ir keitimo bei bankroto procedūras.

Priemonių, kuriomis siekiama lankstesnio darbo santykių reglamentavimo, įgyvendinimas leistų liberalizuoti darbo santykius darbdavio ir darbuotojo susitarimu, supaprastinant darbo laiką reglamentuojančias taisykles, mažinti biurokratizmą, apskaitant bei administruojant darbo santykius, mažinti apribojimus aukštos kvalifikacijos užsienio šalių darbuotojų šeimos narių judėjimui, vykdyti subalansuotą verslui reikalingų kompetencijų specialistų rengimą, formuojant specialistų rengimo apimtis ir programas universitetuose, kitose auštosiose mokyklose bei profesinio mokymo įstaigose, atsižvelgiant į ūkio ateities poreikius.

Sudėtingas teritorijų planavimo procesas yra vienas iš Lietuvos Respublikos patrauklumą investuotojams ribojančių veiksnių. Šioms problemoms spręsti skirtų priemonių įgyvendinimas leistų užtikrinti aiškų ir skaidrų teritorijų planavimo procesą, tobulesnį teritorijų planavimo proceso reguliavimą, mažinant teritorijų planavimo dokumentų rengimo laiko ir išteklių sąnaudas bei veiksmingą teritorijų planavimo dokumentų rengimo kontrolę.

2.3 ESAMOS INVESTICINĖS APLINKOS NERINGOS SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖ

Investicinį klimatą daugiausia lemia šalies vykdoma politika. Kadangi Neringos savivaldybė yra Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje, investicijų įgyvendinimo, o kartu ir bet kokios turizmo plėtros, galimybės saugomose teritorijose yra ribojamos. Turizmo infrastruktūros plėtrą galima vystyti tiek, kiek leidžia įgyvendinti numatyti teisės aktai bei Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija.

Remiantis Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos nuostatais², Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos tikslas - organizuoti autentiškų pamario kultūros paveldo objektų (vertybių), etnografinių žvejų sodybų, senųjų gyvenviečių, memorialinių vietų apsaugą, sunaikintų ir pažeistų gamtos, kultūros kompleksų bei objektų, nacionalinio parko sausumos, marių ir jūros ekosistemų stabilumo atkūrimą, sudaryti sąlygas plėtoti pažintinę rekreaciją, reguliuoti ūkinę veiklą ir urbanizacijos plėtrą pagal nacionalinio parko planavimo schemą, statinių formas ir tūrius riboti pagal gamtos ir kultūros vertybių apsaugos reikalavimus, nustatytus teisės aktuose ir teritorijų planavimo dokumentuose, organizuoti ir / ar inicijuoti gamybos objektų, teršiančių aplinką ar nesusijusių su parko veikla ir jo gyventojų interesais išskėlimą iš nacionalinio parko teritorijos arba jų veiklos pobūdžio pakeitimą įstatymų nustatyta tvarka, propaguoti Kuršių nerijos gamtos vertybes, materialinės ir dvasinės kultūros paveldą bei jų apsaugą, puoselėti būdingas medinės architektūros tradicijas.

Šiuo metu Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija nėra pakankamai įsitraukusi į turizmo plėtrą Kuršių nerijoje³. Nacionalinio parko direkcija turėtų būti labiau įtraukta į planavimo procesus, susijusius su turizmo plėtra Neringoje. Būtinai bendradarbiavimas tarp Neringos savivaldybės ir Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos, kad būtų užtikrinta gamtinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga plėtojant turizmą.

Dalis sunkiai suderinamų nuostatų, ypač rekreacijos vystymo bei nerijos kultūrinio kraštovaizdžio apsaugos klausimais, sukuria nemažai keblumų, kurie trukdo įgyvendinti investicijų ir infrastruktūros plėtros projektus. Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrajame plane⁴ nurodoma, kad, dėl savo ypatingos kraštovaizdžio konservacinės bei rekreacinės vertės ir geografinių ypatumų, Neringos savivaldybė yra viena labiausiai saugotinių šalies teritorijų, reikalaujančių savitos tvaraus (tausojančio ir subalansuoto) vystymo strategijos, kurioje gamtiniai ir kultūriniai konservaciniai nacionalinio parko prioritetai būtų harmonizuoti su tikslinga socialine-ekonominė bei urbanistine savivaldybės raida. Todėl Neringos savivaldybės plėtros koncepcija turi:

- užtikrinti Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo vietovės reikalavimus ir jais apspręsto gamtos ir kultūros paveldo konservacinių interesų prioriteto principinį išsaugojimą;
- perimti ir plėtoti Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo patirties progresyvias idėjas;
- užtikrinti Neringos, kurorto statusą turinčios savivaldybės, rekreacinio vystymo interesus.

² *Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos nuostatai*, 2006

³ Prof. Dr. Rainer Hartmann ir Prof. Dr. Bernd Stecker, „Promotional of sustainable tourism in the World Heritage Site of Curonian Spit (Lithuania)“. Hochschule Bremen University of Applied Sciences, December 2011.

⁴ UAB „Urbanistika“: *Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrasis planas*, 2012

Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrajame plane taip pat suformuoti šie kultūros paveldo naudojimo ir apsaugos uždaviniai, kuriuos siekiama įgyvendinti Neringos savivaldybės teritorijoje:

- įtvirtinti Kuršių nerijos kultūros paveldo, nacionalinio kultūros turto, vieno iš vietos gyventojų socialinės bei ekonominės gerovės išteklių ir esminės Neringos savivaldybės raidos politikos krypties, sampratą;
- užtikrinti Kuršių nerijos gyvenviečių savitumą, formuojant jose kokybišką gyvenamąją bei rekreacinę aplinką;
- išsaugoti atskirų kultūros paveldo objektų identitetą atspindinčią išraišką, medžiagas ir kitas vertingas jų savybes;
- išlaikyti arba atkurti ypač vertingus nykstančius, sunykusius ar sunaikintus materialaus kultūros paveldo objektus ar kultūrinio kraštovaizdžio kompleksus.

Nors gamtiniai rekreaciniai ištekliai Neringoje ypatingai turtingi ir subalansuoti, kryptingas jų panaudojimas yra svarbiausia tolimesnės Neringos savivaldybės rajono turizmo plėtros sąlyga. Visgi investicinio klimato bei verslo aplinkos savivaldybės teritorijoje vertinimas taip pat yra neatsiejamas nuo savivaldybės ekonomikos raidą ir socialinius-demografinius pokyčius atspindinčių rodiklių, pagal kuriuos galima spręsti apie verslo aplinkos, tendencijų ir darbo rinkos pokyčius savivaldybės teritorijoje.

Neringos savivaldybė iš kitų išsiskiria tuo, kad joje investicinę aplinką formuoja turizmo sektorius, todėl kaip netiesioginį verslo aplinkos kriterijų galima išskirti turizmo sektoriaus tendencijas. Šie rodikliai netiesiogiai apibūdina esamą turizmo sektoriaus situaciją ir su turizmo sektoriumi susijusio verslo plėtros galimybes. Taigi investicinę aplinką apibūdinančius rodiklius galima suskirstyti į šias pagrindines kategorijas:

- ekonominę situaciją apibūdinantys rodikliai;
- verslo sektoriaus esamą situaciją apibūdinantys rodikliai;
- turizmo sektorių apibūdinantys rodikliai;
- darbo rinką apibūdinantys rodikliai.

2.3.1 EKONOMINĖ APLINKA

Vienas iš svarbiausių komponentų, leidžiančių įvertinti investicinę aplinką, yra bendra ekonominė situacija, kurią vertinant būtina atsižvelgti į šalies ekonomikos raidos ypatumus, nuodugniau analizuoti šalies ūkio augimą sąlygojančius veiksnius. Lietuvos banko parengtoje „Lietuvos ekonomikos apžvalgoje“⁵ teigiama, kad pasaulio ūkinė raida tolesniu prognozuojamu laikotarpiu turėtų pagyvėti. Tačiau egzistuoja itin didelis neapibrėžtumas dėl sudėtingos padėties euro zonoje, kurios ūkis atsidūręs ties antrojo nuosmukio riba.

Kaip skelbia LR Finansų ministerija, Lietuvoje toliau prognozuojamas BVP ir vidutinio darbo užmokesčio augimas, nedarbo lygio mažėjimas. Kadangi šalyje vyraujantys ekonomikos pokyčiai įtakoja Lietuvos savivaldybių padėtį, lentelėje žemiau (žr. Lentelė 2–1) pateikti LR Finansų ministerijos prognozuojami projekciniai rodikliai.

⁵ Lietuvos bankas, 2012. *Lietuvos ekonomikos apžvalga*

Lentelė 2–1. Pagrindinių šalies ekonominių rodiklių prognozė

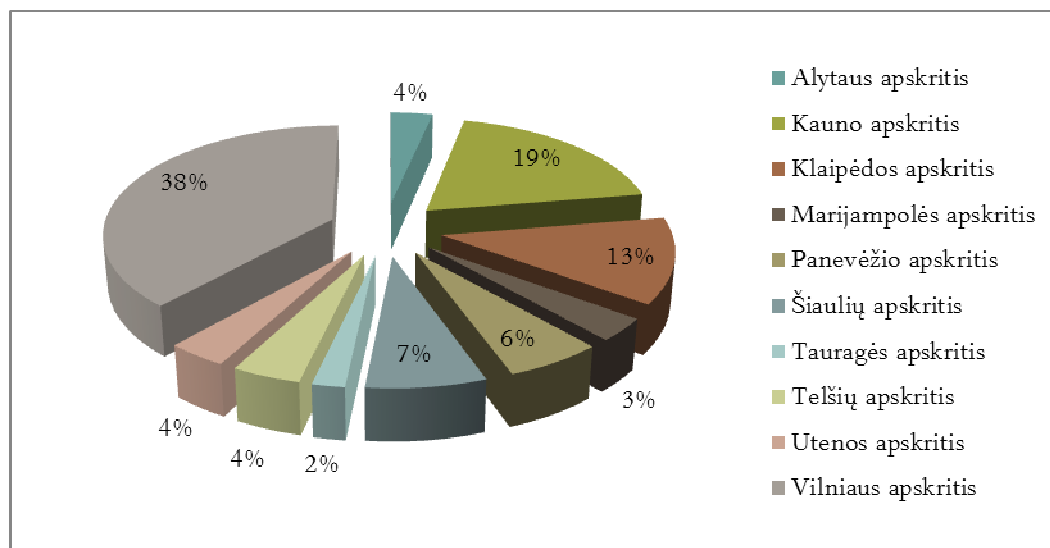
Makroekonominiai rodikliai	2011	Projekcija			
		2012	2013	2014	2015
BVP augimas / grandine susietos apimties augimas, proc.	5,9	2,5	3,0	3,4	4,3
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis	2045,9	2095,0	2166,2	2274,4	2411,4
Vidutinis metinis nedarbo lygis, proc., darbo jėgos tyrimų duomenimis	15,4	13,8	12,8	11,5	9,8
Vartojimo augimas / grandine susietos apimties augimas, proc.	4,7	4,6	3,0	3,9	4,5

Šaltinis Lietuvos Respublikos finansų ministerija

Siekiant įvertinti ekonomikos situaciją Neringos savivaldybėje, toliau bus analizuojami svarbiausi ekonominę aplinką Neringos savivaldybėje ir Klaipėdos apskrityje atspindintys rodikliai ir lyginami su Lietuvos vidurkiu bei kitomis savo aplinka panašiomis Lietuvos savivaldybėmis: Birštono, Palangos miesto, Druskininkų. Ekonominės aplinkos vertinimo metu vertinami šie rodikliai:

- bendrasis vidaus produktas;
- tiesioginės užsienio investicijos;
- materialinės investicijos.

Bendrasis vidaus produktas. Remiantis 2010 metų duomenimis, Klaipėdos regione sukuriama 12,6 proc. šalies bendrojo vidaus produkto ir tai yra 3 kartus mažiau už atitinkamą rodiklį Vilniaus apskrityje. Pagal sukuriamą bendrąjį vidaus produktą, Klaipėdos regionas atsilieka nuo Vilniaus ir Kauno regionų. Klaipėdos regione sukuriamas BVP tenkantis vienam gyventojui atsilieka tik nuo Vilniaus regiono. Lyginant su šalies vidurkiu, Klaipėdos regione sukuriamas didesnis bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui. Šis rodiklis Klaipėdos apskritį charakterizuoja kaip ekonomiškai stiprų šalies regioną.

Pav. 2–5. 2010 metais apskričių sukurta BVP dalis, proc.

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Tiesioginės užsienio investicijos. Tiesioginės užsienio investicijos – tai investicijos, kurių pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir įmonės, į kurią investuojama⁶.

⁶ Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Remiantis tarptautiniais tyrimais, kurių tikslas – įvertinti tarptautinę aplinką, Lietuvą galima priskirti šalių grupei, kurių investicinė aplinka vertinama palankiai, todėl Lietuvoje yra sudarytos pakankamai geros sąlygos pritraukti tiesiogines užsienio investicijas. Klaipėdos apskrityje palankias sąlygas užsienio investicijoms formuoja vienintelis Lietuvos uostamiestis, pajūrio zona, gamtos resursai ir turizmui pritaikyta infrastruktūra.

Remiantis 2006–2010 m. statistiniais duomenimis, Klaipėdos apskritis pritraukia vidutiniškai apie 8,98 proc. visų šalies pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų. Tai ketvirtas Lietuvos regionas pagal šį rodiklį. Pagal pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų metinį vidurkį, 2006–2010 metų laikotarpiu pirmavo Vilniaus apskritis, kuriai vidutiniškai teko apie 61,62 proc., antroje vietoje – Telšių apskritis (12,46 proc.), trečioje – Kauno apskritis (10,95 proc.).

Remiantis žemiau lentelėje (žr. Lentelė 2–2) pateiktais statistiniais duomenimis, galima pastebėti, kad tiesioginių užsienio investicijų apimtys iki 2007 metų visoje Lietuvoje sparčiai augo. 2008 metų pabaigoje, prasidėjus globaliai ekonominei krizei, tiesioginių užsienio investicijų srautai į kai kurias Rytų Europos šalis, įskaitant Lietuvą, mažėjo. Tikėtina, kad minėtiems pokyčiams ypač didelę reikšmę turėjo dėl išaugusios finansinės rizikos bei recesijos poveikio atšaukti tarptautinių kompanijų plėtros planai.

Lentelė 2–2. Tiesioginės užsienio investicijos 2007–2010 metais

	2007	2008	2009	2010
Tiesioginės užsienio investicijos, mln. Lt				
Lietuvos Respublika	35503,9	31733,3	33010,3	35553,1
Klaipėdos apskritis	2890,6	3259,3	3168	3349
Birštono sav.	0,1	0,3	0,2	0,4
Druskininkų sav.	16,4	19,7	19,9	25,9
Neringos sav.	26,5	20,8	17,4	17,7
Palangos m. sav.	124,5	304,5	117	109,5

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Neringos savivaldybėje tiesioginių užsienio investicijų apimtys 2008–2009 metais ėmė mažėti, kaip ir visoje Klaipėdos apskrityje. Tiesioginės užsienio investicijos Neringos savivaldybėje 2010 metų pradžioje sudarė 17,7 mln. Lt ir, lyginant su 2007 m. (26,5 mln. Lt), sumažėjo apie 33,2 proc. Druskininkuose, dėl tuo metu įgyvendintų stambių projektų, tuo pačiu laikotarpiu pritrauktų užsienio investicijų dydis kasmet augo.

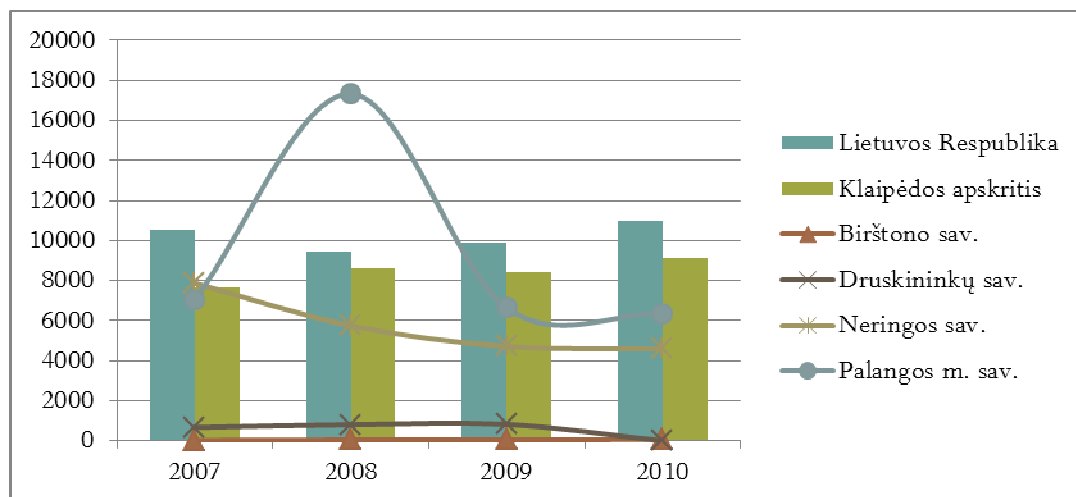
Bendras Klaipėdos apskrities tiesioginių užsienio investicijų apimtis ir rodiklius labiausiai sąlygoja Klaipėdos miesto savivaldybės rodikliai. Tiesioginių užsienio investicijų pasiskirstymas tarp Klaipėdos apskrities savivaldybių rodo nepakankamą Neringos savivaldybės konkurencingumą ir gebėjimą pritraukti investicijas. Klaipėdos apskrityje daugiausia užsienio investicijų tenka apdirbamosios pramonės sektoriui, todėl Neringos savivaldybei, kurios svarbiausias prioritetas – turizmas, sunku konkuruoti su Klaipėdos miesto ir rajono savivaldybėmis.

Pagrindinis rodiklis, parodantis užsienio investicijų reikšmę Neringos savivaldybei ir jos gyventojams, yra tiesioginių užsienio investicijų dydis, tenkantis vienam gyventojui. 2006–2009 metų laikotarpiu pagal tiesioginių užsienio investicijų,

tenkančių vienam gyventojui, rodiklį, Neringos rajono savivaldybė tarp visų šalies savivaldybių užėmė: 2007 m. – 7 vietą, 2008 m. – 9 vietą, 2009 ir 2010 m. – 11 vietą. Vienam gyventojui tenkančių tiesioginių užsienio investicijų dalis 2010 m. pradžioje siekė 4.589 Lt, t.y. 41,73 proc. mažiau nei 2007 m.

Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, Neringos savivaldybėje vienam gyventojui tenkančių tiesioginių užsienio investicijų dalis 2010 metais nežymiai atsiliko nuo Palangos miesto savivaldybės, kur tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, siekė 6.351 Lt, tačiau ženkliai lenkė Birštono ir Druskininkų savivaldybes, kur vienam gyventojui tenkančios tiesioginės užsienio investicijos atitinkamai siekė 72 Lt ir 1.112 Lt.

Pagal tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui, rodiklį, Neringos savivaldybė du kartus atsilieka nuo Klaipėdos apskrities vidurkio, kur daugiausia tiesioginių užsienio investicijų sulaukia Klaipėdos miesto ir rajono savivaldybės. Palyginus tiesiogines užsienio investicijas, tenkančias vienam gyventojui, matyti, kad kurortai nėra patrauklūs užsienio investuotojams ir atsilieka nuo bendrojo šalies vidurkio.

Pav. 2–6. Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, Lt
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Materialinės investicijos. Materialinės investicijos – išlaidos ilgalaikiam materialiajam turtui, kuris bus naudojamas ilgiau nei vienerius metus, įsigyti, sukurti ir esamam materialiajam turtui atnaujinti⁷. Šis rodiklis iš dalies parodo verslo aplinkos būklę, nes materialinių investicijų apimtys rodo tam tikros teritorijos ekonominį potencialą ir jos teritorijoje įsikūrusių įmonių plėtros galimybes.

Pagal žemiau lentelėje (žr. 2-3 lentelę) pateiktus statistinius duomenis, matyti, kad materialinių investicijų apimtys šalyje 2006–2007 metais ženkliai augo. Šis augimas siejamas su tuo metu sparčiai augančia šalies ekonomika. 2008–2010 metais pastebima įmonių materialinių investicijų mažėjimo tendencija, kuri susijusi su 2009 metų pasauline recesija, lėmusia ženklų šalies ekonomikos smukimą.

⁷ Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Lentelė 2–3. Materialinės investicijos 2006–2010 metais

	2006	2007	2008	2009	2010
Materialinės investicijos, tūkst. litų					
Lietuvos Respublika	22943132	31733816	28757611	15601963	14341823
Klaipėdos apskritis	3020675	3388971	3138004	1592066	1792520
Birštono sav.	17 438	49 558	23 749	11 521	11 284
Druskininkų sav.	216 108	135 215	210 339	168 842	146 485
Neringos sav.	39751	53644	57890	10740	16599
Palangos m. sav.	136279	247570	254108	101457	57643

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Lyginant su 2009 metais, Klaipėdos apskrityje 2010 metais pastebimas materialinių investicijų augimas. Klaipėdos regiono ankstesni materialinių investicijų augimą ir ekonominį atsigavimą, lyginant su šalies vidurkiu, lėmė puiki geografinė padėtis, leidžianti sudaryti puikias sąlygas pramonės ir turizmo vystymui.

Remiantis 2006–2010 metų statistiniais duomenimis⁸, Klaipėdos apskrities įmonių materialinių investicijų dalis siekė 11,41 proc. visų Lietuvos įmonių materialinių investicijų. Klaipėdos apskritis pagal šį rodiklį užėmė 3 vietą ir atsiliko tik nuo Vilniaus ir Kauno apskričių, kurioms atitinkamai teko 41,34 ir 15,77 proc. visų šalies materialinių investicijų.

Neringos savivaldybės materialinės investicijos sudarė tik nežymią dalį visų Klaipėdos apskrities materialinių investicijų ir pagal šį rodiklį atsiliko nuo kitų Klaipėdos apskrities savivaldybių. Neringos savivaldybėje 2009–2010 metais materialios investicijų apimtys ženkliai sumažėjo ir 2010 metais buvo 71,3 proc. mažesnės, lyginant su 2008 metais, kuomet materialios investicijos Neringos savivaldybėje buvo didžiausios (57,9 mln. Lt). Daugiausiai šiuo laikotarpiu buvo investuojama elektros, dujų, vandens tiekimo ir atliekų tvarkymo, taip pat didmeninės ir mažmeninės prekybos, apgyvendinimo ir maitinimo bei viešojo valdymo sektoriuose.

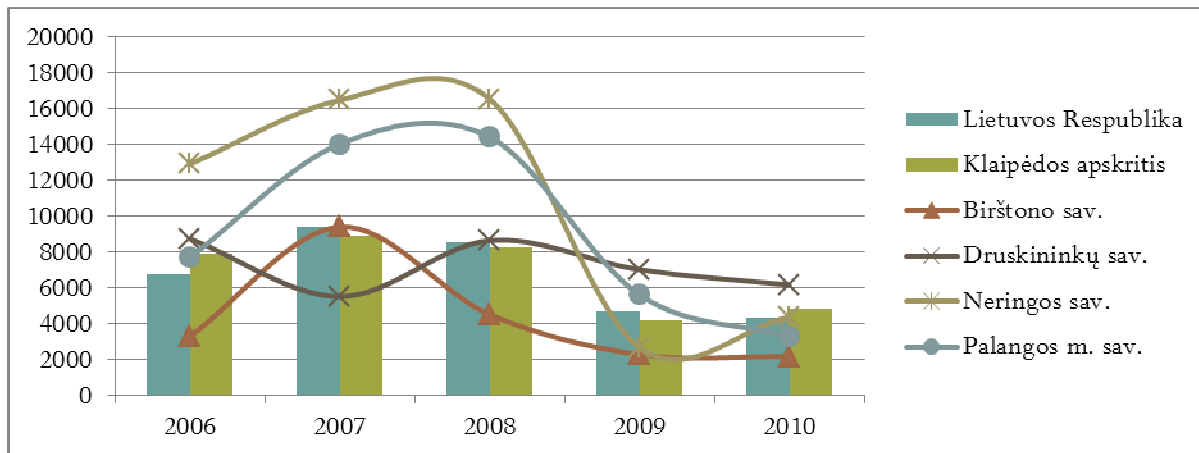
Siekiant palyginti materialinių investicijų apimtis savivaldybėje su analogišku apskrities ir visos šalies rodikliu, informatyvesnis rodiklis yra vienam gyventojui tenkančios materialinės investicijos. Analizuojant Klaipėdos apskrities savivaldybes pagal materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, rodiklį, matyti, kad apskrityje 2006–2008 metais pagal šį rodiklį aiškiai pirmauja Neringos savivaldybė, kurioje materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, apimtys ženkliai viršijo bendrąjį šalies ir Klaipėdos regiono savivaldybių vidurkį.

2009–2010 metais pagal šį rodiklį aukščiausias pozicijas Klaipėdos apskrityje užėmė Klaipėdos miesto ir rajono savivaldybės. Pagal šį rodiklį Neringos savivaldybė nusileido ir Druskininkams, kur šiuo laikotarpiu buvo įgyvendinami stambūs projektai ir materialinių investicijų lygis išliko gana aukštas net krizinio laikotarpio metu. Tuo metu Klaipėdos apskrityje ženkliai sumažėjusios investicijos į apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektorių lėmė Palangoje ir Neringoje sumažėjusį materialinių investicijų intensyvumą.

Remiantis analizuojamo laikotarpio duomenimis, 2008 metais materialinių investicijų, tenkančių vienam Neringos savivaldybės gyventojui, suma siekė 16.559

⁸ Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

litus. Pagal šį rodiklį, Neringos savivaldybė viršijo bendrąją šalies vidurkį 93,36 proc. ir ženkliai lenkė likusias savivaldybes. 2010 m. materialinių investicijų, tenkančių vienam Neringos savivaldybės gyventojui, suma siekė tik 4.408 litus ir šis rodiklis tapo artimas bendrajam šalies vidurkiui.

Pav. 2–7. Materialios investijos, tenkančios vienam gyventojui, Lt
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas

Apibendrinant tokius Klaipėdos apskrities rodiklius, galima teigti, kad Neringos savivaldybėje materialinės bazės plėtra glaudžiai siejama su apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriaus plėtra bei vystymu. Turizmo sektorius ekonomiškai jautrus globaliniams ekonominiams pokyčiams ir, kaip rodo materialinių įmonių investicijų rodiklių kaitos tendencijos, ekonominis sunkmetis labai paveikė Neringos savivaldybėje veikiančias įmones. Todėl Neringos savivaldybėje veikiančių įmonių bendras vystymosi potencialas, susijęs su materialinės bazės plėtra, šiuo metu, kuomet Lietuvoje prognozuojamas ekonomikos augimas, yra santykinai aukštas.

2.3.2 VERSLO SEKTORIUS

Siekiant įvertinti verslo aplinką, būtina išanalizuoti svarbiausias verslo tendencijas Neringos savivaldybėje. Verslo aplinką apibūdinantys rodikliai taip pat leidžia įvertinti verslumo lygį Neringoje ir verslo sektorius, darančius didžiausią įtaką bendrai Neringos savivaldybės ekonomikai.

Lietuvoje pastaraisiais metais ūkio subjektų skaičius buvo nestabilus. Remiantis statistiniais duomenimis negalima apibrėžti pastarųjų metų, su ūkio objektų skaičiumi susijusios, bendros tendencijos. Remiantis 2-4 lentelėje pateiktais duomenimis, 2012 metų pradžioje Neringos savivaldybėje veikė 175 ūkio subjektai ir tai sudarė 1,74 proc. apskrityje veikiančių ūkio subjektų arba 0,21 proc. visų šalyje veikiančių ūkio subjektų. Klaipėdos apskrityje mažiausiai ūkio subjektų buvo įregistruota Neringos savivaldybėje. Tokių ūkio subjektų pasiskirstymą Klaipėdos apskrityje lėmė tai, kad Neringos savivaldybė pagal gyventojų skaičių yra mažiausia Klaipėdos apskrities savivaldybė.

Lentelė 2–4. Ūkio subjektų skaičius 2006–2012 metais, vnt.

	2008	2009	2010	2011	2012
Lietuvos Respublika	81376	84574	83202	86987	83624
Klaipėdos apskritis	9992	10403	10254	10570	10036
Birštono sav.	99	97	100	100	101
Druskininkų sav.	544	560	553	567	541
Neringos sav.	203	195	185	194	175
Palangos m. sav.	679	693	673	683	644

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LR V

Neringos savivaldybėje 2012 metais 73 proc. visų ūkio subjektų sudarė verslo įmonės. Pagal šį rodiklį, Neringos savivaldybė atsilieka nuo bendrojo šalies ir Klaipėdos apskrities vidurkio, kur įmonės sudaro atitinkamai 75 ir 78 proc., bei Palangos (77 proc.), bet lenkia kitus kurortus – Birštoną (57 proc.) ir Druskininkus (66proc.).

Remiantis 2–5 lentelėje pateiktais duomenimis, 2009–2012 metų laikotarpiu Neringos savivaldybėje kaip ir visoje Lietuvoje pastebimas darbuotojų skaičiaus įmonėse mažėjimas. 2012 metais Neringos savivaldybėje darbuotojų skaičius įmonėse buvo 12,58 proc. mažesnis nei 2008 metais, kai tuo pačiu laikotarpiu įmonių skaičius, lyginant su kitais Lietuvos kurortais ir Lietuvos bei Klaipėdos apskrities bendroju vidurkiu sumažėjo labiausiai, – 20,99 proc. Verslo įmonėse dirbančių darbuotojų skaičius nuo 2008 m. iki 2012 m. labiausiai sumažėjo Palangos savivaldybėje (22,21 proc.), o Birštone 11,36 proc. darbuotojų, dirbančių verslo įmonėse, skaičius padidėjo.

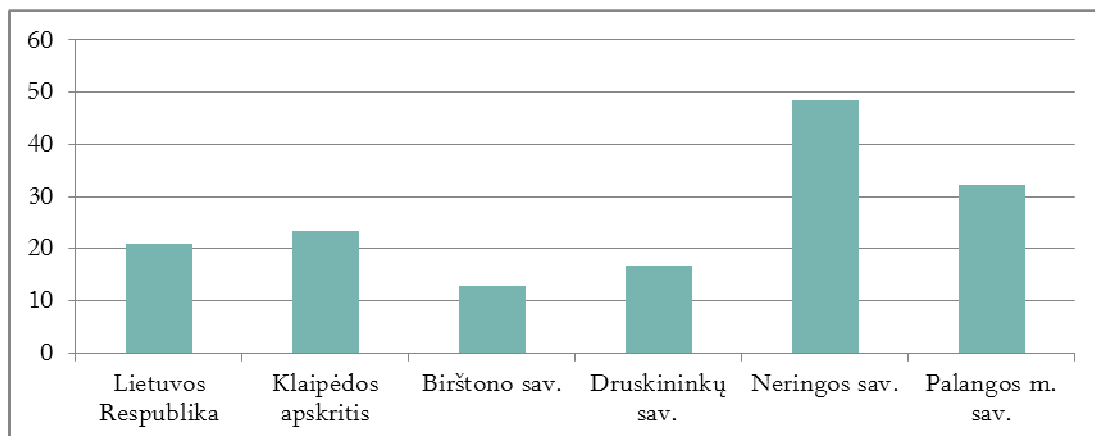
Lentelė 2–5. Veikiančių įmonių ir darbuotojų skaičius 2008–2012 metais

	2008	2009	2010	2011	2012
Veikiančių įmonių skaičius 2008–2012 metais					
Lietuvos Respublika	63562	65629	63840	66840	62889
Klaipėdos apskritis	8143	8421	8208	8440	7818
Birštono sav.	63	60	59	58	58
Druskininkų sav.	368	384	374	386	358
Neringos sav.	162	154	141	149	128
Palangos m. sav.	561	561	542	552	499
Darbuotojų skaičius 2008–2012 metais					
Lietuvos Respublika	923029	980312	995148	834408	806359
Klaipėdos apskritis	96674	101456	99629	85101	80410
Birštono sav.	616	641	671	618	686
Druskininkų sav.	4812	5206	5252	4295	4262
Neringos sav.	922	927	896	885	806
Palangos m. sav.	4984	5419	5192	4289	3877

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LR V

Siekiant įvertinti verslumo lygį Neringos savivaldybėje, labiau tinkamas įmonių, tenkančių tūkstančiui gyventojų, rodiklis. Neringos savivaldybėje 2012 metų pradžioje tūkstančiui gyventojų teko 48 įmonės. Verslumo rodiklių palyginimas rodo, kad Neringos savivaldybė išsiskiria aukštu verslumo lygiu ir 2,3 karto viršija bendrą šalies verslumo lygio rodiklį ir 2,07 karto – Klaipėdos apskrities rodiklį.

Lyginant su kituose Lietuvos kurortuose tūkstančiui gyventojų tenkančių ūkio subjektu skaičiumi, Neringa reikšmingai lenkia tiek Palangos miesto (51 proc.), tiek Druskininkų (3 kartus) ir Birštono (beveik 4 kartus) savivaldybes.

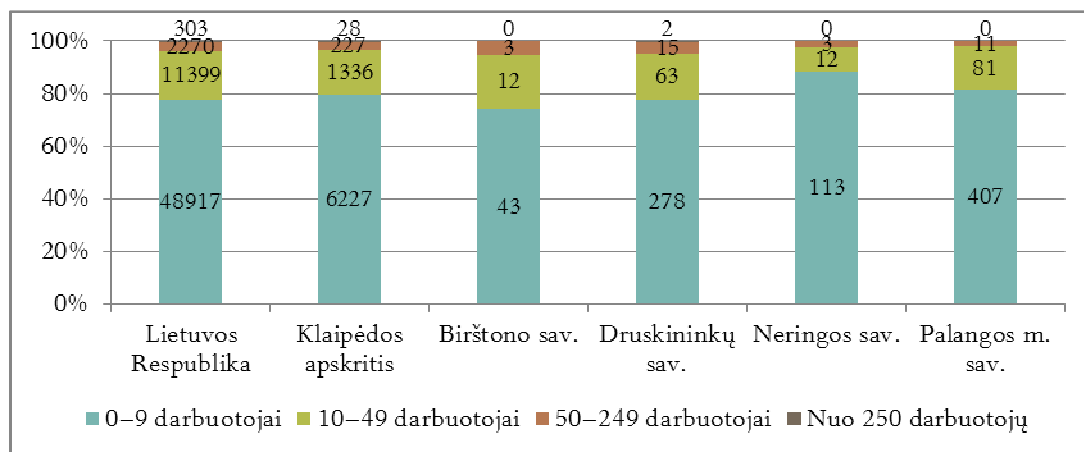

Pav. 2–8. 2012 metų pradžioje veikiančių įmonių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, vnt.

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Smulkių ir vidutinių įmonių steigimas ir jų konkurencingumo didėjimas gali užtikrinti šalies ir jos regionų gerovę. Dėl šių priežasčių, smulkaus ir vidutinio verslo plėtros politika yra neabejotinai viena iš svarbiausių Lietuvos ekonominės politikos strateginių krypčių. Neringos savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, pagrindinę verslo struktūros dalį užima smulkios ir vidutinės įmonės. Šis dinamiškiausias ūkio sektorius yra vienas esminių faktorių, lemiančių naujų darbo vietų kūrimą, socialinį stabilumą ir gerovės lygio kilimą.

Visos 2012 metų pradžioje Neringos savivaldybėje veikusios įmonės pagal darbuotojų skaičių buvo priskiriamos smulkių ir vidutinių įmonių kategorijai. Remiantis 2-9 pav. pateiktais duomenimis, didžiausią įmonių dalį Neringos savivaldybėje sudarė mikroįmonės, t.y. įmonės, kuriose dirba iki 10 darbuotojų ir kurių metinės pajamos siekia iki 7 mln. Lt. Jos sudaro 88 proc. visų įmonių Neringos savivaldybėje veikiančių įmonių ir viršija bendrąjį šalies (78 proc.) ir Klaipėdos apskrities vidurkį (80 proc.). Visoje savivaldybėje egzistuoja vos trys įmonės, kuriose dirba daugiau nei 50 žmonių ir dvi įmonės, kurių apyvarta viršija 7 mln. Lt.

Pav. 2–9. 2012 metų pradžioje veikusių įmonių skaičius pagal darbuotojus

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Dauguma Neringos savivaldybėje veikusių mažų ir vidutinių įmonių 2012 metais veiklą vykdė apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų (35,94 proc.), didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto (14,06 proc.), žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės (12,50 proc.) srityse. Mažiausia ūkio subjektų dalis 2012 metų pradžioje veiklą vykdė vandens tiekimo ir atliekų tvarkymo (1,56 proc.), informacijos ir ryšių (0,78 proc.), meninėje, pramoginėje ir poilsio veiklos organizavimo bei elektros, dujų, garo tiekimo ir oro kondicionavimo (0,78 proc.) srityse.

Remiantis 2-5 lentelėje pateiktais duomenimis, apdirbamosios gamybos ir statybų srityje veikiančių įmonių dalis Neringos savivaldybėje atitinkamai 4,03 proc. ir 5,53 proc. mažesnė nei Lietuvoje. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriuje veikiančių įmonių dalis Neringoje siekia 35,94 proc. ir ženkliai viršija Lietuvos vidurkį (4,64 proc.). Panašios įmonių pasiskirstymo tendencijos pasireiškia ir kituose Lietuvos kurortuose, kur apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektorius užima svarbų vaidmenį, o gamybos ir pramonės sektoriaus įtaka ekonomikai mažesnė.

Lentelė 2–6. Įmonių dalis pagal EKV klasifikatorių 2012 metais

	Lietuvos		Klaipėdos apskritis		Birštono sav.		Druskininkų sav.		Neringos sav.		Palangos m. sav.	
	vnt.	proc.	Vnt.	Proc.	Vnt.	Proc.	Vnt.	Proc.	Vnt.	Proc.	Vnt.	Proc.
<i>A Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė</i>	1531	2,45%	179	2,30%	0	0,00%	6	1,69%	16	12,50%	8	1,60%
<i>B Kasyba ir karjerų eksploatavimas</i>	86	0,14%	16	0,21%	0	0,00%	1	0,28%	0	0,00%	1	0,20%
<i>C Apdirbamoji gamyba</i>	6432	10,28%	795	10,21%	5	8,62%	41	11,52%	8	6,25%	37	7,41%
<i>D Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas</i>	308	0,49%	32	0,41%	1	1,72%	1	0,28%	1	0,78%	0	0,00%
<i>E Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas</i>	320	0,51%	43	0,55%	1	1,72%	2	0,56%	2	1,56%	4	0,80%
<i>F Statyba</i>	5907	9,44%	848	10,89%	4	6,90%	23	6,46%	5	3,91%	68	13,63%
<i>G Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas</i>	21077	33,68%	2266	29,09%	17	29,31%	109	30,62%	18	14,06%	130	26,05%
<i>H Transportas ir saugojimas</i>	6021	9,62%	1111	14,26%	5	8,62%	36	10,11%	11	8,59%	35	7,01%
<i>I Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla</i>	2906	4,64%	465	5,97%	8	13,79%	27	7,58%	46	35,94%	106	21,24%
<i>J Informacija ir ryšiai</i>	1960	3,13%	121	1,55%	1	1,72%	7	1,97%	1	0,78%	8	1,60%
<i>K Finansinė ir draudimo veikla</i>	627	1,00%	62	0,80%	0	0,00%	3	0,84%	0	0,00%	2	0,40%
<i>L Nekilnojamojo turto operacijos</i>	3321	5,31%	509	6,53%	3	5,17%	24	6,74%	6	4,69%	41	8,22%
<i>M Profesinė, mokslinė ir techninė veikla</i>	6664	10,65%	660	8,47%	4	6,90%	21	5,90%	5	3,91%	30	6,01%
<i>N Administracinė ir aptarnavimo veikla</i>	2011	3,21%	287	3,68%	1	1,72%	22	6,18%	8	6,25%	8	1,60%
<i>O P Q Viešasis valdymas, švietimas sveikatos priežiūra ir kita</i>	1928	3,08%	216	2,77%	5	8,62%	22	6,18%	0	0,00%	13	2,61%
<i>R Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla</i>	392	0,63%	55	0,71%	1	1,72%	4	1,12%	1	0,78%	3	0,60%
<i>S Kita aptarnavimo veikla</i>	1095	1,75%	125	1,60%	2	3,45%	7	1,97%	0	0,00%	5	1,00%
Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	62586	100,00%	7790	100,00%	58	100,00%	356	100,00%	128	100,00%	499	100,00%

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Lyginant kurortuose veikiančias įmones pagal veiklos sritis, galima pastebėti, kad Palangoje ir Neringoje, kur pagrindinis traukos objektas – jūra, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugas teikiančios įmonės sudaro atitinkamai 21,24 ir 35,94 proc., o Druskininkuose ir Birštone – atitinkamai tik 13,59 ir 7,58 proc. Druskininkuose ir Birštone svarbiausi traukos objektai yra sveikatinimo įstaigos, todėl tokios įmonės šiuose kurortuose sudaro 6–8 proc., Palangoje – tik 2 proc., o Neringoje šio sektoriaus įmonių iš viso nėra.

Remiantis 2–6 lentelėje pateiktais duomenimis, galima teigti, kad Neringoje yra svarbiausias paslaugų sektorius. Neringos savivaldybėje, kaip ir kituose Lietuvos kurortuose, pastebima santykinai mažesnė pramonės ir statybų sektorių reikšmė. Kadangi Neringos savivaldybė yra kurortas ir jos ekonomika paremta turizmo vystymu ir plėtra, pagrindinės paslaugų sritys šioje savivaldybėje yra apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos bei prekyba.

PREKYBOS SEKTORIUS

2011 metais Neringos savivaldybės mažmeninės prekybos parduotuvės sudarė vos 0,26 proc. visų Klaipėdos apskrities parduotuvių, tačiau prekyba yra vienas svarbiausių sektorių Neringos savivaldybėje. Šią veiklą vykdo 14,06 proc. Neringos savivaldybėje veikiančių smulkių ir vidutinių įmonių. Prekybos verslo populiarumą lemia daugelis šio sektoriaus privalumų: prekybos verslo organizavimui nereikia didelio pradinio kapitalo, greita prekių apyvarta, greitas pajamų gavimas.

Remiantis 2–7 lentelėje pateiktais duomenimis, 2007–2011 m. Neringos savivaldybėje mažmeninės prekybos parduotuvių skaičius mažėjo. 2011 metais Neringoje esančios parduotuvės sudarė vos 1,12 proc. Klaipėdos apskrities parduotuvių skaičiaus. Lietuvos kurortuose, lyginant su šalies bendruoju vidurkiu, parduotuvių skaičiaus mažėjimas buvo didesnis. 2011 metų pabaigoje Neringoje veikė 33,36 proc. mažiau parduotuvių nei 2007 metais. Pagal šį rodiklį, tarp kurortų išsiskiria Druskininkų savivaldybė, kur parduotuvių skaičiaus mažėjimas buvo mažesnis nei visoje Lietuvoje.

Lentelė 2–7. Parduotuvių skaičius ir jų apyvarta (be PVM), to meto kainomis, mln. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011
Parduotuvių skaičius, 2007–2011 metų pabaigoje					
Lietuvos Respublika	16690	16848	15026	14984	15117
Klaipėdos apskritis	2089	2091	1869	1847	1869
Birštono sav.	20	20	15	13	14
Druskininkų sav.	102	99	90	95	97
Neringos sav.	33	27	24	24	21
Palangos m. sav.	182	178	156	159	155
Apyvarta (be PVM), to meto kainomis, mln. litų 2007–2011 metais					
Lietuvos Respublika	24757,8	28280,7	22873,9	21956,9	24909,9
Klaipėdos apskritis	2848,1	3223,7	2636,8	2494,6	2978,8
Birštono sav.	13,7	15,1	12,1	11,3	11
Druskininkų sav.	167,5	191,7	154,9	159,1	183,4
Neringos sav.	20,9	22,3	18,9	22,5	29,9
Palangos m. sav.	210	225,5	169,1	161,5	177,5

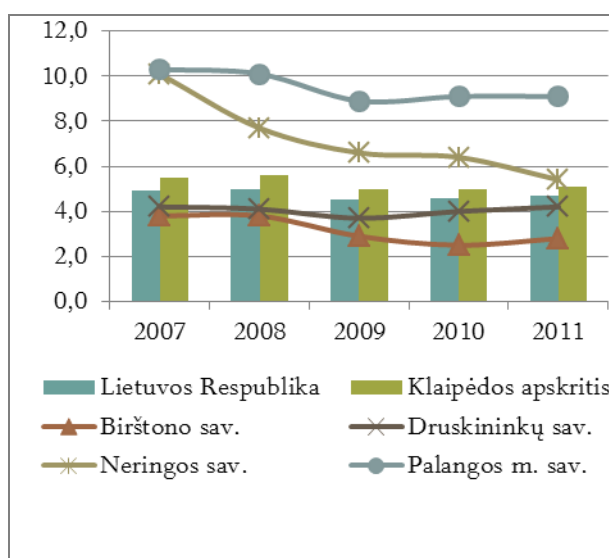
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LR V

Nors parduotuvių skaičius 2007–2011 metais Neringos savivaldybėje mažėjo, tuo pačiu laikotarpiu parduotuvių apyvarta didėjo. Lyginant su 2008, kuomet visoje Lietuvoje prekybos apyvarta buvo didžiausia, 2011 metais parduotuvių apyvarta Neringoje buvo didesnė 34,1 proc. Kituose Lietuvos kurortuose prekybos apyvarta vis dar buvo mažesnė nei 2008 metais. Ši tendencija rodo, kad Neringos ekonomika greičiau reaguoja į rinkos pokyčius, todėl joje anksčiau pastebimas ekonomikos atsigavimas.

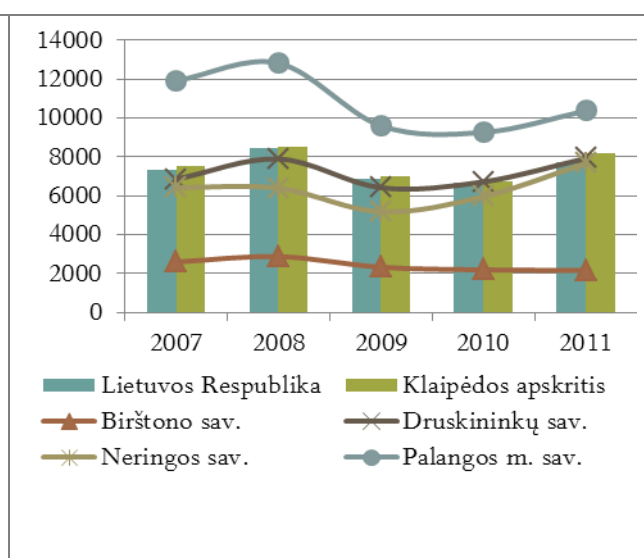
Lyginant prekybos įstaigų skaičių savivaldybėje su apskrities ar šalies rodikliais, labiau tinkami parduotuvių skaičiaus, tenkančio tūkstančiui gyventojų, ir prekybos apyvartos, tenkančios vienam gyventojui, rodikliai. Kadangi Neringos savivaldybėje registruojamas pats mažiausias gyventojų skaičius, šis rodiklis labai jautrus bet kokiems pokyčiams. Nors mažmeninės prekybos parduotuvių skaičius 2007–2011 metais sumažėjo 9 vienetais, toks sumažėjimas turėjo ženklią įtaką šiam rodikliui. Parduotuvių skaičiaus, tenkančio 1000-iui gyventojų, kitimas savivaldybėje atitinka bendrą apskrities ir Lietuvos tendenciją – 2011 m., lyginant su 2007 m., parduotuvių skaičius mažėjo.

Remiantis 2–10 lentelėje pateiktais 2007–2011 metų duomenimis, 2007 metais Neringos savivaldybėje tūkstančiui gyventojų teko 10,1 parduotuvių ir Klaipėdos apskrityje atsiliko tik nuo Palangos savivaldybės, kurioje tūkstančiui gyventojų teko 10,3 parduotuvių. Pagal šį rodiklį, Neringos savivaldybė bendrąją šalies vidurkį viršijo net 106,12 proc., o Klaipėdos apskrities – 83,64 proc. Remiantis 2007–2011 metų duomenimis, per analizuojamą laikotarpį parduotuvių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, Neringoje sumažėjo 46,53 proc. ir 2011 metais, pagal šį rodiklį, priartėjo prie bendrojo šalies vidurkio – 4,7 prekybos įstaigų, tenkančių 1000 gyventojų.

Lyginant su kitais šalies kurortais, 2011 metais Neringos savivaldybėje parduotuvių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų, buvo mažesnis tik už Palangos miesto rodiklį, kur 1000 gyventojų teko 9,1 parduotuvės. Druskininkų ir Birštono savivaldybės atsilieka nuo bendrojo šalies vidurkio, kur 1000 gyventojų atitinkamai tenka 4,2 ir 2,8 parduotuvės.

Pav. 2–10. Parduotuvių skaičius, tenkantis tūkstančiui gyventojų, 2007–2011 metais

Pav. 2–11. Prekybos apyvarta (be PVM), tenkanti vienam gyventojui, 2007–2011 metais

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

2011 metais mažmeninės prekybos apyvarta (be PVM), tenkanti vienam gyventojui, siekė 7 680 litus ir buvo šiek tiek mažesnė nei visoje Lietuvoje ir Klaipėdos apskrityje, kur prekybos apyvarta, tenkanti vienam gyventojui, atitinkamai siekė 7 731 ir 8 172 litus. Analizuojant visus šalies kurortus, mažmeninės prekybos apyvartos (be PVM) vienam gyventojui daugiausiai teko Palangos miesto savivaldybėje (10 373 litai). Druskininkuose vienam gyventojui teko 7 928 litai mažmeninės prekybos apyvartos (be PVM), o Birštone – 2 168 litai.

Būtina atkreipti dėmesį, kad Neringos savivaldybė lenkia, pagal parduotuvių skaičių tūkstančiui gyventojų, šalies ir Klaipėdos apskrities bendrąjį vidurkį, bet ženkliai atsilieka pagal parduotuvių plotą, tenkantį tūkstančiui gyventojų. Ši tendencija rodo, kad Neringos savivaldybėje pakankamai nemažai smulkių parduotuvių, kuriose paprastai dirba patys savininkai, ir yra pritaikytos turistų segmentui, tačiau jos negali aprūpinti pirkėjų dideliu prekių asortimentu, vartotojams patogiai išdėstyti prekes ir kokybiškai aptarnauti.

APGYVENDINIMO IR MAITINIMO PASLAUGŲ SEKTORIUS

Neringa, dėl savo išskirtinio gamtovaizdžio ir infrastruktūros, kasmet sulaukia daugybės turistų. Todėl Neringos savivaldybėje didžiausia įmonių dalis, kuri sudaro 35,94 proc. visų smulkių ir vidutinių įmonių, veiklą vykdo maitinimo ir apgyvendinimo sektoriuje. Neringos savivaldybėje maitinimo ir apgyvendinimo paslaugas teikiančios įmonės sudarė 7,19 proc. visų Klaipėdos apskrityje šiame sektoriuje veikiančių įmonių.

Maitinimo paslaugos. Remiantis 2–8 lentelėje pateiktais duomenimis, 2007–2011 metais restoranų ir kitų maitinimo įmonių skaičius Neringos savivaldybėje, kaip ir visoje Lietuvoje, kito neženkliai ir netolygiai. Analizuojamo laikotarpio metu Lietuvoje maitinimo paslaugas teikiančių įmonių skaičius padidėjo vos 2,01 proc., Klaipėdos apskrityje – 3,47 proc., o Neringos savivaldybėje iš viso nepakito. Kituose Lietuvos kurortuose maitinimo įstaigų skaičius taip pat pakito neženkliai arba išliko toks pat. Galima išskirti tik Palangos savivaldybę, kur maitinimo paslaugas teikiančių įstaigų sumažėjo 11,74 proc.

Lentelė 2–8. Maitinimo vienetų ir vietų skaičius 2007–2011 metais

	2007	2008	2009	2010	2011
Maitinimo vienetų skaičius, metų pabaigoje					
Lietuvos Respublika	3043	3170	2961	3080	3107
Klaipėdos apskritis	461	478	440	437	445
Birštono sav.	9	11	11	10	9
Druskininkų sav.	23	21	19	19	24
Neringos sav.	32	34	31	29	32
Palangos m. sav.	97	100	94	90	86
Maitinimo vienetuose esančių vietų skaičius, metų pabaigoje, tūkst.					
Lietuvos Respublika	165	173,8	165,8	186,4	193,3
Klaipėdos apskritis	23,9	24,9	23	24,3	26,4
Birštono sav.	0,4	0,6	0,6	0,6	0,6
Druskininkų sav.	1,2	1,3	1,2	1,2	1,6
Neringos sav.	1,1	1,3	1,1	1,1	1,4
Palangos m. sav.	4,6	4,7	4,6	4,4	4,5

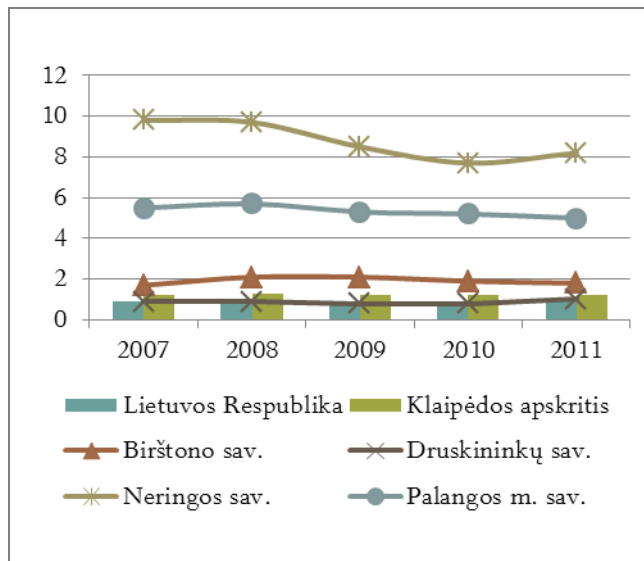
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Kalbant apie vietų skaičių maitinimo įstaigose, jos didėjo ne tik visoje Lietuvoje ir Klaipėdos apskrityje, bet ir Neringoje. Neringos savivaldybėje maitinimo vietų skaičius padidėjo net 40 proc., Klaipėdos apskrityje – 10,46 proc., Lietuvoje – 17,15 proc. Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, veikiančiose maitinimo įstaigose esančių vietų skaičius labiausiai padidėjo Birštone – 50 proc., Druskininkuose padidėjo 33 proc., o Palangoje sumažėjo 2,17 proc.

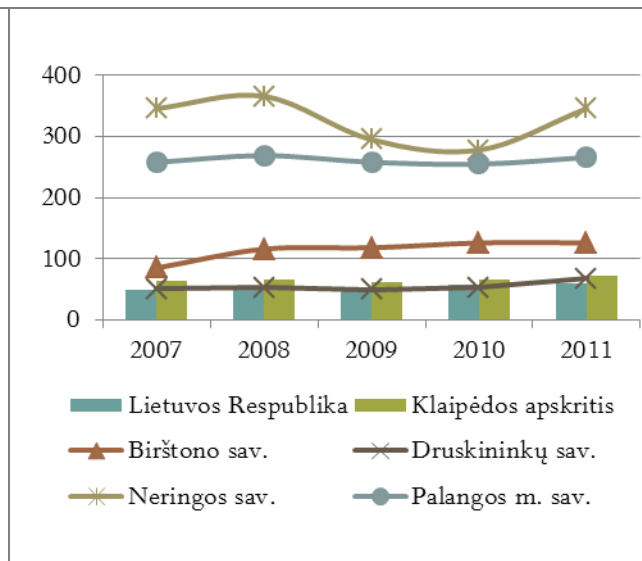
Siekiant palyginti maitinimo paslaugų sektoriaus įtaką bendrai savivaldybės ekonomikai su kitomis savivaldybėmis bei šalies ir Klaipėdos apskrities lygiu, naudojami rodikliai, kuriais įvertinami maitinimo įstaigų ir jose esančių vietų, tenkančių 1000-iui gyventojų, skaičius. 2007–2011 metais šių rodiklių pokytis neturėjo bendros tendencijos, o jų pokytis buvo nežymus.

Remiantis statistiniais duomenimis, pagal maitinimo įstaigų ir vietų jose skaičių, tenkantį tūkstančiui gyventojų, Neringos savivaldybė ženkliai lenkia Klaipėdos apskrities bei bendrąją Lietuvos vidurkį. Pagal 1000-iui gyventojų tenkančių maitinimo įstaigų skaičių, Neringos savivaldybė šalies vidurkį viršija net 8 kartus, o pagal vietų jose skaičių – 5,8 karto.

Klaipėdos apskrityje pagal šiuos rodiklius nuo Neringos nežymiai atsilieka Palangos savivaldybė, kuri, kaip ir Neringos savivaldybė, kasmet pritraukia didelį kiekį turistų. Šie rodikliai rodo, kad tiek Neringoje, tiek Palangoje yra gana gerai išvystyta maitinimo įstaigų infrastruktūra ir gebama aptarnauti į šiuos miestus atvykstančius didelius turistų srautus. Birštone įsikūrusių maitinimo įstaigų ir jose esančių vietų, tenkančių tūkstančiui gyventojų, skaičius neženkliai viršija, o Druskininkuose yra artimas bendrajam šalies vidurkiui.

Pav. 2-12. Maitinimo vienetų, tenkančių tūkstančiui gyventojų, skaičius

Pav. 2-13. Maitinimo vienetuose esančių vietų, tenkančių tūkstančiui gyventojų, skaičius

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Apgyvandinimo paslaugos. Apgyvandinimo paslauga – tai būtinos apgyvendinti sąlygos ir veikla, kuria tenkinami turisto nakvynės, higienos, maitinimo, poilsio poreikiai⁹. Apgyvandinimo paslaugos labai svarbios Neringos savivaldybės ekonomikai kaip biudžeto pajamų šaltinis bei kurianti darbo vietas sritis. Pasaulyje

⁹ Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

yra daug įvairių apgyvendinimo įstaigų. Apgyvendinimo įstaigos skiriasi pagal savo tipą, dydį, organizacinę struktūrą ir kita.

Neringos savivaldybėje veikia 18,45 proc. visų Klaipėdos apskrityje veikiančių apgyvendinimo įstaigų. Pagal šį rodiklį, Neringos savivaldybė lenkia net Klaipėdos miesto savivaldybę. Apgyvendinimo įstaigų skaičiumi Neringos miestas nusileidžia tik Palangos miesto savivaldybei, kurioje veikia 59,89 proc. visų Klaipėdos apskrityje apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų.

Remiantis 2–7 lentelėje pateiktais duomenimis, Neringos savivaldybėje 2011 metais veikė 11,54 proc. mažiau apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų nei 2007 metais. Didžiausias sumažėjimas pastebimas 2009 metais, kuomet Lietuvos ekonomiką paveikė pasaulinė recesija, kuri turėjo didelę neigiamą įtaką turizmo sektoriui.

Neringos savivaldybėje apgyvendinimo įstaigose esančių vietų skaičius sudaro 14,9 proc. visų Klaipėdos apskrityje esančių vietų. Remiantis žemiau lentelėje pateiktais duomenimis, visoje Lietuvoje apgyvendinimo vietų skaičius 2007–2011 metų laikotarpiu didėjo, o Neringos savivaldybėje sumažėjo 12,42 proc.

Lentelė 2–9. Apgyvendinimo įstaigų ir vietų jose skaičius 2007–2011 metais

Apgyvendinimo įstaigų skaičius					
	2007	2008	2009	2010	2011
Lietuvos Respublika	748	810	807	908	966
Klaipėdos apskritis	295	321	286	334	374
Birštono sav.	9	9	12	10	10
Druskininkų sav.	28	32	37	43	72
Neringos sav.	78	80	64	66	69
Palangos m. sav.	163	187	159	200	224
Apgyvendinimo įstaigose esančių vietų skaičius					
Lietuvos Respublika	47727	47665	49893	50087	51647
Klaipėdos apskritis	16883	16975	17420	16239	17509
Birštono sav.	828	741	891	809	812
Druskininkų sav.	5364	4675	4876	5589	5373
Neringos sav.	2979	2602	2794	2683	2609
Palangos m. sav.	9721	10126	10235	9420	10165

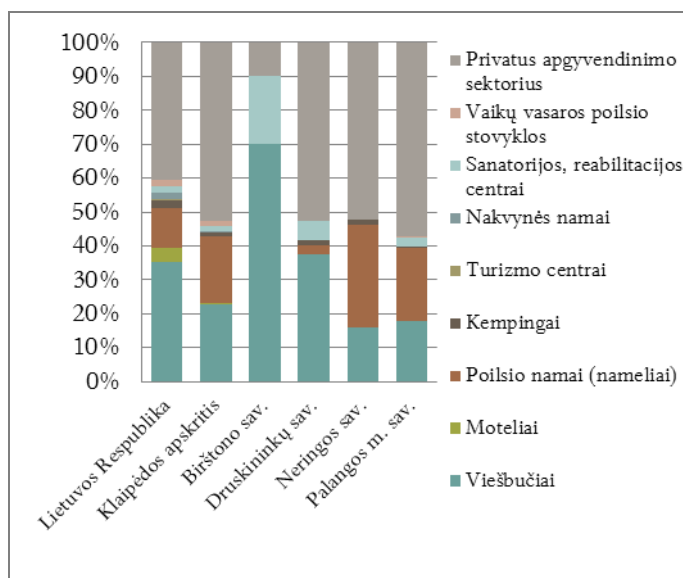
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Remiantis 2011 metų duomenimis, Neringoje ir Palangoje esančios apgyvendinimo įstaigos vidutiniškai gali priimti, atitinkamai 37 ir 45 lankytojus, kai visoje Lietuvoje esančių apgyvendinimo įstaigų vietų vidurkis – 53 vietos. Druskininkuose ir Birštone, kur vystomas sveikatinimo turizmas, apgyvendinimo įstaigose esantis vidutinis vietų skaičius ženkliai lenkia Lietuvos vidurkį ir viena apgyvendinimo įstaiga atitinkamai gali priimti vidutiniškai 75 ir 82 lankytojus. Toks pasiskirstymas rodo, kad pajūrio kurortuose daugiau veikia mažos, privataus sektoriaus apgyvendinimo paslaugas teikiančios įstaigos, o Druskininkuose ir Birštone – įstaigos galinčios priimti didelį lankytojų skaičių.

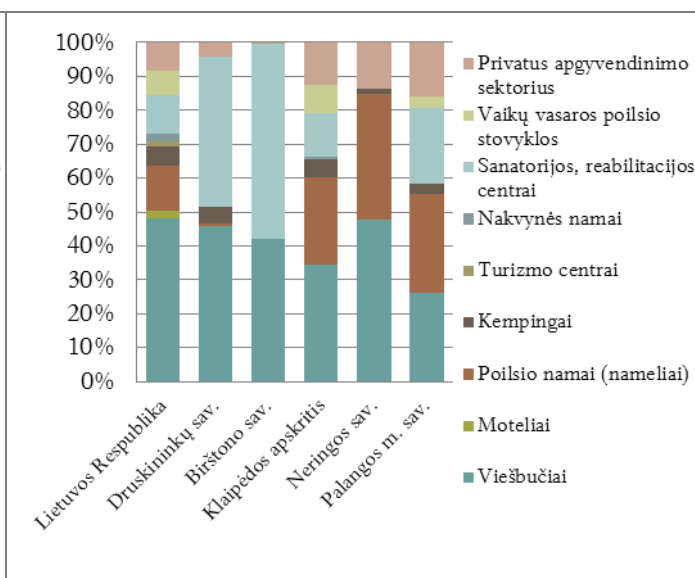
Remiantis 2011 metų duomenimis (žr. pav. 2–17 ir 2–18) Neringos savivaldybėje net 52 proc. apgyvendinimo įstaigų sudarė privataus apgyvendinimo sektorius.

Privataus apgyvendinimo sektorius sudaro didžiausią dalį apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų, kurios vidutiniškai gali priimti po 10 miesto svečių. Viešbučiai sudaro 16 proc. apgyvendinimo įstaigų, kuriuose vidutiniškai numatyta po 112–113 apgyvendinimo vietų. Poilsio namai sudaro 30 proc. visų apgyvendinimo įstaigų, kuriuose vidutiniškai numatytos 46 vietos.

Neringoje daugiau nei 98 proc. vietų įrengta 3 tipų įstaigose: 2011 m. duomenimis, viešbučiams tenka 48 proc. vietų pasiūlos, poilsio namams – 37 proc., privataus apgyvendinimo sektoriui – 14 proc. Neringos savivaldybėje, statistikos departamento prie LRV duomenimis, 2011 metais buvo vienas kempingas, kuriame numatyta galimybė priimti 40 lankytojų. Būtina atkreipti dėmesį, kad Neringoje 2011 metų duomenimis nėra sanatorijų, rehabilitacijos centrų, konferencijų centrų ar vasaros vaikų poilsio stovyklų, galinčių teikti apgyvendinimo paslaugas.

Pav. 2–14. Apgyvendinimo įstaigų dalis pagal apgyvendinimo įstaigos rūšį, proc.

Pav. 2–15. Apgyvendinimo įstaigose esančių vietų dalis pagal apgyvendinimo įstaigos rūšį, proc.

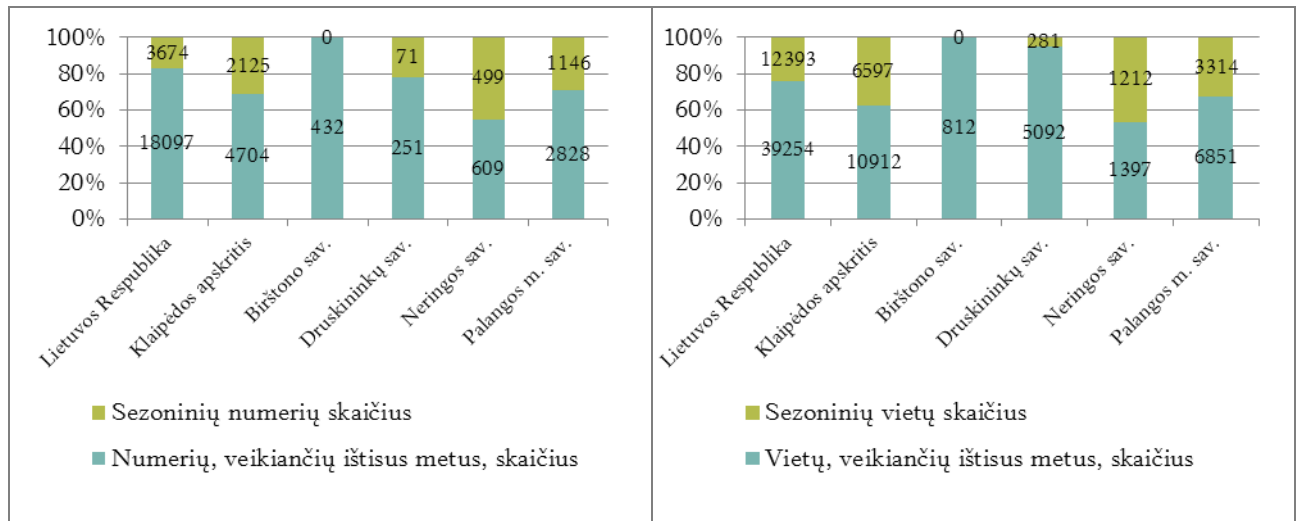
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Atsižvelgiant į apgyvendinimo paslaugų struktūrą Neringos savivaldybėje, galima daryti prielaidą, kad Neringoje trūksta aukštos kokybės apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų, kurios galėtų priimti dideles grupes ar būtų pritaikytos konferenciniam turizmui. Paprastai privataus apgyvendinimo sektorius, kuris Neringoje sudaro didžiąją dalį apgyvendinimo paslaugų sektoriaus, negali užtikrinti aukšto kokybės standarto. Taip pat būtina pastebėti, kad Neringoje nėra apgyvendinimo įstaigų, kurios galėtų teikti ne tik nakvynės, bet ir sveikatinimo paslaugas.

Lyginat pasiūloje esančių apgyvendinimo vietų pasiskirstymą kurortuose, išryškėja tam tikri specifiniai bruožai: Druskininkai ir Birštonas yra labiau orientuoti į sveikatinimo turizmą (daugiau nei pusė vietų yra sveikatinimo įstaigose), Neringa – labiau į poilsinį turizmą, o Palangoje pasiūla pasižymi didžiausia įvairove – kiekybine prasme gerai išvystyta pasiūla net 4 segmentuose (poilsio namai, sveikatinimo įstaigos, viešbučiai, privatus sektorius).

Nors Klaipėdos apskrityje apgyvendinimo įstaigose esančių vietų skaičius sudaro 33,90 proc. visų Lietuvoje esančių vietų, matome, kad Klaipėdos regionas yra ypatingai jautrus sezoniskumui. Lietuvoje esančiose apgyvendinimo įstaigose,

veikiančiose ištisus metus, esančių vietų skaičius siekė 76 proc., Klaipėdos apskrityje – 62,32 proc., o Neringos savivaldybėje – vos 53,55 proc. Nors 2011 metais, lyginant su 2007 metais, Neringos savivaldybėje vietų, kurios prieinamos ištisus metus, skaičius išaugo 61,50 proc. ir sezoniškumo įtaka Neringos savivaldybėje mažėjo, tačiau ji vis dar išlieka pakankamai didelė.

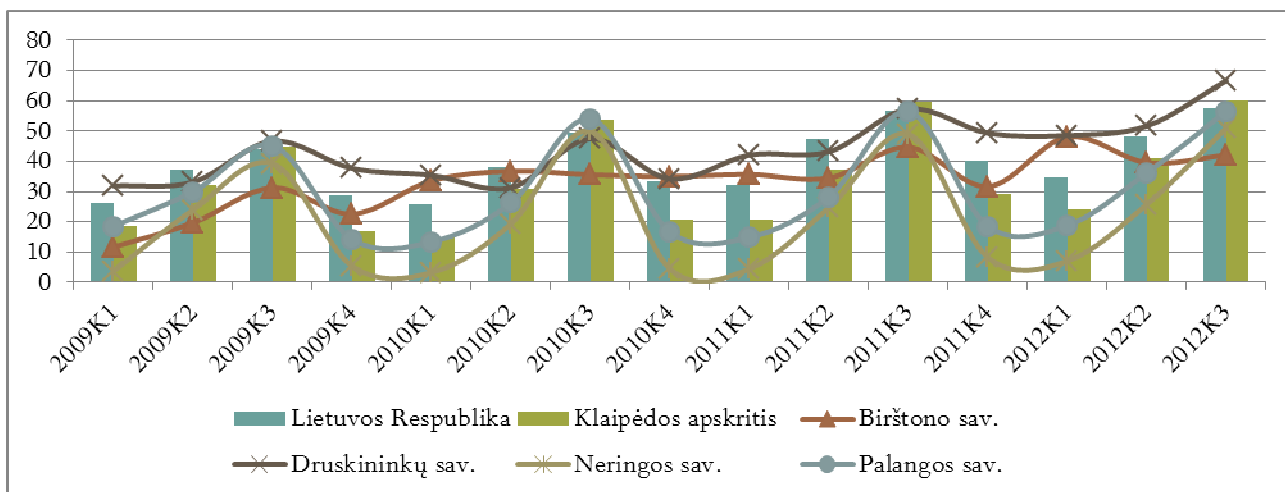
Pav. 2–16. Apygyvendinimo numerių pasiūlos sezoniškumas 2011 metais

Pav. 2–17. Apygyvendinimo vietų pasiūlos sezoniškumas 2011 metais

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Lyginant su situacija kituose kurortuose, natūralu, kad Neringoje, kur pastebimi didžiausi sezoniškumo svyravimai, sezoninių vietų dalis taip pat yra didžiausia (46,45 proc.). Palangos mieste, kur pastebima sezoniškumo problema, sezoninės vietos sudaro 32,6 proc., Druskininkuose ir Birštone, kur atvykstančių turistų srautas yra apylygiai pasiskirstęs ištisus metus, sezoninių vietų dalis yra labai nedidelė.

Žemiau esančiame paveiksle pateikiamas numerių užimtumas pagal metų ketvirčius. Remdamiesi šiais duomenimis, matome, kad Neringos savivaldybėje esama turizmo infrastruktūra ypatingai įtakojama sezoniškumo. Pastaraisiais metais I-ąjį ir IV-ąjį ketvirtį viešbučiuose esančių numerių užimtumas nesiekia net 10 proc., o vidutinis metinis viešbučių numerių užimtumas svyruoja nuo 22 proc. iki 31 proc. Dėl didelės apgyvendinimo paslaugų pasiūlos ir sezoniškumo, Neringos savivaldybėje esančių apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų užimtumas smarkiai atsilieka nuo vidutinio Lietuvos bei Klaipėdos regiono viešbučių užimtumo.

Pav. 2–18. Numerių užimtumas Neringos savivaldybėje 2007–2011 metais, proc.

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Sezoniškumas yra viena didžiausių problemų Neringoje. Sezonas trunka 3–4 mėnesius, kuomet Neringą aplanko didelis srautas poilsiautojų, tačiau kitais mėnesiais tiek apgyvendinimo, tiek kitų paslaugų įstaigos būna apytuštės. Šią situaciją atspindi viešbučių vietų užimtumo rodikliai (žr. 2–21 pav.), iš kurių matyti, kad didžiausias užimtumas apgyvendinimo paslaugų sektoriuje pastebimas trečiąjį ketvirtį. Lyginant su situacija kituose kurortuose, Palangoje ir Neringoje sezoniniai svyravimai ryškiausi, o Druskininkuose ir Birštone viešbučių užimtumo lygis svyruoja žymiai mažiau.

2.3.3 TURIZMAS

Dėl savo ekonominės reikšmės, turizmo sektorius yra neatskiriama Neringos ekonomikos dalis. Kultūriniai ir gamtiniai išteklių bei tarptautinis transporto mazgas (Klaipėdos jūrų uostas) sudaro sąlygas turizmo sektoriaus vystymuisi. Svarbiausi Neringos savivaldybės turistiniai išteklių yra: jūra, marios, parkai, draustiniai, rezervatai, kultūrinis bei istorinis paveldas. Kadangi Neringoje plačiai išvystyta turizmo infrastruktūra, kurortą kasmet aplanko daugybė miesto svečių.

Vienas svarbiausių kriterijų, apibūdinančių regiono turizmo sektorių, – apgyvendintų turistų skaičius. Turizmo sektorių, kaip ir daugelį ekonominių, socialinių ir demografinių sričių šalyje, neigiamai paveikė pasaulio ekonominė krizė bei ekonominis šalies nuosmukis. Lietuvos statistikos departamento prie LRV duomenimis, Neringos savivaldybėje apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų turistų skaičius 2008–2011 metais sumažėjo 24,17 proc., kai tuo metu Lietuvoje sumažėjo 1,81 proc., o Klaipėdos apskrityje – 10,95 proc. Iki 2008 metų apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų turistų skaičius Neringoje augo, tačiau 2009 metais apgyvendintų žmonių skaičius sumažėjo net 35,44 proc. 2009–2011 metų laikotarpiu pastebimas šio rodiklio didėjimas, kuris 2011 metais buvo 17,46 proc. didesnis nei 2009 metais, bet vis dar 24,17 proc. mažesnis nei 2008 metais.

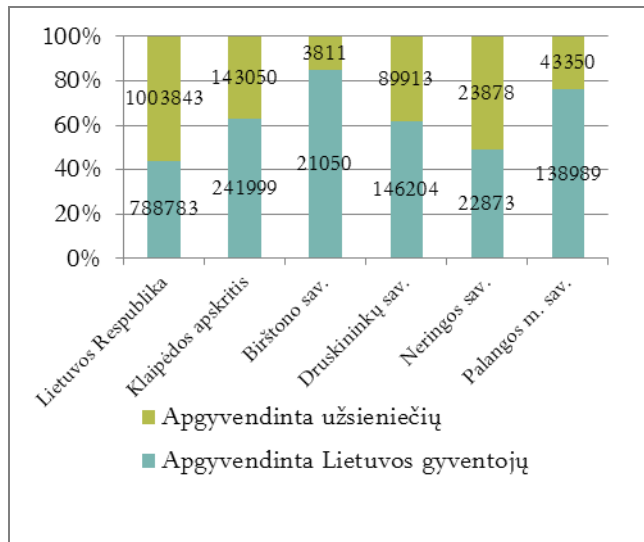
Lentelė 2–10. Apgyvendinta turistų ir jiems suteiktų nakvynių skaičius

	2007	2008	2009	2010	2011
Apgyvandinimo įstaigose apgyvendintų turistų skaičius					
Lietuvos Respublika	1779755	1825762	1426991	1552874	1792626
Klaipėdos apskritis	452725	432399	326209	336074	385049
Birštono sav.	15296	22714	20460	24743	24861
Druskininkų sav.	190432	197824	171505	203062	236117
Neringos sav.	51997	61652	39802	40159	46751
Palangos m. sav.	223259	199693	158062	166048	182339
Apgyvandinimo įstaigose suteiktų nakvynių skaičius					
Lietuvos Respublika	5191368	5077363	4030109	4330005	4923793
Klaipėdos apskritis	1559700	1518962	1150049	1147666	1327229
Birštono sav.	130214	142635	135214	154521	156068
Druskininkų sav.	1011948	943193	799074	918013	981578
Neringos sav.	136672	155854	106314	109048	121632
Palangos m. sav.	1026419	949674	768996	784343	873964

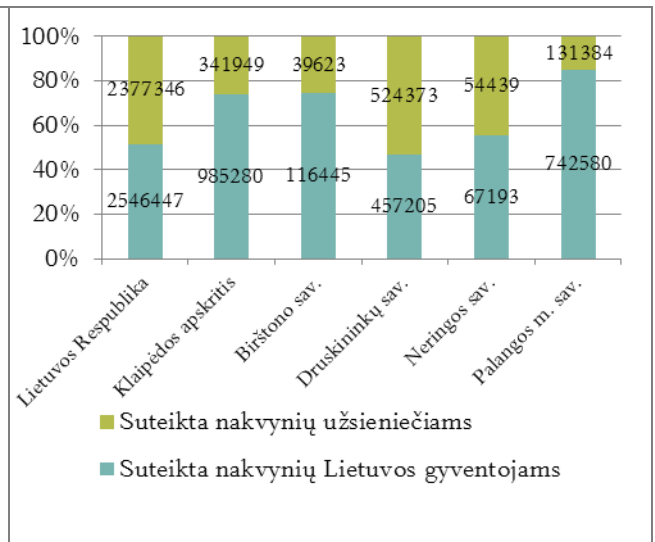
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Lyginant Neringos savivaldybės duomenis su kitais Lietuvos kurortais, apgyvandinimo įstaigose apgyvendintų svečių skaičius 2007–2011 metų laikotarpiu labiausiai sumažėjo Palangoje (18,33 proc.). Druskininkuose ir Birštone 2007–2011 metų laikotarpiu, priešingai nei visoje šalyje, apgyvandinimo įstaigose apgyvendintų turistų skaičius didėjo atitinkamai 19,36 ir 9,45 proc.

Pagal apgyvandinimo įstaigose apgyvendintų svečių sudėtį, 2011 metais Neringos savivaldybėje daugiau negu pusė svečių sudarė užsienio piliečiai – 51,07 proc., tačiau užsienio piliečiams suteiktų nakvynių skaičius sudaro 44,76 proc. Pagal apgyvendintų užsienio svečių ir suteiktų nakvynių skaičių užsienio piliečiams sudėtį, Neringos rodikliai artimi bendrajam šalies vidurkiui, kur apgyvendinti užsieniečiai sudarė 56 proc., o suteiktų nakvynių skaičius užsienio piliečiams – 48,28 proc. Kituose Lietuvos kurortuose didžiąją dalį apgyvendintų turistų sudarė Lietuvos gyventojai. Tarp Lietuvos kurortų galima išskirti Druskininkų savivaldybę, kur apgyvandinimo įstaigose apgyvendinti Lietuvos gyventojai sudarė didesnę dalį (61,92proc.), o suteiktų nakvynių didesnė dalis (55,24 proc.) teko užsienio piliečiams.

Pav. 2–19. Apgyvendinimo įstaigose apgyvendintų Lietuvos ir užsienio svečių santykis 2011 metais

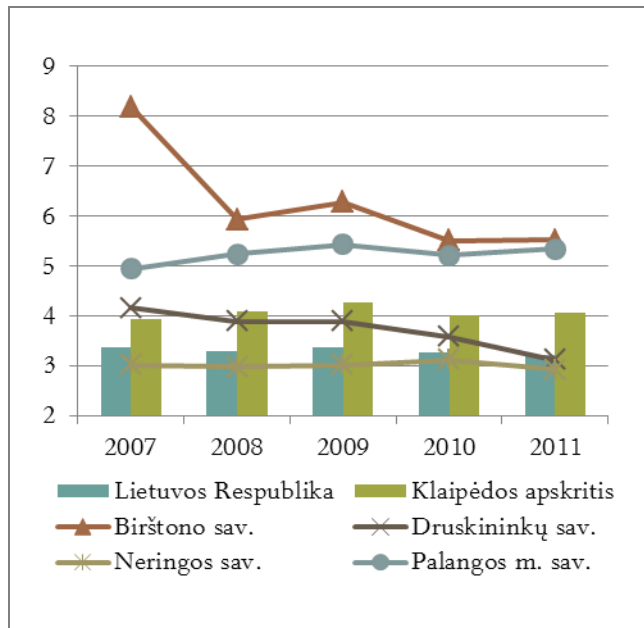

Pav. 2–20. Apgyvendinimo įstaigose suteiktų nakvynių Lietuvos ir užsienio svečiams santykis 2011 metais

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

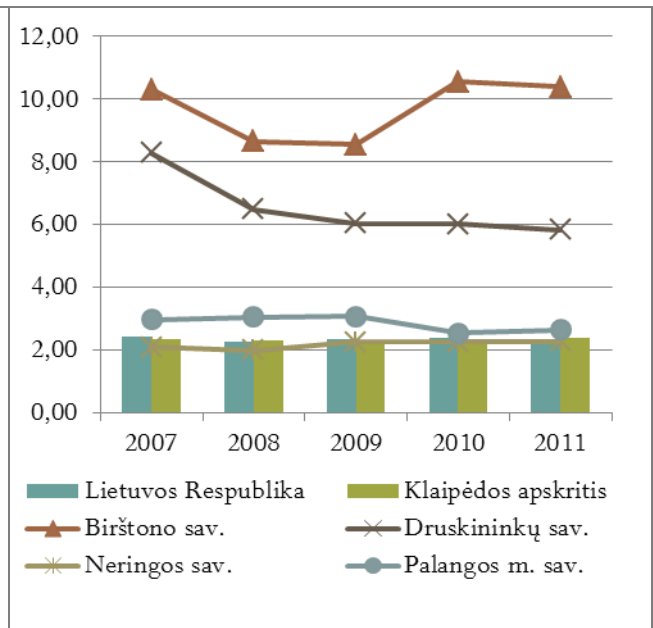
Remdamiesi šiais duomenimis, matome, kad Neringos savivaldybėje svečiai apsilanko pasirinkdami 2–3 nakvynes. Remiantis Lietuvos statistikos departamento pateiktais duomenimis, Lietuvos gyventojai viešėdami Neringoje vidutiniškai renkasi 2,94 nakvynes, o užsienio turistai – 2,09 nakvynes. Šie rodikliai artimi bendrajam šalies ir Klaipėdos apskrities vidurkiui, kur apgyvendinimo įstaigose vidutinis vienam turistui suteiktų nakvynių skaičius atitinkamai sudaro 2,74 ir 3,44 nakvynes.

Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, vidutinis apgyvendinimo įstaigose suteiktų nakvynių skaičius vienam svečiui Neringoje yra mažiausias. Daugiausia suteiktų nakvynių vienam turistui tenka Birštono apgyvendinimo įstaigoms, kur vidutiniškai vienam užsienio turistui tenka 10,4 nakvynių, o Lietuvos gyventojui – 5,53 nakvynės. Viešėdami Druskininkuose Lietuvos gyventojai vidutiniškai renkasi 3,13 nakvynes, o užsienio turistai – 5,83 nakvynes. Palangoje vyrauja priešingos tendencijos – Lietuvos gyventojai Palangoje apsistoja ilgesniam laikui (5,34 nakvynės) nei užsienio piliečiai (2,64 nakvynės).

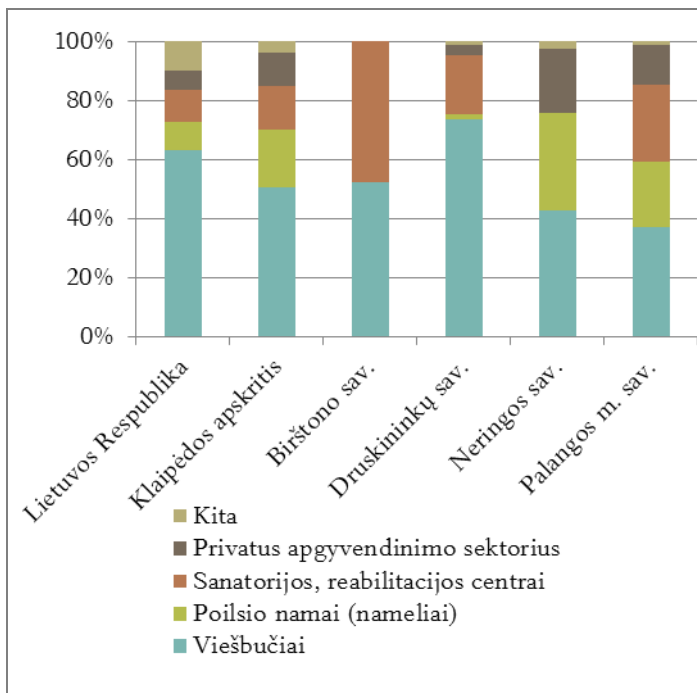
Pav. 2–21. Apgyvendinimo įstaigose vidutiniškai suteiktų nakvynių skaičius vienam Lietuvos gyventojui

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

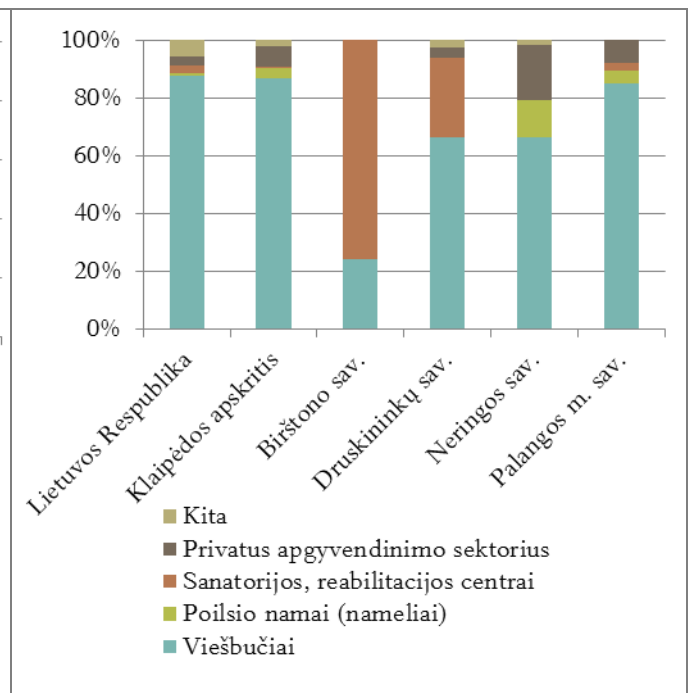

Pav. 2–22. Apgyvendinimo įstaigose vidutiniškai suteiktų nakvynių skaičius vienam užsienio piliečiui

Užsienio ir Lietuvos turistų kontingentas Neringos savivaldybėje taip pat skiriasi ir pagal apgyvendinimo įstaigų pasirinkimą. Net 66 proc. atvykusių turistų iš užsienio renkami apgyvendinimo paslaugas viešbučiuose, 43 proc. poilsiautojų – iš Lietuvos. Vietos turistai mieliau renkami poilsio namuose teikiamas apgyvendinimo paslaugas nei užsieniečiai, atitinkamai 33 proc. ir 13 proc., privataus apgyvendinimo sektorių – 22 proc. Lietuvos poilsiautojų ir 19 proc. – užsieniečių. Kempinguose apgyvendinimo paslaugas renkami apie 2 proc. Lietuvos ir užsienio turistų.

Pav. 2–23. Apgyvendintų Lietuvos turistų dalis pagal apgyvendinimo įstaigų rūšis

Pav. 2–24. Apgyvendintų užsienio turistų dalis pagal apgyvendinimo įstaigų rūšis

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Galime pastebėti, kad apgyvendinimo įstaigose suteiktų nakvynių skaičius sąlyginai priklauso nuo pasirinktų apgyvendinimo įstaigų rūšies. Šios tendencijos rodo, kad Neringa pritraukia daug turistų, tačiau, priešingai nei kituose Lietuvos kurortuose, kur išvystyta sveikatinimo paslaugų infrastruktūra, Neringoje turistai apsistoja trumpesniam laikui.

Kitas svarbus kriterijus, leidžiantis vertinti turizmo sektoriaus būklę, yra apsilankiusiųjų turizmo informacijos centruose skaičius. Remiantis statistikos departamento prie LRV duomenimis, apsilankiusieji Neringos savivaldybės turizmo informacijos centruose 2007–2011 metų laikotarpiu sudarė apie 3,8 – 8,4 proc. visų apsilankiusiųjų Klaipėdos regiono turizmo informacijos centruose. Nors 2009 metais apsilankiusių Neringos savivaldybės turizmo informacijos centruose lankytojų skaičius smarkiai sumažėjo, tačiau 2011 metais ženklus lankytojų padidėjimas lėmė, kad, lyginant su 2007 metais, 2011 metais turizmo informacijos centruose Neringos savivaldybėje apsilankiusiųjų skaičius padidėjo net 85,90 proc.

2007–2011 metais didžiąją dalį Klaipėdos apskrityje įkurtų turizmo centrų lankytojų sudarė iš užsienio atvykę turistai, o Lietuvos piliečiai sudarė tik apie 25–30 proc. visų apsilankiusiųjų turizmo informacijos centruose. Ne išimtis ir Neringos savivaldybė, kurioje užsienio piliečiai, apsilankę turizmo informacijos centruose, sudarė 55–64 proc. Pagal šį rodiklį, Neringos savivaldybė bei visas Klaipėdos regionas ženkliai lenkia Lietuvos bendrą vidurkį – 2007–2011 metais bendrai šalies turizmo informacijos centruose apsilankiusių užsieniečių dalis sudarė apie 50–55 proc. viso informacijos centrų lankytojų srauto.

Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, didžiausia dalis užsienio turistų turizmo informacijos centruose apsilankė Palangoje (68 proc.) ir Druskininkuose, Neringoje – 59 proc., o mažiausiai – Birštone, kur užsienio turistai sudarė 21proc. visų turizmo informacijos centrų lankytojų. Be to, Druskininkų turizmo informacijos centruose užsienio turistai lankosi dažniau nei lietuvių lankytojai visus metus.

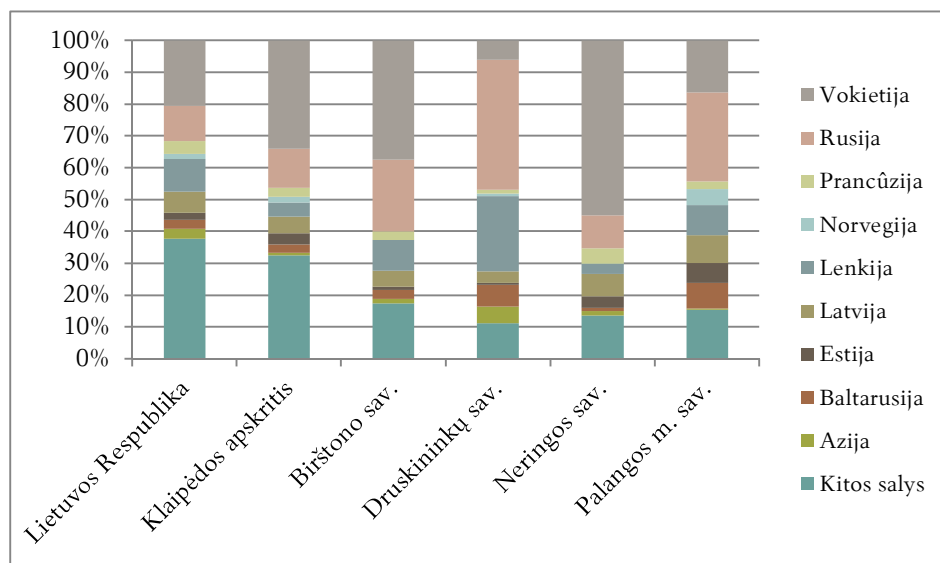
Lentelė 2–11. Turizmo informacijos centruose apsilankiusiųjų turistų iš Lietuvos ir užsienio skaičius 2007–2011 metais

	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.
Lankytojų iš Lietuvos skaičius turizmo informacijos centruose					
Lietuvos Respublika	272843	277435	288251	276700	307271
Klaipėdos apskritis	35761	36410	35472	36375	58812
Birštono sav.	2376	3261	3250	3874	4316
Druskininkų sav.	25714	19449	12555	9459	8771
Neringos sav.	12007	12982	8805	11257	25415
Palangos m. sav.	10241	11046	11008	14150	18562
Lankytojų iš užsienio skaičius turizmo informacijos centruose					
Lietuvos Respublika	264551	305232	352993	342644	421962
Klaipėdos apskritis	108633	115010	107590	107899	135288
Birštono sav.	761	649	860	1081	1169
Druskininkų sav.	17804	19384	12165	15338	13008
Neringos sav.	21319	22217	15793	13920	36537
Palangos m. sav.	29947	33350	29456	30516	39449

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Beveik visuose kurortuose, išskyrus Birštoną, daugiausiai turistų turizmo informacijos centruose apsilanko sezono metu, tačiau sezoniškumas labiausiai žymus pajūrio kurortuose – Palangos mieste ir Neringoje. Palangos miesto turizmo informacijos centruose vasaros metu apsilanko net 72,6 proc. visų turizmo informacijos centrų lankytojų. Druskininkuose ir Birštone turizmo informacijos centruose lankytojų srautas yra labiau tolygus visais metų laikais.

Remiantis statistikos departamento prie LRV duomenimis, iš užsienio šalių Neringos savivaldybėje esančiuose turizmo informacijos centruose daugiausiai apsilankė lankytojų iš Vokietijos, Rusijos, Latvijos, Prancūzijos, Estijos ir Lenkijos. Remiantis pav. 2-25 pateikta diagrama, turistai iš Vokietijos sudarė net 55,05 proc. visų Neringos savivaldybėje esančiuose turizmo informacijos centruose apsilankusių užsienio turistų. Rusai sudarė 10,29 proc., latviai – 6,93 proc., kitų šalių turistų skaičius nesiekė 5 proc.

Pav. 2–25. Užsienio lankytojų skaičius Lietuvos turizmo informacijos centruose pagal šalį

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, Birštone, kaip ir Neringoje, turizmo informacijos centruose daugiausiai apsilankė Vokietijos piliečiai, kurie sudarė 34,07 proc. visų turizmo centruose apsilankusių turistų. Palangoje Vokietijos piliečiai sudarė 16,28 proc., o Druskininkuose – 6,05 proc. Palangoje ir Druskininkuose turizmo informacijos centruose daugiausiai lankėsi Rusijos piliečiai, kurie atitinkamai sudarė 40,27 proc. ir 28,08 proc. turistų. Nemažą dalį Lietuvos kurortų turizmo informacijos centruose apsilankusių turistų sudarė Lenkijos piliečiai (Druskininkuose – 23,49 proc., Birštone – 9,75 proc., Palangoje – 9,34 proc., Nidoje – 3,25 proc.)

Apibendrinant galima teigti, kad Neringos savivaldybės gamtos turtingumas ir įvairovė, kultūros objektai, palyginti geras kelių tinklas sudaro palankias sąlygas turizmo plėtrai, tačiau, remiantis ekspertinės ir gyventojų apklausų rezultatais, galima įvardyti šiuos pagrindinius turizmo infrastruktūros trūkumus: nepakankama apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų kokybė, prastai išvystyta informacijos sklaidos sistema, sezoniškumą mažinančių paslaugų įvairovės trūkumas. Nors esami savivaldybės privalumai turėtų ir toliau užtikrinti pakankamus vietinių ir užsienio

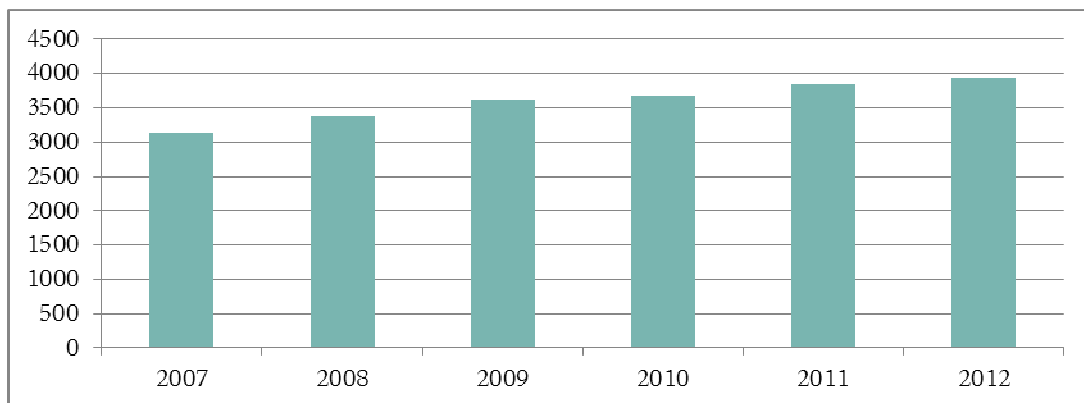
turistų srautus ateityje, tačiau siekiant sumažinti sezoniškumo įtaką ir siekti, kad atvykę turistai apsistotų Neringoje ilgesniam laikui, būtina sukurti patrauklią turizmo infrastruktūrą, kuri galėtų turistui pasiūlyti didesnę paslaugų įvairovę.

2.3.4 DARBO RINKA

Neringos savivaldybė, pagal gyventojų skaičių, yra pati mažiausia savivaldybė Lietuvoje. Neringoje 2012 pradžioje gyveno 2 641 gyventojas ir tai sudarė vos 0,09 proc. visų Lietuvos gyventojų ir tik 0,79 proc. Klaipėdos apskrities gyventojų. Savivaldybės gyventojų tankumas 2011 m. pradžioje (26,7 žmonės/km²) buvo apie 42,08 proc. mažesnis nei visos šalies gyventojų tankis (46,1 žmonės/km²).

Lyginant su kitomis kurortinėmis savivaldybėmis, pagal gyventojų skaičių, Neringos savivaldybė panaši į Birštono savivaldybę (4 542 gyventojai), tačiau ženkliai mažesnė už Druskininkų (21 532 gyventojai) ir Palangos miesto (15 538 gyventojai) savivaldybes.

Remiantis Pav. 2-21 pateiktais duomenimis, per pastaruosius metus gyventojų skaičius savivaldybėje nuolat didėjo. 2012 metų pradžioje Neringos savivaldybėje buvo registruota 25,48 proc. daugiau gyventojų nei 2007 metų pradžioje.

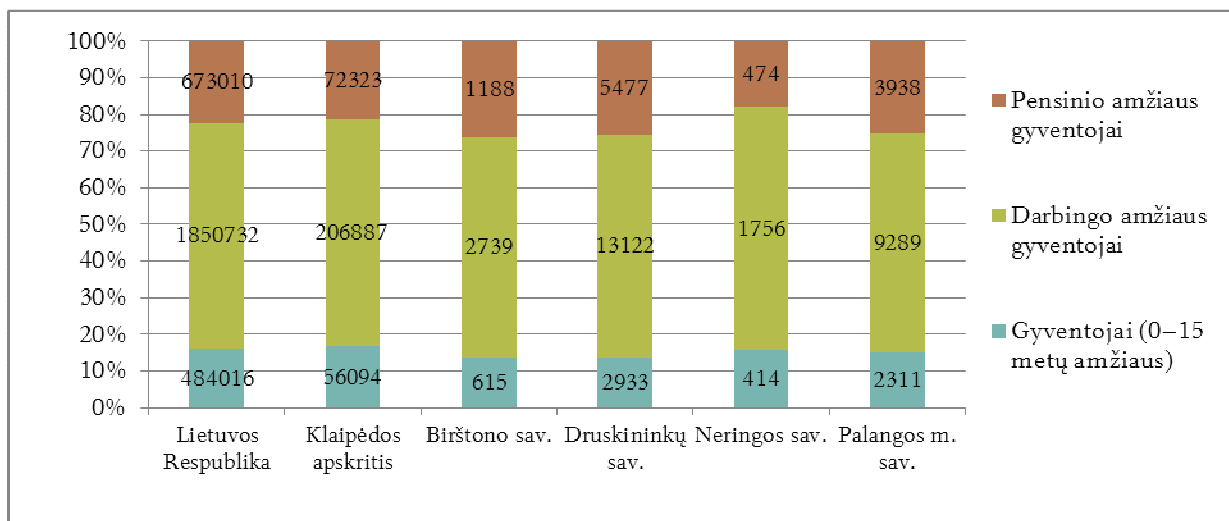
Pav. 2-26. Gyventojų skaičius Neringos savivaldybėje

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Piliečius, Neringoje deklaravusius gyvenamąją vietą, galima skirstyti į šias grupes: nuolatos gyvenantys Neringos savivaldybėje ir gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, bet savivaldybėje nuolatos negyvenantys. Remiantis 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais, 2011 metais Neringos savivaldybėje buvo 2.564 gyventojų, o 2012 metais – 2.644. Šie duomenys ženkliai skiriasi nuo Lietuvos statistikos departamento prie LRV pateiktų duomenų, kurie buvo skelbiami iki gyventojų surašymo. Remiantis šiais duomenimis galima teigti, kad Neringoje gyvenamąją vietą deklaravę, bet joje negyvenantys, asmenys sudaro apie 32-33 proc. Neringos gyventojų.

Asmenis, kurie yra deklaravę gyvenamąją vietą Neringoje, bet ten nuolatos negyvena šioje savivaldybėje, galima skirstyti į keletą grupių: asmenys, turintys nekilnojamojo turto Neringos savivaldybėje, asmenys, kurių artimieji gyvena Neringos savivaldybėje, bei Neringoje dirbantys asmenys. Deklaravusių gyvenamąją vietą Neringos savivaldybėje, bet nuolatos negyvenančių, asmenų didėjantį skaičių lemia tai, kad Neringos gyventojų statusą turintys asmenys gali naudotis „Smiltynės perkėla“ teikiamomis lengvatomis bei nemokėti vietinės rinkliavos už įvažiavimą į Neringą.

Neringos savivaldybė pasižymi santykinai mažos reikšmės priklausomybės santykio ir senėjimo indekso rodikliais, todėl Neringoje darbingo amžiaus žmonės išlaiko santykinai nedaug vaikų ir pensinio amžiaus žmonių. 2012 m. pradžioje daugiau nei pusę (66,4 proc. visų gyventojų) Neringos savivaldybės gyventojų sudarė darbingo amžiaus gyventojai, kai gyventojai iki 16 metų sudarė 15,7 proc. ir pensinio amžiaus – 17,9 proc. visų savivaldybės gyventojų. Neringos savivaldybės darbingo amžiaus gyventojų procentinė dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus buvo didesnė už šalies (61,5 proc. visų gyventojų) ir regiono (61,7 proc. visų gyventojų) vidurkius, kai pensinio amžiaus gyventojų procentinė dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus buvo mažesnė už šalies (22,4 proc. visų gyventojų) ir regiono (21,6 proc. visų gyventojų) vidurkius. Neringos gyventojų iki 15 metų amžiaus procentinė dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus buvo mažesnė už šalies (16,1 proc. visų gyventojų) ir regiono (16,7 proc. visų gyventojų) vidurkius. Tai rodo, kad ateityje galima tikėtis Neringos savivaldybės demografinės situacijos pablogėjimo.

Pav. 2–27. Gyventojų dalis pagal amžiaus grupes

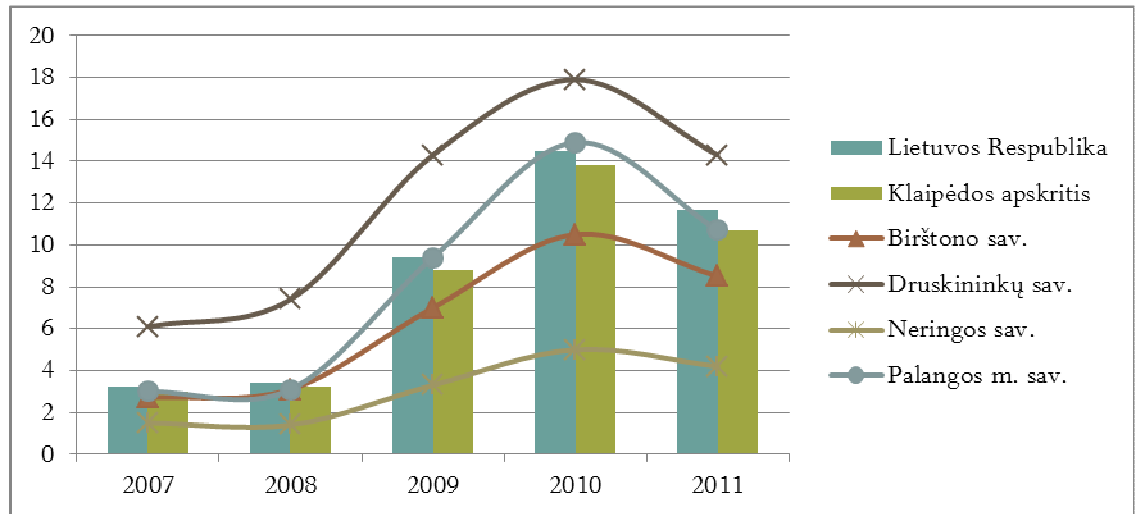
Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, Neringoje daugiau nei pusę gyventojų sudaro darbingo amžiaus gyventojai (žr. pav. 2-27). Didžiausia darbingo amžiaus gyventojų procentinė dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus yra Neringos savivaldybėje, o mažiausia – Palangos miesto (59,8 proc.). Gyventojų iki 15 metų procentinė dalis nuo bendro gyventojų skaičiaus taip pat didžiausia Neringoje, o mažiausia – Birštono savivaldybėje (13,5 proc.), kurioje pensinio amžiaus gyventojai sudarė 26,16 proc. visų gyventojų. Neringos savivaldybė išsiskiria iš kitų šalies kurortų mažiausių pensinio amžiaus gyventojų procentine dalimi nuo bendro gyventojų skaičiaus.

Remiantis Klaipėdos teritorinės darbo biržos pateiktais 2012 metų spalio mėn. duomenimis, Neringoje mažiausias nedarbo lygis visoje Lietuvoje, kuris siekia vos 2,6 proc. Klaipėdoje nedarbas siekia 7,8 proc., o Palangoje – 8,6 proc.

Remiantis Pav. 2–28 pateiktais duomenimis, 2008–2009 m. bendra šalies ekonominė situacija ir pasaulinė ekonominė krizė lėmė didelį nedarbo lygį visoje šalyje. 2007–2011 metų laikotarpiu Neringoje nedarbo lygis padidėjo 2,7 proc., tačiau viso periodo metu išliko mažesnis nei visoje šalyje ar Klaipėdos apskrityje. Lyginant Lietuvos kurortus, aukštu nedarbo lygiu išsiskiria Druskininkų savivaldybė, kur nedarbo lygis viršijo bendrąjį šalies vidurkį. Palangoje nedarbo

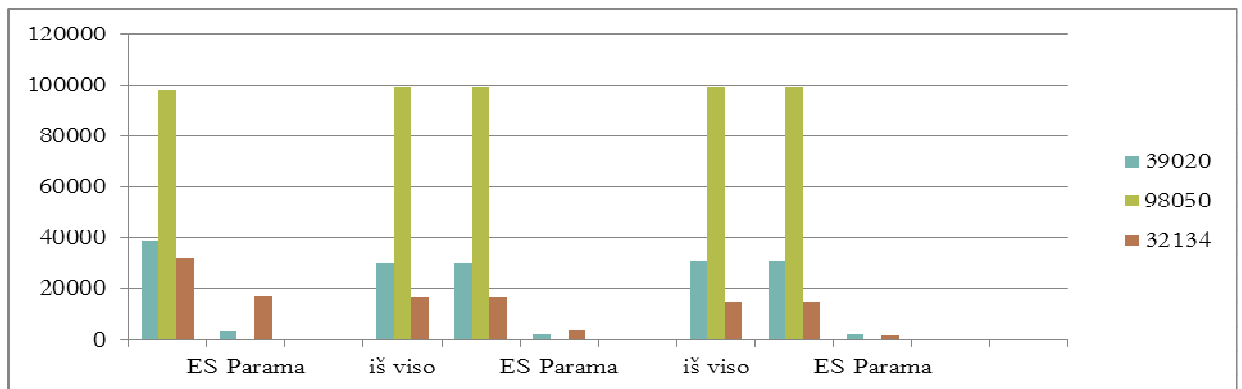
lygis buvo artimas bendrajam šalies ir Klaipėdos apskrities vidurkiui, o Birštone, kaip ir Neringoje, nedarbo lygis buvo sąlyginai žemas.

Pav. 2-28. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, proc.

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Vis dėlto, remiantis žemiau paveiksle pateiktais duomenimis, matome, kad bedarbių skaičius yra ženkliai veikiamas sezoniškumo. 2011–2012 metais liepos mėnesį buvo registruota 49–55 proc. mažiau bedarbių nei tų pačių metų sausio mėnesį. 2010 metais, kuomet turizmo sektorių veikė 2009 metų ekonominės krizės padariniai, buvo mažesnis turizmo sektoriaus aktyvumas, todėl nedarbo tendencija išliko visus metus panaši.

Pav. 2-29. Registruotų bedarbių skaičius Neringos savivaldybėje

Šaltinis Klaipėdos teritorinė darbo birža

Nors nedarbo lygis didėjo, tačiau Neringoje jis išliko žemas ir neviršijo 5 proc. Tokia situacija nėra palanki, nes darbo jėgos trūkumas lemia ekonominės plėtros progreso lėtėjimą, verslininkai neturi galimybės greitai rasti tinkamų bei kvalifikuotų darbuotojų.

Nors žemas nedarbo lygis Kuršių nerijoje dalinai gali būti siejamas su tuo, kad dalis gyventojų yra registravę savo gyvenamąją vietą Neringoje, o iš tiesų gyvena ir dirba kitame regione, Neringos savivaldybėje žemą nedarbo lygį lemia Kuršių nerijos ypatybės: vyraujantis turizmo sektorius, nedidelis gyventojų skaičius bei sąlyginai aukštas verslumo lygis.

2.4 KONKURENCINIS PRANAŠUMAS

Konkurencinis pranašumas yra rinkos patrauklumo ir joje turimos konkurencinės pozicijos funkcija, turinti įtakos konkurentams, kurie veikia rinkos struktūrą, ir atvirkščiai. Konkurencinis pranašumas dar vadinamas strateginiu pranašumu, kuris privalo būti toks, kad jį būtų galima naudoti kuo ilgiau, jis nėra įgyjamas vieną kartą ir visam laikui.

Konkurencingumo vertinimas ekonomiškai reikšmingas dėl kelių priežasčių: pirma, tai procesas, leidžiantis nustatyti analizuojamos šalies, regiono ar sektoriaus ekonomikos stiprybes bei silpnybes, siekiant subalansuotos ir darnios ekonomikos plėtros; antra, konkurencingumo vertinimas sudaro prielaidas kurti efektyvius ekonomikos dalyvių stimuliavimo bei motyvavimo instrumentus, nes identifikuoja jų prekių, paslaugų ir veiklos rūšių specifikos formuojamus konkurencinius pranašumus ir padeda prognozuoti jų gebėjimą (ar gebėjimo stoką) atlaikyti kitų ekonomikos dalyvių konkurencinį spaudimą.

Akademinėje literatūroje galima išskirti du pagrindinius konkurencingumo sąvokos aspektus:

- Analizės teigiančios, kad konkurencingumas gali būti sistemiškas (šalies, regiono), struktūrinis (ekonominio sektoriaus) arba susietas su verslu (įmonės);
- Konkurencingumo įvertinimas gali būti pagrįstas veiklos ir/arba efektyvumo studijomis¹⁰.

Konkurencingumas traktuojamas kaip sudėtinga ekonominė kategorija, turinti mažiausiai tris lygmenis: makro- (šalies ekonomika), mezo- (regiono, ūkio šakos ekonomika) ir mikro- (įmonės ekonomika). Kiekvienas iš jų turi savitumų ir tam tikrų unikalių rodiklių, naudojamų konkurencingumo vertinimo procese¹¹.

Turizmo sektorius yra svarbus šalies ekonomikai ir turi daug reikšmės tiek regioniniu tiek nacionaliniu lygmeniu, todėl svarbu didinti šio sektoriaus konkurencingumą¹². Turizmo sektorius tampa vis svarbesni ir vis dažniau naudojama konkurencingumo ir konkurencinio pranašumo sąvokos. Nors konkurencingumas dažnai vartojama sąvoka, tačiau jo svarba priklauso nuo jo apibrėžties ir metodologijos, kuria remiantis yra apibrėžiamas konkurencingumas: nėra vieningo konkurencingumo apibrėžimo, kuris būtų universaliai pritaikomas.

Valstybės politika yra vienas iš svarbiausių turizmo sektoriaus konkurencingumą lemiančių veiksnių. Remiantis Navicku ir Malakauskaite, turizmo sektoriaus konkurencingumo vertinimas – viena iš aktualiausių turizmo ekonomikos problemų ir itin sudėtingas procesas, nes jis įtraukia įvairius elementus, kurių reikšmės ne visada įmanoma įvertinti.

Turizmo vietovė yra funkcionuojančios turizmo sistemos centrinis komponentas. Dabartinėje turizmo rinkoje konkurencingumas tampa vis svarbesnis turistinių vietovių vystymuisi. Akademinėje literatūroje atsirado daug studijų ir tyrimų, analizuojančių turizmo vietovių marketingą, valdymą bei konkurencingumą.

¹⁰ Luiz Gustavo Medeiros Barbosa, Carlyle Tadeu Falcao de Oliveira ir Cristiane Rezende, „Competitiveness of tourist destinations: The study of 65 key destinations for the development of regional tourism“. *Revista de Administracao Publica*, 44(5), 2010, 1067–1095.

¹¹ Valentinas Navickas ir Asta Malakauskaitė, „Konkurencingumo vertinimo metodologinės problemos ir ribotumas“. *Verslas: teorija ir praktika*, 11(1), 2010, 5–11.

¹² Navickas ir Malakauskaitė.

Camprubi, Guia ir Comas turistinę vietovę apibrėžia kaip ryšių tarp skirtingų veikėjų, sukuriančių turizmo produktą, tinklą. Kiekviena vietovę gali turėti savitą istoriją, skirtingas tradicijas, kultūrinius ir gamtinius išteklius ir kartu unikalias ambicijas ir priemones, kuriomis siekiama įgyvendinti užsibrėžtus tikslus¹³.

Pagrindiniai turizmo sistemos veikėjai yra vyriausybės, turizmo įmonės, turistai ir vietos bendruomenės, kurie gali turėti skirtingą požiūrį į turistinės vietovės plėtrą ir galimus konkurencinio pranašumo elementus. Tyrinėtojai yra įsitikinę, kad konkurencingumas apima kompleksą tarpusavyje veikiančių procesų, kurie apima socialinius, politinius ir institucinius pokyčius.

Konkurencingumo studijose skiriasi autorių nuomonės, kas yra svarbiausias konkurencingumo elementas ir kas sąlygoja objekto (valstybės, regiono, turistinės vietovės) konkurencinį pranašumą. Iš makroekonominės perspektyvos turizmo vietovės konkurencingumas yra palaikomas trijų ramsčių: gamtiniai išteklių, klimatas ir kultūra (Lumsdon)¹⁴. Pagal Wei-Chiang Hong studiją turistinės vietovės patrauklumą lemia šie veiksniai: gamta/gamtiniai išteklių, kultūriniai išteklių/paveldas ir funkciniai/fiziniai išteklių (pavyzdžiui, apgyvendinimo paslaugos, maitinimo paslaugos ir kt.)¹⁵.

Dwyer ir Kim teigė, kad vietovės konkurencingumas yra vietovės galimybė teikti produktus ir paslaugas gerai nei kitos vietovės aspektais, kurie svarbūs turistams¹⁶. Dwyer, Forsyth ir Rao studijos parodė, kainų konkurencingumo įvertinimas vaidina svarbų vaidmenį formuojant teorinius rėmus apie kainų ir ne kainomis grįstu konkurencingumui tirti.

Poon išskyrė keturis svarbiausius principus, siekiant didinti vietovės konkurencinį pranašumą: aplinką padaryti prioritetu, turizmą paversti pagrindiniu sektoriumi, stiprinti platinimo kanalus rinkoje ir sukurti dinamišką privatų sektorių. Šis teorinis modelis sulaukė daug kritikos dėl pernelyg didelio platumo ir bendrumo.

Cracolici and Nijkamp, analizuodami pietų Italijos regiono turistines vietas, naudojo 6 veiksnių, lemiančių konkurencingumą, analizės modelį. Šie veiksniai yra: gamtiniai ir kultūriniai išteklių, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų kiekis ir kokybė, transporto sistemų pasiekiamumas, toje vietovėje visos galimos veiklos/užsiėmimai, turistų saugumas ir vietos gyventojų elgsena¹⁷.

Kozak ir Remington suformulavo kompleksinę turistinės vietovės konkurencinio pranašumo apibrėžimą. Jie teigia, kad turistinės vietovės konkurencingumas yra pagrįstas dviejų svarbiausių veiksnių santykiu:

¹³ Diana Balan, Virgil Balaure ir Calin Veghes, „Travel and Tourism Competitiveness of the World’s Top Tourism Destinations: an Exploratory Assessment“. *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, 11(2), 2009, 979-987.

¹⁴ Balan, Balaure ir Veghes.

¹⁵ Wei-Chiang Hong, *Competitiveness in the Tourism Sector: A Comprehensive Approach from Economic and Management Points*. Heidelberg: Physica-Verlag HD, 2008.

¹⁶ Meng.

¹⁷ Balan, Balaure ir Veghes.

- pirminių veiksmų (klimatas, ekologija, kultūra, architektūrinis paveldas)
- specifiniai veiksniai (viešbučiai, transportas ir pramogos)¹⁸.

Chon and Mayer pritaikė Porter bendrą konkurencingumo modelį turizmo sektoriui ir teigė, kad konkurencingumas turizme apima penkias dimensijas: patrauklumas, valdymas, organizacija, informacija ir efektyvumas¹⁹. Faulkner taip pat panaudojo šį analizės metodą, siekdamas įvertinti pietų Australijos turistinių vietovių konkurencingumą.

Crouch ir Ritchie išplėtojo konceptualų turistinės vietovės konkurencingumo modelį, pagrįstą penkiais veiksniais. Ritchie ir Crouch nustatė, kad turizmo vietovių konkurencingumas yra sąlygojamas penkių pagrindinių elementų: „esminiai ištekliai ir traukos objektai“, „atraminiai veiksniai ir ištekliai“, „vietovės valdymas“, „vietovės politika, planavimas ir plėtra“ ir „kvalifaciniai veiksniai“²⁰. Konkurencingumo analizės metodų įvairovė akademinėje literatūroje rodo, koks sudėtingas reiškinys yra turistinės vietovės konkurencingumas, veikiamas skirtingų veiksmų ir sąlygų, kurio analizės metodo tikslingumas priklauso nuo geografinio aspekto (šalis ar regionas). Tyrinėtojai sutinka su Ritchie ir Crouch turizmo vietovės konkurencingumo modeliu teigdami, kad šis modelis šiuo metu yra „išsamiausias ir tiksliausias iš visų šiuo metu galimų modelių“²¹.

„Esminiai ištekliai ir traukos objektai“ apima pirminius vietovės elementus, t. y. svarbiausias priežastis, kodėl perspektyvus turistai ar lankytojas pasirinks šią vietovę vietoj kitos. Šiuos elementus galima suskirstyti į 7 kategorijas: fizinė aplinka ir klimatas, kultūra ir istorija, rinkos ryšiai, veiklų įvairovė, unikalūs renginiai, pramogos ir turizmo anstatas. Neringos kurorto atveju, esminiai ištekliai ir traukos objektai yra unikali gamtinė aplinka ir kultūrinis-istorinis paveldas.

„Atraminiai veiksniai ir ištekliai“ yra veiksniai, sudarantys pagrindą sėkmingam turizmo sektoriaus sukūrimui ir vystymuisi. Šie veiksniai apima bendrą infrastruktūrą, įmones, susisiekimo sistemas ir vietovės pasiekiamumą. Neringos kurorto atveju išryškėja „atraminių veiksmų ir išteklių“ trūkumas, kuris pasireiškia silpnai išplėtotu susisiekimu, viešojo transporto trūkumu, automobilių stovėjimo aikštelių trūkumu. Siekiant sustiprinti šiuos veiksmus, būtinas kokybiškų apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų tinklas, kokybiška turizmo infrastruktūra (papildiniai ir pan.).

„Vietovės politika, planavimas ir plėtra“ apima vertybes, viziją, pozicionavimą/prekės ženklo kūrimą, plėtrą, analizę, stebėseną bei įvertinimą ir auditą. Pasak autorių, turi būti vieninga ir integruojanti sistema, veikianti kaip vienas mechanizmas ir numatanti tikslus, kurių bus nuosekliai siekiama. Neringos kurorto atveju būtina užtikrinti nuoseklų strateginį planavimą turizmo sektoriuje, apimant efektyvią rinkodarą.

„Vietovės valdymas“ yra veiklos, kuriomis įgyvendinamos politikos gairės ir planavimo dalykai, siekiant padidinti esminių išteklių ir traukos objektų

¹⁸ Fang Meng, „An Examination of Destination Competitiveness from the Tourists' Perspective: The Relationship between Quality of Tourism Experience and Perceived Destination Competitiveness“. Daktaro disertacija, Virginia Polytechnic Institute and State University, 2006.

¹⁹ Meng.

²⁰ Meng

²¹ Meng

patrauklumą, stiprinti atraminių veikslų kokybę bei efektyvumą ir pritaikyti suvaržymus, nustatytus „kvalifikacinių veiksnų“. Neringos kurorto atveju itin svarbus vietos valdžios lankstumas ir veiklos efektyvumas, sprendimų priėmimo skaidrumas ir nevilkinimas.

Paskutinis elementas – „kvalifikaciniai veiksniai“ – apima veiksnius, kurie gali modifikuoti, galimai neigiama prasme, kitų komponentų įtaką. Pavyzdžiui, vienas iš tokių veiksnų gali būti riboti vietovės pajėgumai pritraukti didesnę kiekį turistų. Šis elementas įtraukia tokius svarbius veiksnius kaip vieta (sala ir pan.), kainos, saugumas, kurių turizmo sektorius tiesiogiai nekontroliuoja, bet vaidina svarbų vaidmenį turistinės vietovės konkurencingumui. „Kvalifikaciniai veiksniai“ priklauso nuo šalies turizmo politikos, ekonominės situacijos, todėl nėra tiesiogiai priklausomi nuo Neringos kurorto vietos valdžios ir verslo subjektų.

2.4.1 LIETUVOS KURORTAI

Lietuvos turizmo komunikacijos ir rinkodaros strategija 2009–2013 m. konstatuojama, kad žvelgiant į septynių „Naujosios Europos“ valstybių (Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Čekijos ir Slovakijos) turizmo rinką, Lietuva joje nėra lyderė. Atvirkščiai, turistų palankumą laimėjo tos šalys, kurios žymiai anksčiau ėmė kurti savo prekės ženklus ir formuoti savo išskirtinumą. Nors po Sovietų Sąjungos iširimo, visos posovietinės erdvės šalys buvo atsidūrusios lygiavertėse starto pozicijose tiek infrastruktūros, tiek įvaizdžio požiūriu, tačiau greiti ir koordinuoti veiksmai kai kurias jų (pvz., Čekija) anksčiau iškelė į turizmo lyderių pozicijas.

A. Randomanskaitė nurodė svarbiausias aplinkos dalis, kurios lemia turizmo sektoriaus konkurencingumą šalies mastu. Šios dalys yra:

- politinė (politinis stabilumas šalyje, turistų saugumo užtikrinimas, palankios vyriausybės turizmo politikos ir teisinės turizmo aplinkos formavimas, smulkaus ir vidutinio verslo skatinimas),
- ekonominė (stabili makroekonominė šalies situacija, ekonominis augimas, bendrosios infrastruktūros vystymas, valstybės parama turizmo plėtrai),
- ekologinė (aplinkos kokybės monitoringas šalyje, aplinkosaugos reikalavimų laikymasis, tausojančiojo turizmo skatinimas),
- technologinė (informacinių ir komunikacinių technologijų plėtra šalyje, technologijų ir inovacijų vystymas turizmo pramonėje, nacionalinės turizmo informacinės sistemos efektyvumas),
- socialinė (šalies gyventojų pragyvenimo lygio augimas, palankios gyventojų nuostatos turistų atžvilgiu, tarprių ryšių tarp rinkų palaikymas, švietimo ir mokslo turizmo srityje rėmimas)²².

Užsienio šalių kurortai dažniausiai vystomi gamtinių išteklių, kurie ir lemia kurorto tipą, pagrindu. Atskirais atvejais, ypač kai kalbama apie į pramogas orientuotus kurortus, lemiantis veiksnys gali būti potencialių vartotojų buvimas. Įvairūs Europos kurortai tarptautinei rinkai dažniausia pateikia paketo tipo pasiūlą, kuri iš esmės yra labai panaši ir gali būti suskirstyta į tokias grupes:

- orientuota į bendrąją terapiją, atsipalaidavimą, streso nuėmimą;
- orientuota į grožio terapiją;
- orientuota į konkrečių ligų gydymą.

Lietuvos turizmo komunikacijos ir rinkodaros strategijoje 2009–2013 m. nustatyta, kad Lietuvos turizmo konkurencinis pranašumas yra išskirtinės Baltijos jūros

²² Daiva Lukoševičiūtė, *E-turizmo panaudojimas turizmo sektoriaus konkurencingumui didinti*. Bakalauro baigiamasis darbas, Lietuvos kūno kultūros akademija, 2011.

regione esančios rekreacinės zonos pajūryje bei pamaryje: Kuršių nerijos mažai urbanizuotas kaimo kraštovaizdis, unikalūs ežerynai rytinėje Lietuvos dalyje, ekologiškai švarios upės ir oras suteikia ypatingas galimybes ekoturizmui²³.

2.4.2 NERINGA

Kuršių nerija pasižymi ne tik unikaliu kraštovaizdžiu, bet jaukais miesteliais ir kaimais, yra galimybės plėtoti laivybą ar žvejybą Nidos ir Juodkrantės paplūdimiais buvo pripažinti mėlynosios vėliavos pajūriu.

Kaip konkurencinio pranašumo „atraminis veiksnys“ yra susisiekimo sistema. Susiekti su Neringos kurorto gyvenvietėmis įmanoma vandens transportu ir automobiliu iš Klaipėdos, sudarytos palankios sąlygos keliauti dviračiais. Šiuo metu nėra išvystytos galimybės keliauti oru, o Palangos oro uosto plėtra pagerintų susisiekimą ne tik su Palangos kurortu, bet ir su Neringa.

UAB „Nacionalinių projektų rengimas“ atlikta ekspertų apklausa atskleidė, kad Neringos kaip kurorto išskirtinumas, lemiantis jo konkurencinį pranašumą tarp Lietuvos kurortų, yra gamtiniai išteklių ir kraštovaizdis (jūra ir marios, kopos, miškų masyvai) ir teritorija, įtraukta į UNESCO paveldo sąrašą. Kaip kurorto silpnybė buvo įvardijama, kad Neringa neturi išskirtinių ir svarbiausių sveikatingumo paslaugų. Lyginant su Baltijos jūros regionu **Neringos konkurencinis pranašumas yra tik UNESCO saugumo teritorija ir gamtinė aplinka, tačiau nėra teikiama specifinių ir unikalių paslaugų.**

Kultūrinis turizmas yra keliavimas, siekiant pažinti kultūrinę aplinką, apimant kraštovaizdį ir vietinę gyvenimą, menus, tradicijas ir kitus kūrybinės saviraiškos būdus. Kultūrinis turizmas turi didelį potencialą ir specifinis, unikalus kultūrinis profilis gali būti esminiu veiksniu konkurencinėje aplinkoje. Kultūrinis turizmas kartu sukuria naujus turizmo sezonus ir tuo būdu padeda sumažinti turistų srautus piko metu ir žmonių veiklos žalą gamtai, kas yra itin aktualu Neringai.

Kultūrinis turizmas orientuotas į turistus su aukštesniais gyvenimo standartais, kurie linkę gamtą ir kultūrą vertinti pagarbiai. Kultūrinio turizmo turistai ir lankytojai linkę daugiau išleisti pinigų ir pasilikti vietovėje ilgiau nei vidutinis turistas. Siekiant plėtoti kultūrinį turizmą, didinant Neringos kurorto konkurencinį pranašumą, Neringai trūksta aiškių simbolių, susijusių su kultūriniu bei istoriniu paveldu, kad būtų išskirtinumo ženklai.

Esminė problema, kad dauguma Kuršių nerijos vietos gyventojų yra pirmos kartos gyventojai ir vietos bendruomenės kolektyvinės regiono atmintis siekia 50 metų. Vietos bendruomenės identitetas neturi šaknų su Kuršių nerijos istorija ir kultūra. Sovietinės okupacijos metais, vokiškasis vietovės identiteto aspektas buvo slopinamas, o kuršių identiteto aspektas buvo praleidžiamas kaip folkloras. Dauguma turistų ir lankytojų yra susidomėję visa istorija, o ne tik „kuršių“ ar „vokiškuoju“ paveldu. Kultūrinis turizmas Kuršių nerijoje atveria galimybes suformuoti pozityvią identifikaciją su visa vietovės praeitimi.

Lietuva sveikatingumo turizmo paslaugomis yra pakankamai konkurencinga regione (gilesnės gydymojo turizmo tradicijos nei Latvijoje ir Estijoje; pagrindiniai konkurentai Vakarų valstybių atžvilgiu yra Slovakija su savo gydomaisiais kurortais kalnuose ir iš dalies Lenkija), todėl gali patenkinti vyresnio amžiaus turistų

²³ Lietuvos turizmo komunikacijos ir rinkodaros strategija 2009–2013 m. Valstybinis turizmo departamentas prie Ūkio ministerijos.

poreikius (55 metai ir daugiau segmentas), kuriems sveikatingumo ir SPA svarba yra pakankamai didelė. Gydomas turizmas ir SPA paslaugos padeda Lietuvai išsiskirti iš kitų Baltijos šalių konteksto (Latvija, Estija) ir tokiu būdu gali tapti priemone pritraukti šias šalis lankančius turistus.

2.4.3 KITI KURORTAI

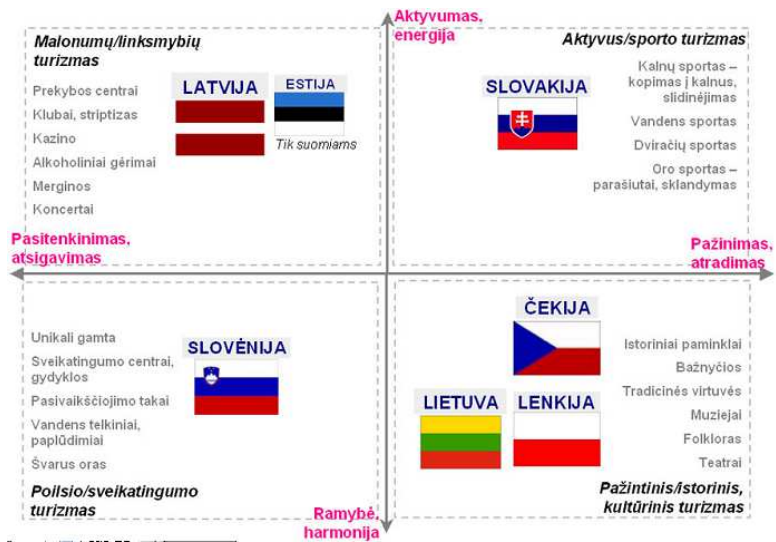
Pagrindiniai Lietuvos kurortai yra Palanga, Druskininkai, Birštonas ir Neringa. Skirtingai nei Neringoje, visuose trijuose kurortuose yra išplėtos sveikatingumo ir sveikatinimo paslaugos, kas sudaro jų konkurencinį pranašumą. Druskininkuose veikia 8 sanatorijos ir SPA procedūras teikiančios gydyklos, Palangoje – 10 gydymo ir sveikatinimo paslaugas teikiančių įstaigų, o Birštone – 4 sveikatinimo paslaugas teikiančios įstaigos.

Palangos kurorto konkurencinį pranašumą sustiprina kitas „traukos objektas“ – jūra, o Druskininkuose sparčiai plėtojama turizmo infrastruktūra (vandens parkai, slidinėjimo trasos ir pan.), kuri mažina kurorto sezoniškumą ir užtikrina pastovų turistų srautą ištisus metus.

2.5 BALTIJOS JŪROS REGIONO KURORTAI

Vertinant, kaip atrodo Lietuva Šiaurės Rytų Europos kontekste, remtasi 2006 m. „TNS Gallup“ atliktu tyrimu. Jame Rytų Europos šalys turistiniu požiūriu skirstomos į keturias grupes – pradedant Rytų Europos turizmo etalonu laikoma Čekija ir baigiant „chaotiškomis šalimis“, prie kurių priskiriamos Lenkija bei Slovakija. Lietuva ir Estija patenka į trečiąją „krepšelį“, skirtą šalims, mažai žinomoms kaip turistinės kryptys. Šios šalys yra patrauklios kaip Baltijos šalys, tačiau ne kaip atskiros valstybės, o Latvija yra aukščiau savo kaimynių, nes yra individualiai patraukli pramogų aspektu.

2006 m. „TNS-Gallup“ tyrimas parodė, kad poilsinio turizmo prasme Lietuva atsiduria ketvirtyje ramybė, harmonija ir pažinimas, atradimas, o patraukliausi produktai šioje skiltyje yra istoriniai paminklai, muziejai, bažnyčios, teatrai, tradicinė virtuvė ir pan. (žr. Pav. 2–30). Siekiant pritraukti daugiau turistų ir stiprinti konkurencinį pranašumą, būtina daugiau dėmesio skirti aktyvumo, energijos reikalaujančioms sritims ir veikloms, tokioms kaip aktyvus laisvalaikis ir sportas. Tokių veiklos galimybių Lietuvoje yra, tačiau jos nėra pakankamai komunikuojamos.

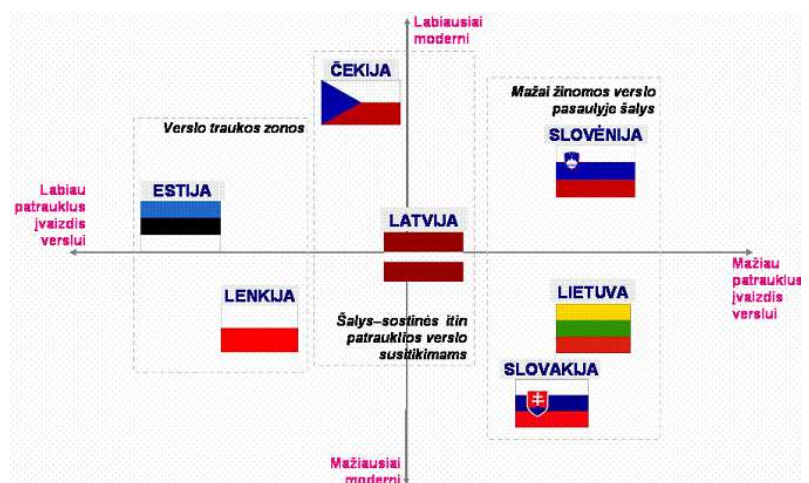

Pav. 2–30 Lietuvos kaip šalies poilsui privalumai, kuriuos įvardino lietuviai ir užsieniečiai

Šaltinis: TNS-Gallup tyrimas, 2006 m.

Lietuva atsiduria visiškai priešingoje koordinatų ašyje nei artimiausios mūsų konkurentės – Latvija ir Estija. Siekiant pritraukti į šias šalis atvykstančius užsienio turistus, tai gali būti privalumas, tačiau dėl sąlyginai prasto susisiekimo (kelionė autobusu nuo artimiausių sostinių iki Vilniaus trunka nuo 5 iki 10 val.), ši galimybė bent jau artimiausiais metais yra sunkiai realizuojama. Vienintelė išeitis ir galimybė – „Rail Baltica“ kartu su greitaisiais traukiniais, padėsiančiais iki Baltijos šalių sostinių atkelti vos per kelias valandas arba itin pigūs ir dažni skrydžiai iš vienos sostinės į kitą.

Verslo turizmo prasme Lietuva yra atsidūrusi dalyje, kuri yra apibūdinama kaip mažiausiai moderni ir mažiau patrauklus įvaizdis verslui (žr. Pav. 2–31). Šioje srityje artimiausios Baltijos valstybės išsidėsto progresyvine kreive ir galiausiai Estija atsiduria modernios ir labiau patrauklaus įvaizdžio verslui dalyje, todėl verslo turizmo prasme Lietuvai reiktų išgryninti savo patrauklumą, gerinti susisiekimo sistemas, nes lengvai ir pigiai pasiekiamos sostinės yra labiau patrauklios verslo susitikimams nei kitos.

Pav. 2–31 Lietuvos kaip šalies verslui privalumai, kuriuos įvardino lietuviai ir užsieniečiai

Šaltinis: TNS-Gallup tyrimas, 2006 m.

2.5.1 KALININGRADAS (RUSIJA)

Kuršių nerijos teritorijos pietinė dalis priklauso Rusijos Federacijai (Kaliningrado sričiai). Rusijos teritorijoje esančios Kuršių nerijoje yra trys gyvenvietės (Morskoe, Lesnoy ir Rybachy). Nacionalinis parkas „Kuršskaja kosa“ buvo įkurtas 1987 m. Nacionalinio parko teritorijoje yra įkurtas pirmasis pasaulyje ornitologijos centras, atviras lankytojams ir turistams.

Rusijos dalyje visos apgyvendinimo įstaigos įsikūrusios 3 gyvenvietėse, kur savo paslaugas turistams teikia apie 18 viešbučių ir sodybų, 4 turizmo bazės ir kempingai (talpa daugiau kaip 760 vietų). Veikia 3–4 žvaigždučių viešbučiai. Apie 67 proc. turistų apsistoja viešbučiuose, o tik apie 29 proc. – privačiai pas vietinius gyventojus. Iš viso vienu metu Kuršių nerijos (Rusija) teritorijoje gali apsistoti apie 1 100 žmonių. Apgyvendinimo paslaugų tinklas ir infrastruktūra yra gerai išplėtota.

Turizmo infrastruktūra Kaliningrado srityje esančioje Kuršių nerijos dalyje yra pakankamai išplėta. Siekiant išsaugoti gamtos grožį ir unikalumą, Kuršių nerija orientuojasi į ekoturizmą, kas sudaro turistinės vietovės konkurencinį pranašumą. Pėsčiųjų takų tinklas yra išvystytas, tačiau trūksta dviračių takų. Žiemą vykdoma žvejybą po ledu, o visus metus organizuojami plaukiojimai su motoriniais laivais. Šiuo metu yra planuojama SPA centro steigimas, siekiant stiprinti konkurencinį pranašumą.

Susisiekti su Kuršių nerijos gyvenvietėmis galima su autobusais iš Zelenogradsko miesto, kurie važiuoja retai ir dažnai būna perpildyti. Kaliningrado srityje esančios Kuršių nerijos pasiekiamumas yra prastas. Svarbiausia konkurencinio pranašumo silpnybė yra ta, kad visiems ES piliečiams reikalinga Rusijos viza. Kitas svarbus trukumas yra tas, kad trūksta turizmo informacijos pateikiama užsienio (ne rusų) kalbomis.

Siekiant skatinti investicijas, Kaliningrado srityje vietiniams investuotojams suteikiami mokesčių lengvatos, t. y. atleidimas nuo mokesčių nuo 5 iki 10 metų.

2.5.2 LATVIJA – VENTSPILIS

Ventspilyje yra išvystyta kokybiška turizmo infrastruktūra. Ventspilio, kaip ir Neringos, paplūdimiai turi „mėlynosios vėliavos“ statusą.

Pastaruosiu metu Ventspilyje sparčiai plėtojamoms pramoginės turizmo paslaugos, stiprinant turistinės vietovės konkurencinį pranašumą regione. Didžiausias turistų traukos objektas – „Ventspilio“ vandens parkas ir Nuotykių parkas, kuris siūlo slidinėjimo kalną, virvių trasą, vasaros rogučių, BMX ir motociklų trasas, batutus, „kikingo“ sūpynes, čiuožinėjimo pripučiamomis kameromis vasaros trasą ir kt.

Kultūrinio-istorinio turizmo pagrindą sudaro Ventspilio senamiestis, Livonijos ordino pilis, o Pajūrio muziejuje po atviru dangumi Inkarų take galima apžiūrėti net 6 metrų aukščio 23 tonas sveriantį inkarą. Kaip pramoga turistams ir lankytojams yra sudaroma galimybė pasivažinėti siaurojo geležinkelio traukinuku, sudalyvauti ekskursijoje po Ventspilio uosto akvatoriją vandens transportu.

Ventspilis vadinamas ir Latvijos gėlių sostine, t. y. jame galime išvysti unikalios gėlių skulptūras. Ventspilis, kaip ir Neringos kurortas, orientuojasi į šeimai ir poilsinį turizmą, nors pastaruosiu metu pakankamai plėtojamoms aktyvaus laisvalaikio paslaugos.

Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų infrastruktūra neužtikrina pakankamos kokybės. Mieste nėra daugiau trijų žvaigždučių viešbučio.

2.5.3 ESTIJA – SAREMOS SALA

Saremos apskritis yra Vakarų Estijos archipelago biosferos rezervato, įtraukto į UNESCO Žmogaus ir biosferos programą, dalis. Saremos sala yra turtinga gamtine aplinka ir gamtiniais ištekliais.

Sarema yra didžiausia Estijos sala, žinoma kaip vieta poilsiui ir turinti daug žymių vietų. Dėl alokacijos ir izoliacijos, salai pavyko išlaikyti unikalumą: kaimuose dar išlikusios akmens tvoros ir namai su šiaudiniais stogais, o vietos gyventojai yra išlaikę savo dialektą. Saremos traukos objektai yra Angla vėjo malūno kalva, Mustjala uola, XVII a. varpinė, dvaro sodyba Loonoje, Maasi pilies griuvėsiai ir Mihkli ūkio muziejus, t. y. kultūrinio turizmo ištekliai. Svarbiausias turistų traukos taškas yra vienintelis miestas saloje Kuressaare, kuriame yra vyskupų pilis statyta XIII a. ir yra unikali visose Baltijos valstybėse. Kuressaare miestas garėja savo išlaikytu senamiesčiu.

Saremos simboliai, kuriais prisistatoma turistams, yra saldžiarūgštė duona, vėjo malūnai ir naminis alus. Saremos salos konkurencinis pranašumas yra grindžiamas kultūriniu turizmu ir jo plėtojimu. Sveikatingumo turizmas yra kita svarbi turizmo sektoriaus dalis. Saremos saloje yra gydomojo purvo, kurio panaudojimo tradicijos siekia 160 metų.

Su Saremos sala yra užtikrinamas geras susisiekimasis viešuoju transportu, oru, vandeniui (keltais) ir sausumos transportu (automobiliais ir dviračiais) iš Talino.

Saremos saloje yra 147 apgyvendinimo paslaugas teikiančių įstaigų/asmenų su apie 2 500 vietų. 69 proc. šių paslaugų yra „pusryčiai ir lova“ tipo, o tik 8 proc. – viešbučiai. Iš viso tik 25 proc. visų apgyvendinimo vietų yra viešbučiuose.

Nepaisant to, kad Saremos salos nėra išplėtotą pramogų, tačiau didesnę dalį turistų ir lankytojų sudaro jaunesnio amžiaus žmonės, kai į Kuršių Neriją važiuoja daugiau vyresnio amžiaus.

2.6 TURIZMO TENDENCIJOS EUROPOJE

Pastaraisiais dešimtmečiais keičiasi tendencijos Europos turizmo rinkoje. Nustatyta, kad ypač vyresnio amžiaus žmonėms, efektyviausias sanatorinis gydymas būna toje pačioje klimatinėje zonoje, todėl pastebimas „vietinių“ kurortų atsigavimas ir net augimas (Belgija, Olandija, vidurio Prancūzija, Balatino ežeras Vengrijoje ir kt.). Greta sanatorinio gydymo, kurortuose vis ryškiau pasireiškia platesnis paslaugų spektras.

Greta tradicinių jūros kurortų plečiasi smulkesnių kurortų (kartu su vasarvietėmis) tinklas ežerų rajonuose (pietų Suomija, JAV ir Kanada Didieji ežerai, šiaurės Vokietija ir kt.). Kurortų plėtra lokalinėse vietovėse paskatina aktyvesnę kaimo turizmo plėtrą artimose jam apylinkėse (Sopoto ir Košubo ežerų tandemas Lenkijoje, Šiaurės vakarų Vokietija, Šiaurės jūros pakrantė zona ir kt.);

Intensyvesnis kultūrinis gyvenimas (muzikos festivaliai ir jų ciklai, dailės plenerai ir parodos, mokslinės konferencijos) tampa turizmo traukos objektu, išryškinančiu kurortų konkurencinį pranašumą (Sopoto, Karlovy Vary, Braitono, Jūrmalos ir kt.).

Europoje populiarėja polifunkcinis pačių sanatorių naudojimas, sugretinama viešbučių funkcija su gydymo ar reabilitacijos funkcijomis. Atsisakoma tokio kurortų skirstymo, kaip „vaikų kurortas“ ar „pagyvenusių žmonių kurortas“.

Nauja tendencija turizmo sektoriuje yra spartus ekoturizmo populiarėjimas. Neringos kurorto konkurencinis pranašumas tarptautiniu mastu galėtų būti didinamas ekoturizmo infrastruktūros plėtra.

3 NERINGOS SAVIVALDYBĖJE TAIKOMOS INVESTICIJŲ SKATINIMO PRIEMONĖS

Valdžia verslo aplinką veikia įvairiais būdais: nustato įvairius leidimus ir licencijas, renka mokesčius, turi įtakos tarptautinei prekybai, vykdo monetarinę politiką. Įvairiuose valdžios lygmenyse gali būti taikomos skirtingos, investicinę aplinką įtakojančios priemonės. Kaip jau minėta anksčiau, didžiausią įtaką investicinei aplinkai daro nacionalinio lygmens valdžia, kuri verslo veiklą reglamentuoja įvairiais įstatymais.

Šiuo atveju vietos valdžios institucijų įtaka mažesnė. Savivaldybėse gali būti skatinama verslui skirtų paslaugų plėtra ir jų pasiekiamumas, inicijuojamos paramos verslui programos, kuriama paskatų verslo plėtrai sistema, skatinamos investicijos, plėtojant palankią verslui infrastruktūrą, ir yra įgyvendinamos veiksmingos darbo rinkos politikos priemonės. Minėti siekiai gali būti realizuojami savivaldybės administracijai bendradarbiaujant su kitomis viešosiomis verslo paramos organizacijomis.

3.1 TURIZMO, REKREACIJOS, SMULKIOJO IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTROS PROGRAMA

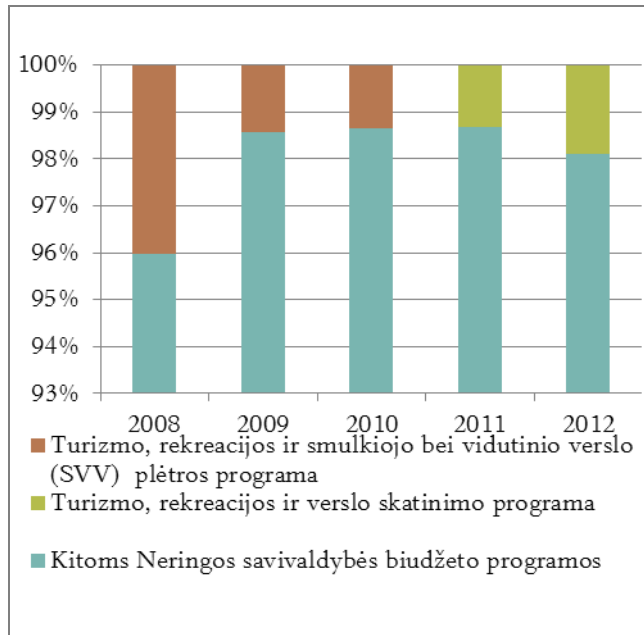
Neringos savivaldybė kasmet skiria dalį biudžeto lėšų, siekdama gerinti verslo aplinką ir inicijuoti investicijų skatinimą. Šiam tikslui pasiekti Neringos savivaldybės 2011-2013 metų veiklos plane, pagal patvirtintas biudžeto programas, numatyta „Turizmo, rekreacijos, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programa“. Šios programos įgyvendinimui keliami uždaviniai:

- gerinti miesto urbanistinį kraštovaizdį;
- plėtoti viešąją turizmo infrastruktūrą;
- sukurti ir kompleksiskai vystyti kurortinę sveikatinimo sistemą;
- plėtoti vandens turizmą;
- plėtoti aktyvaus turizmo infrastruktūrą;
- gamtos išteklius panaudoti turizmo reikmėms;
- parengti ir įgyvendinti kurorto rinkodaros strategiją;
- gerinti turizmo sektoriaus administracinius gebėjimus;
- skatinti kurorto verslų plėtrą;
- skleisti verslo informaciją ir kurti verslo konsultavimo sistemą.

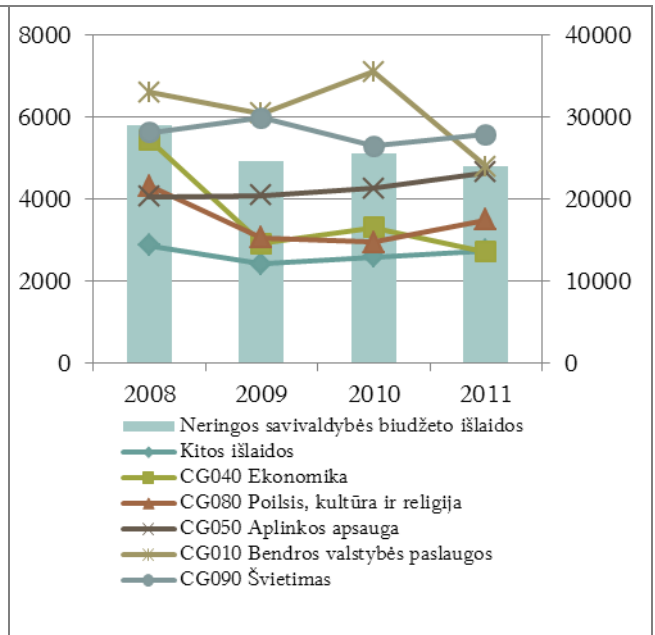
Iki 2011 metų galiojo „Turizmo, rekreacijos ir verslo skatinimo“ biudžeto programa – dabartinės „Turizmo, rekreacijos, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos“ atitikmuo. Remiantis pav. 2–25 pateiktais duomenimis, 2010–2012 metais įgyvendinimui nuolatos buvo skiriama 4,02–1,89 proc. Neringos savivaldybės biudžeto lėšų. Skirtų lėšų dalis šios programos įgyvendinimui nuo 2008 metų nuolatos mažėjo. Turizmo, rekreacijos ir verslo plėtros programai skirtų išlaidų mažėjimą lėmė bendras savivaldybės biudžeto išlaidų mažėjimas. Neringos savivaldybėje biudžeto išlaidos 2011 metais pasiekė žemiausią tašką ir buvo 28,18 proc. mažesnės, lyginant su 2008 metais, kuomet Neringoje buvo fiksuojamos didžiausios biudžeto išlaidos.

Taip pat būtina atkreipti dėmesį, kad 2009 metų recesija Neringos savivaldybėje labiausiai lėmė ekonomikos bei poilsio, kultūros ir religijos išlaidų mažėjimą,

kurios 2009 metais atitinkamai krito 46 proc. ir 29 proc., todėl atitinkamai sumažėjo ir biudžeto išlaidų dalis, skirta turizmo, rekreacijos ir verslo plėtros programai įgyvendinti.

Pav. 3-1. Neringos savivaldybės biudžeto asignavimai pagal programas, tūkst. Lt²⁴

Pav. 3-2. Neringos savivaldybės biudžeto išlaidos pagal funkciją 2008-2011 metais, tūkst. Lt

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Įgyvendinant šios programos priemones, kasmet skiriama lėšų smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai, organizuojami mokymai ir konsultacijos, nukreiptos į rekreacijos ir turizmo sistemos plėtros skatinimą, vykdoma informacijos apie turizmo galimybes kurorte sklaida, inicijuojami ir įgyvendinami tarptautinio bendradarbiavimo projektai turizmo srityje, dalyvaujama respublikinėse ir tarptautinėse turizmo parodose, vykdoma aktyvaus, vandens ir viešojo turizmo plėtra.

Taigi įgyvendinant šią programą siekiama pagerinti Neringos, kaip turizmo vietovės, rinkodarą, sudaryti sąlygas efektyviam ir kokybiškam turizmo specialistų darbui, kelti jų kvalifikaciją ir gebėjimus, didinti verslumą bei gerinti turizmo ir verslo aplinką, vykdyti informacijos apie Neringą ir jos galimybes sklaidą, spręsti turizmo infrastruktūros ir verslo aplinkos kokybės problemas.

Savivaldybė, siekdama gerinti verslo ir turizmo sąlygas, yra numačiusi plėtoti viešąją ir vandens turizmo infrastruktūrą, įgyvendinti Neringos įvaizdžio strategijos ir viešinimo veiksmų planą, didinti kurorto patrauklumą, dalyvauti ES fondų remiamose nacionalinėse bei regiono programose ir plėtros projektuose, skatinti kurorto verslų plėtrą.

Remiantis „Neringos savivaldybės strateginio veiklos plano programų 2011 m. ataskaita“, 2011 metais visiškai įgyvendinta 43 proc. programoje numatytų priemonių, iš dalies įvykdyta 14 proc. priemonių. 2011 metais programoje suplanuotos ir įgyvendintos turizmo sklaidos, rėmimo ir informavimo priemonės,

²⁴ Tarybos sprendimas Nr. T1-89, T1-75, T1-79, T1-110 „Dėl Neringos savivaldybės 2008-2011 metų biudžeto įvykdymo ataskaitos“, 2012 metų prognozė pateikta pagal tarybos sprendimą T1-29 „Dėl Neringos savivaldybės 2012 metų biudžeto patvirtinimo“

kurias įgyvendino Nidos kultūros ir turizmo informacijos centras „Agila“, dalyvauta tarptautinėse turizmo parodose bei įgyvendinta programoje integruota „Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programa“.

Įgyvendinant šią programą, pagal prioritetą „Turizmo ir verslo plėtra panaudojant unikalios rekreacinius išteklius“, esminiai programos įgyvendinamumo efekto kriterijai yra tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, ir materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Atsižvelgiant į esamos situacijos analizę, vienam gyventojui tenkančių tiesioginių užsienio investicijų dalis 2010 m. pradžioje siekė 4.589 Lt, t.y. 41,73 proc. mažiau nei 2007 m., o materialios įmonių investicijos, tenkančios vienam gyventojui, sumažėjo 20,21 proc. Turizmo sektorius ekonomiškai jautrus globaliniams ekonominiams pokyčiams, todėl esminė priežastis, lėmusi materialinių įmonių ir užsienio investicijų rodiklių mažėjimą, – pasaulinė recesija, kuri lėmė įmonių plėtros planų įgyvendinimo stagnaciją.

3.2 SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTROS PROGRAMA

Smulkaus ir vidutinio verslo plėtra skatina tarptautinį bendradarbiavimą, sudaro galimybes spręsti gyventojų pajamų ir užimtumo didinimo, naujų verslo nišų kūrimo, privačių investicijų pritraukimo bei regionų ekonominės ir socialinės raidos klausimus. 1998 m. lapkričio 24 d. priimtas „Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymas“ Nr. VIII-935 (su vėlesnėmis įstatymo redakcijomis), kurio tikslas – nustatyti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų sampratą, smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams taikomas valstybės paramos formas. Šis įstatymas numato, kad Valstybės parama smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams teikiama pagal Vyriausybės ar savivaldybių smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programas, kurių rengimas ir įgyvendinimas finansuojami iš valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų, valstybės ar savivaldybių pinigų fondų lėšų. Įstatymas numato šias Smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams skiriamos valstybės paramos formas:

- mokesčių lengvatos (jei jos nustatytos įstatymų), rinkliavų lengvatos;
- teisės aktų nustatyta tvarka finansinė parama: lengvatinių paskolų teikimas, labai mažų paskolų teikimas, dalinis ar visiškas palūkanų dengimas, garantijų teikimas, kreditų draudimas, rizikos kapitalo investavimas, tam tikrų išlaidų (steigimo, tyrimų, garantijų mokesčių, kreditų draudimo įmokų, sertifikavimo (registravimo), atitikties įvertinimo ir kitų) kompensavimas, subsidijos darbo vietoms kurti;
- viešųjų paslaugų verslui teikimas viešojoje įstaigoje „Eksportuojančioji Lietuva“, verslo inkubatoriuose, verslo informacijos centruose, mokslo ir technologijų parkuose ir kituose juridiniuose asmenyse, kurių steigimo dokumentuose nustatytas šių paslaugų teikimas;
- Vyriausybės ar savivaldybių nustatytos kitos paramos formos.

Kadangi Neringoje smulkaus ir vidutinio verslo (toliau SVV) subjektai yra ekonominės ir socialinės plėtros variklis, šis sektorius gali būti plėtojamas sprendžiant SVV verslo aplinkos problemas, todėl vienas iš svarbiausių Neringos savivaldybėje numatytos „Turizmo, rekreacijos, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos“ tikslų – vykdyti verslo plėtrą. Šiam tikslui pasiekti Neringos savivaldybė yra patvirtinusi „SVV plėtros programą“, kurios pagrindiniai tikslai:

- skatinti Neringos miesto gyventojų verslumą, siekiant kurorto turizmo ir poilsio sezono pratęsimo;
- skatinti vietos verslininkus teikti paraiškas į Europos Sąjungos struktūrinius fondus, pritraukiant į Neringą šalies ir užsienio investicijas;
- skatinti vietos verslininkus gerinti darbo aplinką, laikantis aplinkos apsaugos reikalavimų;

- skatinti labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių dalyvavimą sveikatinimo turizmo Neringoje kūrimo bei plėtroje, siekiant naujų darbo vietų įkūrimo pagal savivaldybės strateginius tikslus;
- skatinti konferencinio turizmo Neringoje kūrimą, plėtrą, siekiant naujų darbo vietų sukūrimo pagal savivaldybės strateginius tikslus.

Vienas iš svarbiausių prioritetų Neringos savivaldybėje, įgyvendinant šios programos priemones, – sveikatinimo ir konferencijų turizmo plėtra. Sveikatinimo ir konferencijų turizmas sparčiai plečiamas ne tik ES, bet visame pasaulyje, ir yra pastaraisiais dešimtmečiais labiausiai auganti turizmo šaka. Todėl įgyvendinant šios programos priemones siekiama inicijuoti laisvalaikio ir poilsio infrastruktūros plėtrą, skatinant sveikatinimo ir konferencijų turizmą.

Kasmet iš Neringos savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos lėšų skiriama parama verslo subjektams. Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programai skiriamų lėšų dydis siekia 0,3 procento nuo Neringos savivaldybės biudžeto asignavimų, įtraukiant ankstesnių metų nepanaudotas SVV rėmimo programos lėšas. Remiantis pastarųjų metų duomenimis, paramą kasmet gauna 7–8 smulkios ir vidutinės įmonės, kurioms skiriamos paramos dydis vidutiniškai siekia 7–8 tūkst. Lt.

Lentelė 3–1. Iš Neringos savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos lėšų skiriama parama verslo subjektams²⁵

Metai	2010 m.	2011 m.	2012 m. ²⁶
Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos patikslintas planas (su likučiu)	59400	70900	81600
Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos laisvas likutis metų pabaigoje	8400	15900	Nėra duomenų
Panaudota smulkaus ir vidutinio verslo programai skirtų lėšų	51000	55000	Nėra duomenų
Subjektų, kuriems skirta parama, skaičius	7	7	8
Skirta vidutinė paramos suma	7285	7857	10200

Šaltinis 2010–2012m. priimti Tarybos sprendimai „Dėl lėšų skyrimo iš Neringos savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos“

Šios programos įgyvendinimas leidžia kurti verslui, turizmui ir ekonominėms žinioms plėtoti palankią aplinką: teikti paramą pradedantiems verslininkams ir mažoms įmonėms. Teikiama parama skatina SVV įmonių dalyvavimą turizmo Neringoje kūrimo bei plėtroje. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad šios programos tikslai yra skatinti sveikatinimo ir konferencijų turizmą bei mažinti sezoniškumą, esama situacija rodo, kad Neringoje vis dar nėra sanatorijų, sveikatinimo paslaugas teikiančių įstaigų, konferencijų centrų, o sezoniškumo įtakos, nors ir pastebimas mažėjimas, reikšmė vis dar labai didelė. Todėl galima teigti, kad programa nėra pakankamai efektyvi ir neįgyvendina joje numatytų tikslų.

²⁵ Tarybos sprendimas Nr. T1-110 „Dėl Neringos savivaldybės 2011 metų biudžeto vykdymo ataskaitos rinkinio patvirtinimo“ (2012-06-05) Tarybos sprendimas Nr. T1-78 „Dėl Neringos savivaldybės 2011 metų biudžeto vykdymo ataskaitos rinkinio patvirtinimo“ (2011-06-02), Tarybos sprendimas Nr. T1-96 ir T1-104 „Dėl lėšų skyrimo iš Neringos savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos“

²⁶ 2012 metų „Smulkiojo ir vidutinio verslo rėmimo programos“ lėšų panaudojimo prognozė atlikta remiantis tarybos sprendimu Nr. T1-29 „Dėl Neringos savivaldybės 2012 metų biudžeto patvirtinimo“ (2012-02-28) ir T1-118 „Dėl lėšų skyrimo iš Neringos savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programos“ (2012-06-05)

TURIZMO POLITIKOS FORMAVIMAS

Kadangi vietos gyventojų pagrindinės pajamos yra gaunamos paslaugų ir turizmo sektoriuose, turizmas Neringos savivaldybėje turėtų būti prioritetinga veiklos sritis. Atsižvelgiant į turizmo svarbą Neringoje, šiuo metu turizmo planavimui ar rinkodarai skiriamas nepakankamas dėmesys.

Pagrindinę turizmo informacijos sklaidą Neringoje vykdo Nidos KTIC „Agila“. Ne mažiau svarbi turizmo plėtrai Nacionalinio parko Lankytojų centro veikla Nidoje. Nacionalinio parko Lankytojų centras Nidoje yra viena iš Neringos savivaldybėje esančių įstaigų, teikiančių informaciją apie turizmo galimybes Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje: pažintinius takus, kultūros paveldą, gamtos paveldą, saugomas parko vertybes.

Kaip teigiama Nidos KTIC „Agila“ veiklą pristatančiame interneto tinklapyje, Nidos KTIC „Agila“ – vienintelis centras Lietuvoje, apjungiantis ir kultūros, ir turizmo sritis, kurio tikslas skatinti pažinti kultūrinę aplinką, kraštovaizdžius, vaizduojamąjį ir scenos menus, išskirtinį vietinį gyvenimo būdą, vertybes, tradicijas, įvykius bei kitus kūrybinių ir kultūrinių pokyčių procesus į unikalį Kuršių neriją atvykstantiems turistams bei Neringos kurorto svečiams. Centro tikslai – tenkinti visuomenės kultūrinius poreikius, puoselėti etninę kultūrą, mėgėjų meną, plėtoti edukacinę, pramoginę veiklą, rūpintis tautinių tradicijų išsaugojimu, profesionalaus meno bei turizmo informacijos sklaida. Šios įstaigos veikla ženkliai prisideda prie turizmo politikos formavimo Neringos savivaldybėje. Nidos KTIC „Agila“ vykdomų veiklų pristatyme nurodoma, kad KTIC veikla apima šias kryptis:

- kultūros kūrimas, skleidimas ir apsauga:
  - meno mėgėjų kolektyvų puoselėjimas;
  - etninės kultūros puoselėjimas;
  - vaikų ir jaunimo užimtumo veiklos ir formos;
  - profesionalaus meno sklaida;
  - bendruomenės socialinių poreikių tenkinimas;
  - pramoginė veikla;
  - švietėjiška veikla;
  - paslaugų teikimas.
- Turizmo informacijos sklaida:
  - leidinių leidyba;
  - dalyvavimas turizmo parodose, verslo misijose;
  - suvenyrinių produktų gaminimas;
  - bendradarbiavimas su užsienio ir Lietuvos turizmo informacijos centrais;
  - bendradarbiavimas su Neringos savivaldybės partneriais;
  - informacinių turų užsienio ir Lietuvos žurnalistams organizavimas.

UAB „Nacionalinių projektų rengimas“ vykdytos apklausos rezultatai parodė, kad daugelis turistų ir lankytojų yra patenkinti Nidos KTIC „Agila“ veikla, tačiau 63,9 proc. apklaustų Neringos turistų ir lankytojų nesinaudoja centro paslaugomis, kadangi jiems reikiamą informaciją susiranda kitais būdais. Dauguma (net 83 proc.) turistų, pasinaudojusių centro paslaugomis, yra patenkinti turizmo informacija apie lankytinus objektus ir žymias, lankytinas vietas, kultūros įstaigas Neringoje.

Atsižvelgiant į tai, kad Neringoje pagrindinė verslo sritis – turizmas, turėtų būti aiškiai suformuota turizmo rinkodaros strategija, kuri prisidėtų prie sezoniškumo

įtakos mažinimo. Nors, pasinaudodama kultūriniais renginiais ir turizmo informacijos sklaida, KTIC „Agila“ reprezentuoja kurortą šalyje ir už jos ribų, tačiau, kaip parodė UAB „Nacionalinių projektų rengimas“ vykdyta ekspertinė apklausa, Neringoje nėra suformuota aiški turizmo strategija. Šio centro veikloje trūksta bendradarbiavimo su kurorto turizmo verslo atstovais siekiant suformuoti ir įgyvendinti aiškią rinkodaros politiką.

3.3 ES PARAMOS LĖŠŲ ĮSISAVINIMAS 2007–2013 METAIS

Nepaisant to, kad Lietuvoje svarbiausius sprendimus priima centrinė valdžios institucijos, savivaldybės užima svarbų vaidmenį formuodamos žmonėms artimą aplinką. Neringos savivaldybė nuolat įgyvendina įvairius projektus, kuriais siekiama gerinti gyvenamąją ir investicinę aplinką, tuo pačiu – sudaryti kuo geresnes gyvenimo, darbo ir verslo sąlygas. Taip pat savivaldybė intensyviai dalyvauja Klaipėdos regiono bei tarptautiniuose projektuose kaip projekto vykdytojo partnerė. Dalyvavimas šių projektų įgyvendinime prisideda prie Neringos konkurencingumo ir žinomumo didinimo, darbuotojų kvalifikacijos gerinimo.

Įgyvendinant investicijų projektus, Lietuvos narystė ES suteikė daug galimybių pasinaudoti specialiųjų ES programų ir struktūrinių fondų parama, kurios tikslas – mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp ES šalių narių ar atskirų regionų. Šiai politikai 2007–2013 metų laikotarpiu skirta daugiau kaip 1/3 ES biudžeto. ES parama 2007–2013 m. laikotarpiu viešajam ir privačiam sektoriams skirstoma pagal šias strategijas:

- Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategija;
- Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programa;
- Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 m. veiksmų programa.

Remiantis BĮ „Nacionalinės mokėjimo agentūros“ teikiama informacija apie paramos gavėjus, sprendimas skirti paramą priimtas dviem Neringos savivaldybės administracijos pateiktoms paraiškoms, finansuojamoms pagal Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programą, patvirtintą Europos Komisijos sprendimu C/2007/6703. Atsižvelgiant į tai, kad Neringos savivaldybėje nėra kaimiškų vietovių, parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programą Neringoje nėra gauta.

Bendras Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2007–2013 metų veiksmų programos tikslas yra žuvininkystės sektoriaus plėtra ir konkurencingumo didinimas, užtikrinant ekonominį, aplinkosaugos ir socialinį tvarumą, žuvų išteklių apsaugą ir atsinaujinimą. Parama, kurios bendra vertė siekia 877 tūkst. Lt, yra skirta vidaus vandenų žvejybos infrastruktūros gerinimui ir žuvininkystės regionų plėtros strategijos įgyvendinimui.

Neringos savivaldybėje didžioji dalis ES lėšų įsisavinta per ES struktūrinius fondus, kurie teikiami pagal Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir atskiras veiksmų programas, skirtas strategijai įgyvendinti. Pritrauktų ES lėšų dalis Neringos savivaldybėje vertinama remiantis ES parama finansuojamų projektų statistika, kurią pateikia LR Finansų ministerija. Analizės metu įskaičiuojami visi projektai, kurių paraiškose Neringos savivaldybė nurodoma kaip pagrindinė, t.y. šioje savivaldybėje planuojama įgyvendinti visas pagrindines projekto veiklas.

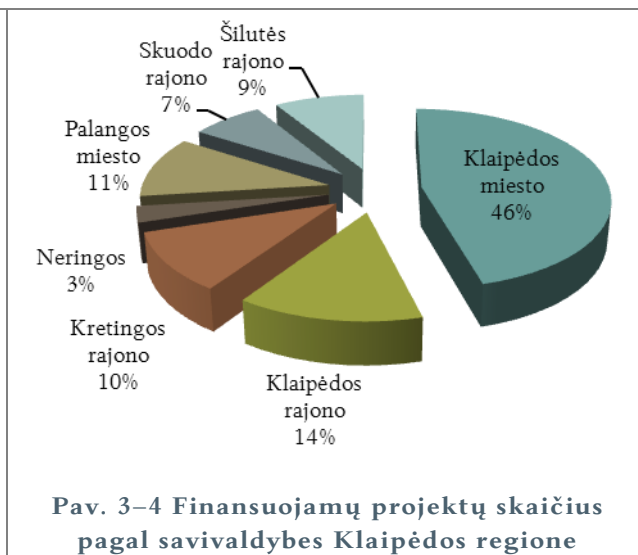
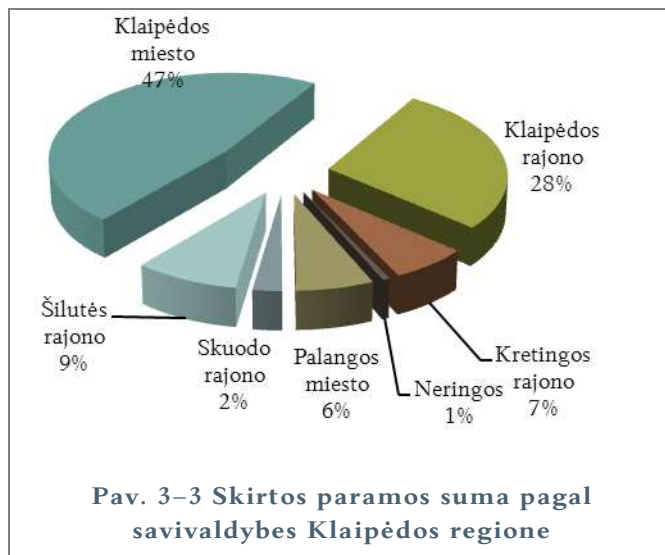
Iš viso iki 2012 pabaigos projektams, kurie planuojami įgyvendinti Neringos savivaldybėje, finansuoti buvo pateiktos 22 paraiškos. Iš šių paraiškų 15 buvo patvirtintos finansuoti, tačiau viena projekto finansavimo sutartis nebuvo sudaryta. Viena paraiška buvo vertinama analizės metu. Iš viso analizuojamu periodu buvo prašoma 30,34 mln. Lt paramos, tačiau skirta suma siekė 14,68 mln. Lt, iš kurių 13,75 mln. Lt sudarė ES paramos lėšos.

Lentelė 3–2. ES parama finansuojamų projektų Neringos savivaldybėje suvestiniai duomenys

	Pateiktų paraiškų skaičius	Prašomos paramos suma	Skirtas finansavimas	Iš jų ES parama
Baigti įgyvendinti projektai	8	2.999.332,30 Lt	2.176.096,52 Lt	2.061.684,17 Lt
Įgyvendinami projektai	6	15.352.502,42 Lt	10.595.873,79 Lt	9.779.467,02 Lt
Vertinamos paraiškos	1	626.709,00 Lt	0,00 Lt	0,00 Lt
Nesudarytos sutartis	7	11.360.127,90 Lt	1.912.393,00 Lt	1.912.393,00 Lt
Iš viso	22	30.338.671,62 Lt	14.684.363,31 Lt	13.753.544,19 Lt

Šaltinis LR Finansų ministerija, www.esparama.lt

Iki 2012 m. gruodžio mėnesio Neringos savivaldybėje patvirtintų finansuoti paraiškų skaičius sudarė 3 proc. visų Klaipėdos apskrityje patvirtintų finansuoti paraiškų skaičiaus, o skirto finansavimo suma sudarė vos 1 proc. Didžiausia dalis patvirtintų finansuoti projektų įgyvendinami Klaipėdos miesto savivaldybėje. Šiems projektams skirta paramos suma sudaro 45 proc. visų Klaipėdos apskrityje skirtų paramos lėšų. Tokį paramos pasiskirstymą lemia tai, kad Neringos savivaldybė yra mažiausia Klaipėdos apskrities savivaldybė, o Klaipėdos miesto – didžiausia. Galima daryti prielaidą, kad ES paramos lėšų pasiskirstymas daugiausia nulemtas pagal gyventojų skaičių savivaldybėse.

Šaltinis LR Finansų ministerija, www.esparama.lt

Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, iki 2012 metų pabaigos mažiausiai ES paramos lėšomis finansuojamų projektų buvo įgyvendinama Neringos savivaldybėje. Daugiausiai projektų, finansuojamų iš struktūrinių ES fondų, tarp Lietuvos kurortų teko Druskininkų ir Palangos miesto savivaldybėms, kuriose atitinkamai buvo įgyvendinami 57 ir 52 projektai. Įgyvendinamų projektų skaičius lėmė ir skirto finansavimo pasiskirstymą. Būtina atkreipti dėmesį, kad Neringos savivaldybėje įgyvendinami projektai savo apimtimi buvo mažiausi. Šiems projektams vidutiniškai teko 0,912 mln. Lt skirto finansavimo, iš kurių vidutiniškai 0,845 mln. Lt sudarė ES paramos lėšos. Didžiausios apimties projektai

įgyvendinami Druskininkų (vidutinė paramos suma – 2,56 mln. Lt, iš kurių 2,4 mln. Lt ES lėšos) ir Palangos miesto savivaldybėse (vidutinė paramos suma – 2,85 mln. Lt, iš kurių 2,64 mln. Lt ES lėšos). Birštone vienam projektui, finansuojamam iš ES struktūrinių fondų, teko 1,25 mln. Lt finansinės paramos, iš kurių 1,21 mln. Lt sudarė ES lėšos.

Lentelė 3–3. Gautų ir vertinamų paraiškų situaciją 2012 metų pabaigoje, tūkst. Lt

	Finansuojamų projektų skaičius	Skirtas finansavimas		Vienam projektui tenkanti finansavimo suma	
		Iš viso	ES lėšų	Iš viso	ES lėšų
Birštono savivaldybė	28	34.588,51 Lt	33.897,08 Lt	1.235,30 Lt	1.210,61 Lt
Druskininkų savivaldybė	57	146.206,77 Lt	136.839,61 Lt	2.565,03 Lt	2.400,69 Lt
Neringos savivaldybė	14	12.771,97 Lt	11.841,15 Lt	912,28 Lt	845,80 Lt
Palangos miesto savivaldybė	52	148.023,91 Lt	137.492,28 Lt	2.846,61 Lt	2.644,08 Lt
Iš viso	151	341.591,16 Lt	320.070,12 Lt	2.262,19 Lt	2.119,67 Lt

Saltinis LR Finansų ministerija, www.esparama.lt

2007–2013 metų laikotarpiu numatytos tiek planinės ES lėšomis remiamų projektų atrankos priemonės, tiek konkursinės. Planinė projektų atranka dažniausiai taikoma atrenkant viešojo sektoriaus projektus, tinkamus finansuoti iš ES struktūrinės paramos lėšų. Išskiriama regioninė ir nacionalinė projektų atranka.

Didžiausia dalis projektų finansuota pagal regioninio planavimo priemones. Vykdamas regioninę projektų atranką, vadovaujantis regioniniais strateginio planavimo dokumentais, sudaromi regionų projektų sąrašai, į kuriuos įtraukiami regionų plėtros planuose numatyti projektai. Regioninei projektų atrankai 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos laikotarpiu skirta apie 2,46 mlrd. Lt., tai yra apie 12,5 proc. visos ES struktūrinių fondų paramos.

Regioninei projektų atrankai skirta 20 veiksmų programų prioritetų įgyvendinimo priemonių, pagal kurias Neringoje iki 2012 m. pabaigos buvo patvirtintos finansuoti 7 paraiškos, 1 paraiška buvo vertinama. Pagal regioninei atrankai skirtas priemones, buvo prašoma 2,34 mln. Lt paramos. Skirtas finansavimas siekė 1,35 mln. Lt, iš kurių 1,27 mln. Lt sudarė ES paramos lėšos. Vidutinė vienam įgyvendinamam projektui skirto finansavimo suma siekė 193,16 tūkst. Lt.

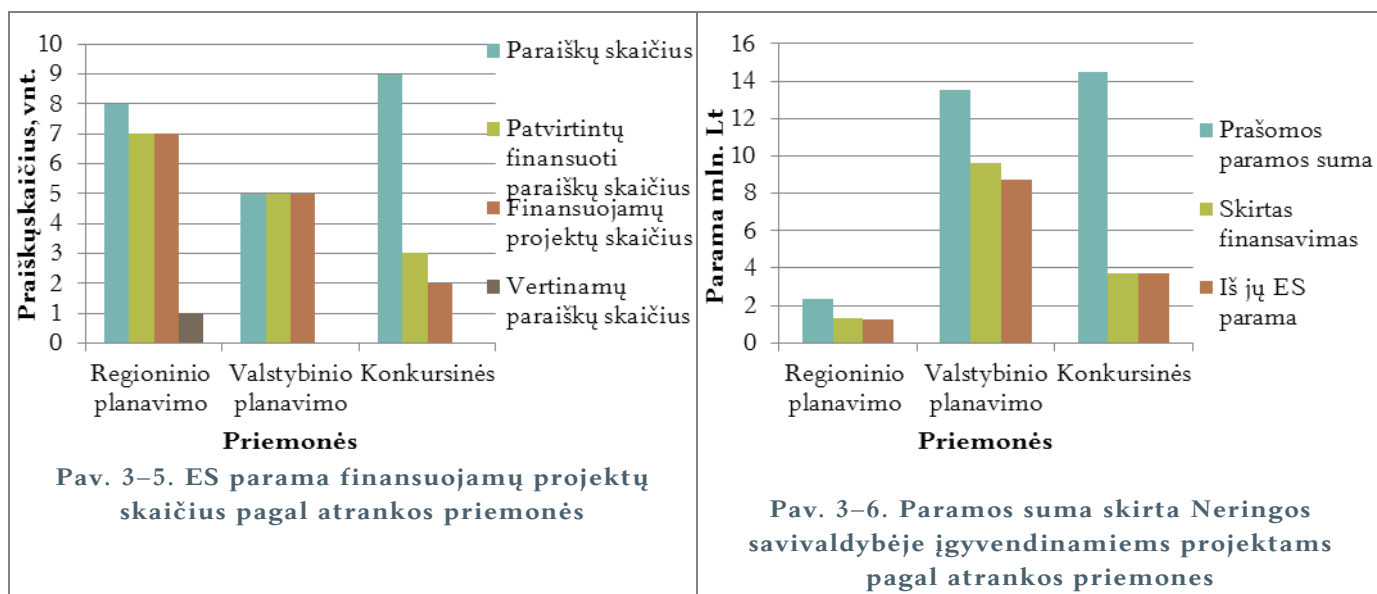
Daugiausia finansavimo Neringos savivaldybėje sulaukė projektai, finansuojami pagal valstybinės atrankos priemones. Vykdamas nacionalinę projektų atranką, vadovaujantis nacionaliniais strateginio planavimo dokumentais, sudaromi valstybės projektų sąrašai. Į šiuos sąrašus įtraukiami nacionaliniuose strateginio planavimo dokumentuose arba institucijų strateginės veiklos planuose numatyti projektai.

Valstybinei projektų atrankai skirta 130 priemonių, pagal kurias Neringos savivaldybėje iki 2012 m. gruodžio mėn. buvo patvirtinti finansuoti 5 projektai. Šių projektų įgyvendinimui skirta paramos suma siekė 9,60 mln. Lt, iš kurių 8,75 mln. Lt ES paramos lėšos. Vidutinė, pagal šias priemones įgyvendinamam projektui, skirta finansavimo suma – 2,71 mln. Lt.

Konkursinė projektų atranka dažniausiai vykdoma siekiant atrinkti privačių juridinių asmenų projektus, tinkamus finansuoti iš ES struktūrinės paramos lėšų. Remiantis priemonės projektų finansavimo sąlygų apraše patvirtintais vertinimo

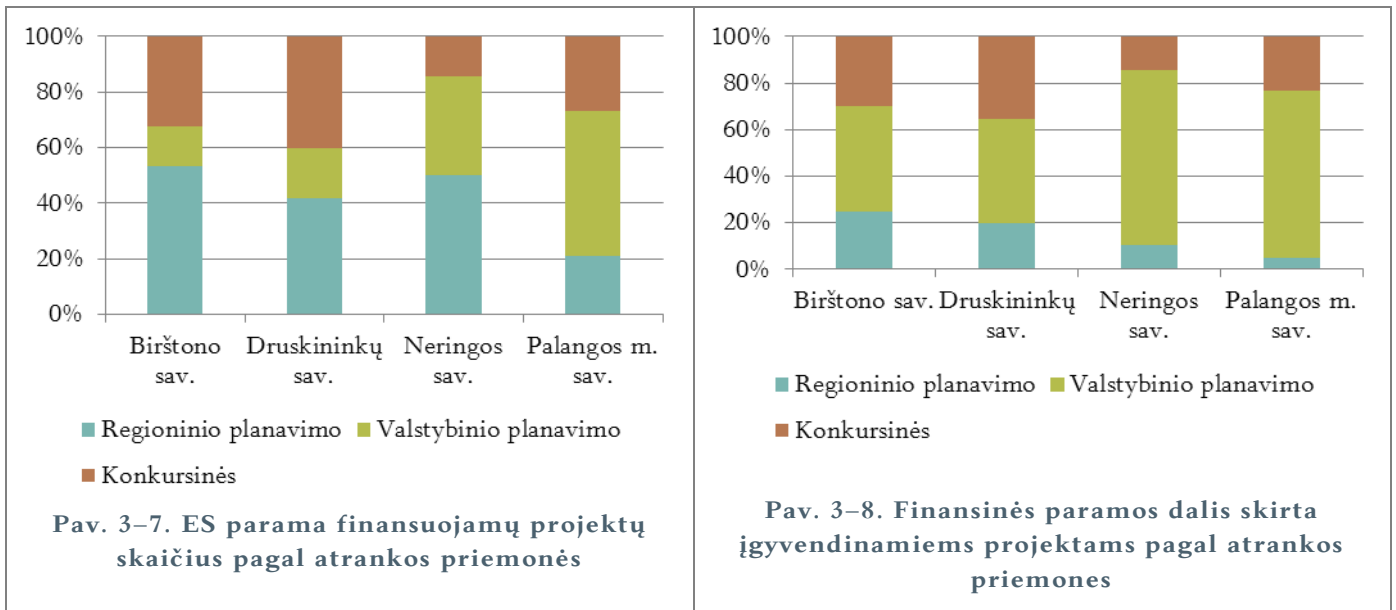
kriterijais, atrenkami daugiausiai balų surinkę ir labiausiai vertinimo kriterijus atitinkantys projektai. Konkursinei projektų atrankai skirtos 44 priemonės. Privataus turizmo paslaugų sektoriaus investicijų projektai, panaudojant ES paramą, kompleksiskai papildė viešąją turizmo infrastruktūrą. Tokiu būdu gerinama turizmo paslaugų kokybė, įvairovė bei sudaromos sąlygos turistų pasirinkimo galimybei.

Pagal šias priemones, iki 2012 m. pabaigos buvo pateiktos 9 paraiškos, kuriose numatytos veiklos būtų įgyvendintos Neringos savivaldybėje. Jose prašomas finansavimas siekė 14,46 mln. Lt, o skirtas finansavimas – 3,74 mln. Lt. Per analizuojamą laikotarpį buvo patvirtintos finansuoti 3 paraiškos, tačiau finansavimo sutartys pasirašytos tik 2. Todėl bendra privačių juridinių asmenų pritraukta ES paramos lėšų suma siekė tik 1,82 mln. Lt.

Šaltinis LR Finansų ministerija, www.esparama.lt

Lyginant su kitais Lietuvos kurortais, Neringoje iki 2012 metų pabaigos Regioninio planavimo projektai sudarė 50 proc. visų patvirtintų finansuoti projektų, Druskininkuose – 41,82 proc., Birštone – 53,57 proc., Palangoje – 21,15 proc. Palangoje, tarp Lietuvos kurortų, intensyviausiai įgyvendinami Valstybinio planavimo projektai, kurie sudarė 51,92 proc. Neringoje valstybinio planavimo projektai sudarė 35,71 proc., Birštone – 14,29 proc., Druskininkuose – 18,18 proc. Šie projektai turi didžiausią reikšmę visuose Lietuvos kurortuose: Birštone valstybinio planavimo projektams skirta paramos suma sudarė 45,32 proc., Druskininkuose – 45,06 proc., Neringoje – 75,14 proc., Palangoje – 71,70 proc. Neringos savivaldybė taip pat išsiskiria pagal konkursinės atrankos būdu įgyvendinamų projektų skaičių, kuriems tenka mažiausia dalis. Konkursiniu būdu atrinktų projektų dalis Neringoje sudarė 14,29 proc., Birštone – 32,14 proc., Druskininkuose – 40 proc., o Palangoje – 26,29 proc.

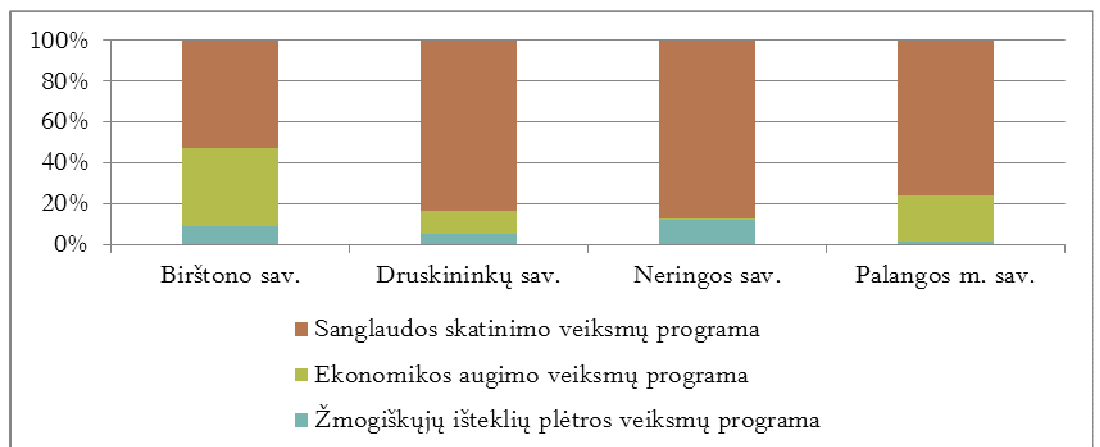

Šaltinis LR Finansų ministerija, www.esparama.lt

Remiantis Lietuvos 2007–2013 metų Europos sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija, strategijos plėtros tikslai siekiami investuojant į tris esmines šios strategijos įgyvendinimo prioritėtines kryptis:

- Produktyvūs žmogiškieji išteklių žinių visuomenei;
- Konkurencinga ekonomika;
- Gyvenimo kokybė ir sanglauda.

Remiantis ES parama finansuojamų projektų statistika, iki 2012 gruodžio mėn. didžiausia dalis paramos lėšų Neringos savivaldybėje gauta pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programą (87,58 proc. gautų paramos lėšų). Pagal šią programą finansavimas skirtas aštuoniems projektams, o bendra gautos paramos suma siekė 11,19 mln. Lt, iš kurių 10,25 mln. Lt sudarė ES lėšos. Pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros programą finansuojami 5 projektai, kuriems skirta 1,54 mln. Lt. Pagal šią programą gautos paramos suma sudarė 12,07 proc. iš viso skirtų paramos lėšų. Mažiausiai lėšų įsisavinta per Ekonomikos augimo veiksmų programą, pagal kurią finansavimas skirtas vienam projektui, o skirtos paramos suma sudarė vos 0,35 proc. visų paramos lėšų.

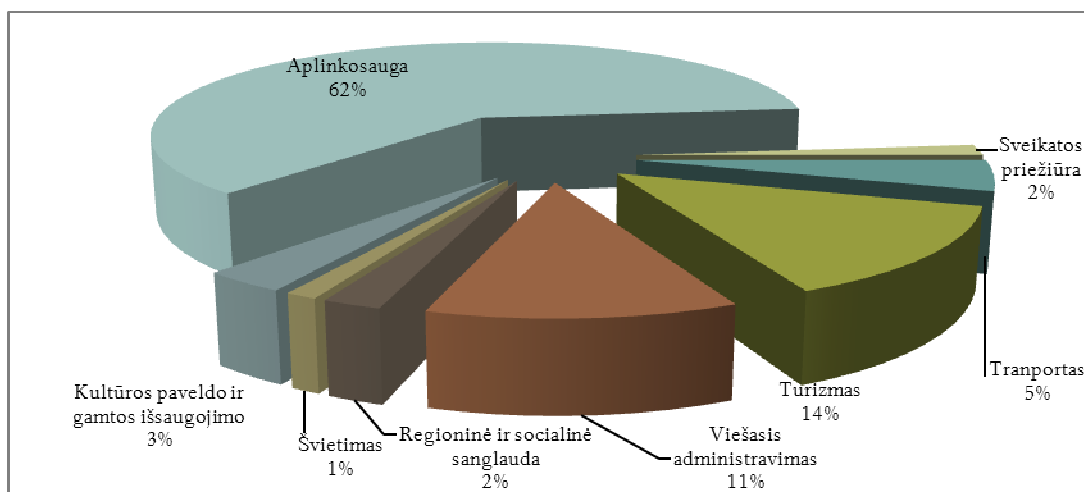

Pav. 3–9. Paramos pasiskirstymas pagal rėmimo programas

Šaltinis LR Finansų ministerija, www.esparama.lt

Kituose Lietuvos kurortuose, kaip ir Neringoje, didžiausia paramos suma gauta pagal Sanglaudos skatinimo veiksmų programą. Taip pat būtina atkreipti dėmesį, kad Neringoje, lyginant su kitais kurortais, žymiai mažesnė paramos suma gauta pagal Ekonomikos augimo veiksmų programą. Tendencija, kad Neringoje mažiausia dalis yra projektų, finansuojamų pagal Ekonomikos augimo veiksmų programą ir atrenkamų konkursiniu būdu, rodo, kad Neringoje privatus sektorius pasyviai dalyvauja siekiant pritraukti ES paramos lėšas. Tokiu būdu nepakankamai išnaudojamas potencialas pritraukti ES finansavimą, vystant turizmo paslaugų infrastruktūrą ir įvairovę.

Pagal veiklos sritis, Neringos savivaldybėje daugiausia finansavimo skirta aplinkosaugos projektams (62 proc. skirtų paramos lėšų). Tokį pasiskirstymą nulėmė didelė dalis paramos lėšų, skirtų vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai, kuriai skirta net 7,75 mln. Lt paramos lėšų. Kitoms sritims skirta žymiai mažiau: turizmo sektoriui – 14 proc. , viešojo administravimo – 11 proc., transporto – 5 proc., kitoms sritims – 8 proc.

Pav. 3–10. ES paramos Neringos savivaldybėje pasiskirstymas pagal sritis

Šaltinis LR Finansų ministerija, www.esparama.lt

4 INVESTUOTOJŲ POREIKIŲ VERTINIMAS

Investicijos neišvengiamai susijusios su tam tikra konkrečia finansine rizika. Investavimo riziką prisiima investuotojas, kuris turi įvertinti visus konkrečioms investicijoms taikomus reikalavimus bei su jais susijusius rizikos veiksnius ir sąlygas. Galima išskirti šias pagrindine rizikos rūšis, kurios daro didžiausią įtaką investuotojo pasirinkimui:

- **kapitalo rizika;**
- **investavimo laiko pasirinkimo rizika;**
- **teisinis reguliavimas.**

Prieš investuojant, būtina didelę dėmesį skirti rinkos teisinio reguliavimo analizei. Taip pat labai svarbu atkreipti dėmesį ne tik į mokesčius ar kitus tiesiogiai su investicijomis susijusius aspektus, bet ir į tos šalies politinį stabilumą, perspektyvas.

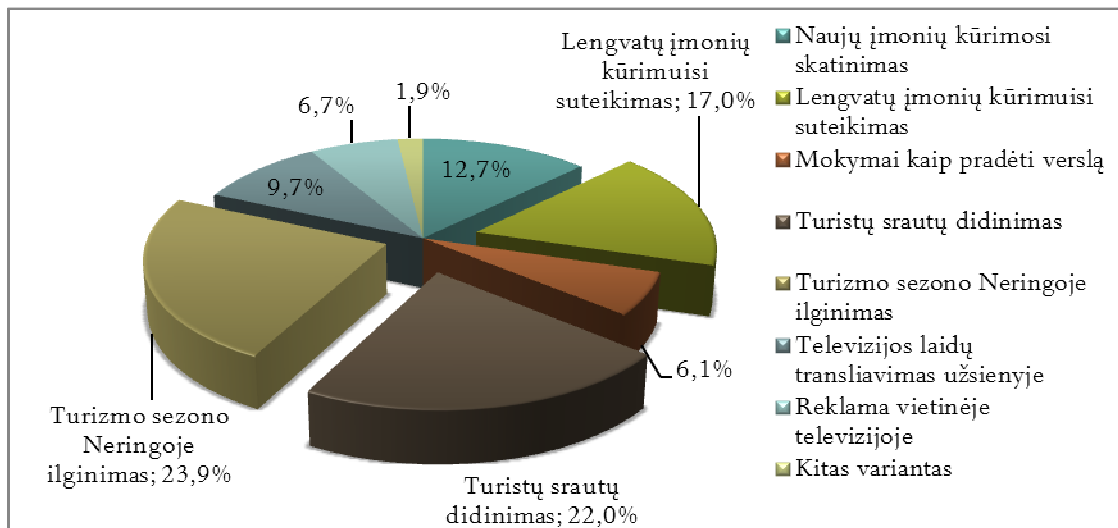
Investavimo poreikių gali būti daug: turto didinimas, saugojimas nuo infliacijos, mažesnių mokesčių privalumai, turto diversifikavimas ar investicijų likvidumas. Taigi svarbiausias investuotojo tikslas – pasirinkti tokias investicines sritis, kurios geriausiai atitiktų jo poreikius ir galimybes bei užtikrintų teigiamą investicijų grąžą. Siekiant šio tikslo būtina sumažinti galimą investicijų riziką: tinkamai pasirinkti investicines sritis, nustatyti galimus finansavimo šaltinius, taip maksimaliai sumažinant finansinę riziką, bei įvertinti investicijų grąžą.

Ankščiau minėti investuotojų poreikiai yra būdingi visiems investuotojams. Tačiau Neringos savivaldybė skiriasi nuo kitų savivaldybių, todėl, siekiant identifikuoti potencialių investuotojų Neringos savivaldybėje poreikius, būtina identifikuoti pagrindines problemas, neleidžiančias pritraukti daugiau investicijų, bei įvertinti galimybes, leisiančias sumažinti investavimo riziką ir sukurti investuotojo poreikius atitinkančią investicinę aplinką. Siekiant nustatyti svarbiausius verslo aplinkos aspektus, atspindinčius galimai potencialių investuotojų Neringos savivaldybėje poreikius, Neringos gyventojų apklausos metu buvo prašoma respondentų įvertinti šiuo metu esamą verslo aplinką bei įvardyti, kokiomis priemonėmis galėtų būti skatinamos investicijos.

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 metų pradžioje veikė 128 smulkios ir vidutinės įmonės. Nors įmonių skaičius, lyginant su gyventojų skaičiumi, yra santykinai aukštas, atliktos Neringos savivaldybės gyventojų apklausos metu dauguma respondentų teigė, kad verslu neužsiima. Respondentai, atsakę į klausimą teigiamai, dažniausiai minėjo, kad užsiima paslaugų verslu (18,7 proc.). 23,9 proc. atsakiusiųjų verslo sąlygas Neringos savivaldybėje vertino palankiai, 33,3% – nepalankiai, daugiausiai (40,6%) respondentų pasisakė, kad neturi nuomonės šiuo klausimu. Kaip didžiausią problemą verslui, Neringos savivaldybės gyventojai dažniausiai nurodė sezoniškumą ir paslaugų įvairovės trūkumą.

Respondentams taip pat buvo pateiktos galimos priemonės, kurios galėtų skatinti verslą Neringos savivaldybėje. „Kaip labiausiai tinkančias verslo skatinimui, apklausos dalyviai išskyrė dvi: turizmo sezono Neringoje ilginimas (23,9%) ir

turistų srautų didinimas (22%). Ne mažiau svarbios priemonės, Neringos savivaldybės gyventojų nuomone, būtų naujų įmonių kūrimosi skatinimas bei lengvatų įmonių steigimui taikymas. Apklausoje metu verslą plėtojantys asmenys taip pat nurodė, kad verslo plėtrą Neringos savivaldybėje daugiausiai skatintų didesnė teikiamų paslaugų įvairovė, laisvalaikio ir rekreacinės infrastruktūros plėtra, mokesčių lengvatos ir finansinė parama iš savivaldybės lėšų.

Pav. 4–1. Verslo plėtrą skatinančios priemonės

Šaltinis Neringos savivaldybės gyventojų apklausa, 2012 m.

Atlikta ekspertinė apklausa, kurioje dalyvavo 10 ekspertų, susijusių su turizmu, investicijomis ir teritorijų planavimu, nuomonė leido identifikuoti esmines problemines sritis, kurios šiuo metu riboja galimas investicijas Neringos savivaldybėje.

Visi apklausoje dalyvavę ekspertai, kaip ir dauguma Neringos savivaldybės gyventojų, mano, kad viena iš svarbiausių sąlygų, ribojančių galimą Neringos savivaldybės potencialą investicijoms, – trumpas turizmo sezonas, kurį lemia nepakankama paslaugų kokybė bei nedidelė teikiamų paslaugų įvairovė. Tokią susidariusią situaciją lemia aiškios turizmo politikos nebuvimas. Atsižvelgiant į šias problemas, vienas iš svarbiausių investuotojų poreikių būtų sezoniškumo įtakos mažinimas.

Taip pat būtina atkreipti dėmesį, kad tai unikali, saugoma teritorija, todėl kita esminė problema, kurią paminėjo visi apklausoje dalyvavę ekspertai, yra teisės aktai, reglamentuojantys veiklą Neringoje. Vienas iš svarbiausių investuotojų poreikių yra greitas reikiamų dokumentų derinimo procesas, atviras valdžios institucijų bendradarbiavimas su privačiu verslo sektoriumi. Neringos savivaldybėje, ekspertu teigimu, veiklą prižiūri ne viena institucija, kurioms trūksta tarpusavio bendradarbiavimo, todėl reikiamų leidimų gavimas gali užtrukti ne vienerius metus. Taigi šioje vietoje atsiranda teisinio reguliavimo rizika, kuri riboja Neringos galimybes pritraukti investicijas. Siekiant sukurti palankią aplinką investicijoms, būtina aiškiai apibrėžti, kiek trunka reikiamų leidimų gavimas ir dokumentų tvarkymas.

Daugelis ekspertų pastebi, kad Neringoje turėtų būti suformuotas skyrius, kuris padėtų potencialiam investuotojui prisitaikyti prie reikalavimų bei padėtų parengti reikiamus dokumentus. Neringos savivaldybė taip pat turėtų pati inicijuoti

projektus, kuriuose galėtų dalyvauti privatus sektorius, ir aiškiai apibrėžti, kur ir kas galėtų būti statoma, parengtas galimų architektūrinių sprendimų vadovas. Sprendimų priėmimas turėtų sutrumpėti iki 1–3 mėn.

Investicijų dydis ir pobūdis daugiausia priklauso nuo investuotojo finansinių galimybių, tačiau dažniausiai verslo plėtros projektai finansuojami skolinto kapitalo lėšomis. Lėšomis, gautomis padidinus nuosavą kapitalą, plėsti verslą 2010 m. ketino tik 2,7 procento įmonių (2007 m. – 4,1 %). Plėsti verslą skolintomis lėšomis 2010 m. ketino 28,2 procento įmonių, užsiimančių apdirbamos gamybos, statybos ir paslaugų veikla. Pasinaudoti skolintomis lėšomis ketino 37,4 procentų įmonių, turinčių nuo 50 iki 249 darbuotojų, ir 25,3 procento įmonių, turinčių nuo 10 iki 49 darbuotojų.

Lentelė 4–1. Verslo plėtros finansavimo būdai pagal įmonių dydį, proc.

Įmonių dydžio grupės pagal darbuotojų skaičių	Paskolų panaudojimas		Nuosavo kapitalo didinimas		Kiti verslo finansavimo būdai	
	2007	2010	2007	2010	2007	2010
10-49	34,2	25,3	3,8	2,4	14,6	12,4
50-249	41,3	37,4	5,3	3,6	19,8	20,7
250 ir daugiau	-	40	-	-	40	60
Iš viso	35,7	28,2	4,1	2,7	15,9	14,5

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Šiuo metu esama finansų rinkos situacija lemia, kad paskolų gavimas verslo plėtrai iš finansinių institucijų tapo žymiai sudėtingesnis. Kaip pagrindinės priežastys, dėl kurių įmonėms nepavyko gauti paskolų, buvo prastas įmonės kreditingumas, nepakankamas užstatas ir garantijų neturėjimas, nuosavo kapitalo stoka, per didelis paskolų ar įsiskolinimo turėjimas, nepakankamos arba rizikingos verslo projektų galimybės.

Todėl, siekiant inicijuoti verslo plėtros projektus, būtina skatinti tradicines verslo sritis Neringos savivaldybėje, taikant įvairios formos paramą bei lengvatas naujoms ir tradicines veiklas vykdančioms įmonėms. Atsižvelgiant į tai, kad Neringoje vyrauja gana trumpas turizmo sezonas, didelių investicijų sunku pritraukti dėl gana ilgo atsipirkimo laikotarpio, todėl galėtų būti inicijuojami projektai viešos ir privačios partnerystė būdu, kuomet dalis pradinių investicijų galėtų būti finansuojami iš viešojo sektoriaus lėšų.

Lentelė 4–2. Ekspertų apklausos metu įvardintų pagrindinių investuotojų poreikių įvertinimas

Probleminės sritys	Ekspertų apklausa Nr. 1	Ekspertų apklausa Nr. 2	Ekspertų apklausa Nr. 3	Ekspertų apklausa Nr. 4	Ekspertų apklausa Nr. 5	Ekspertų apklausa Nr. 6	Ekspertų apklausa Nr. 7	Ekspertų apklausa Nr. 8
Trumpa turizmo sezono trukmė	x	x	x	x	x	x	x	x
Verslo paramos priemonių taikymas	x						x	x
Informacijos apie investicijų galimybes sklaida			x				x	x
Laisvalaikio ir rekreacinio turizmo infrastruktūros plėtra	x	x	x	x	x	x	x	x
Parkavimo sistemos tobulinimas	x	x			x			
Tradicinių verslo sričių skatinimas	x				x	x	x	x

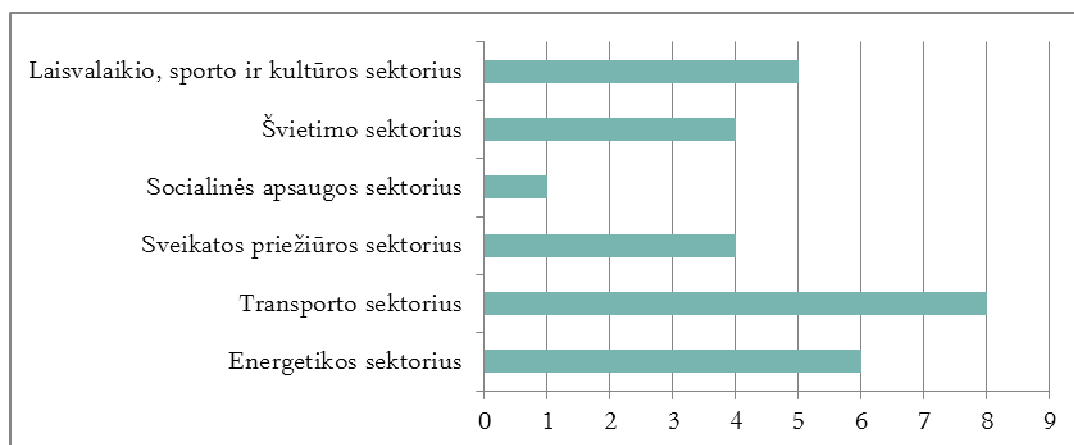

Aiškiai suformuota turizmo politika	x	x		x	x		
Aiškiai suformuota teritorijų planavimo politika	x	x	x	x			x
Statybos leidimų gavimas	x	x	x	x	x	x	x
Tarpinstitucinis bendradarbiavimas	x				x	x	x
VPSP projektų inicijavimas	x						x

4.1 VIEŠOJO IR PRIVATAUS SEKTORIŲ PARTNERYSTĖS SKATINIMAS

Šioje dalyje siekiama įvertinti potencialių investuotojų į Neringos infrastruktūros plėtrą poreikius. Šiam tikslui pasiekti naudojamosi UAB „Nacionalinių projektų rengimas“ 2011 m. gruodžio mėn. atlikta 40-ies didžiųjų Lietuvos įmonių, veikiančių statybos, susisiekimo infrastruktūros, energetikos srityse, apklausa, kurios metu buvo siekiama įvertinti Lietuvos įmonių galimybes ir lūkesčius, įgyvendinat viešųjų paslaugų bei socialinės ir ekonominės infrastruktūros modernizavimo ir plėtros projektus, kuriems tikslinga pritraukti privatų kapitalą.

Apklausos metu paaiškėjo, kad daugiausia įmonių domina dalyvavimas transporto infrastruktūros plėtros projektuose, kurie apima miestų stovėjimo aikštelių vystymą, kelių ir gatvių atnaujinimą, dviračių ir pėsčiųjų takų tinklų vystymo projektus bei keleivinio transporto priemonių parkų modernizavimą. Lietuvos įmonės taip pat domina dalyvavimas energetikos bei laisvalaikio, sporto ir kultūros sektorių infrastruktūros plėtros ir modernizavimo projektuose. Kaip mažiausiai patrauklus, įvardijamas socialinės apsaugos sektorius.

Pav. 4–2. Įmonės dominančios sritys, kuriose jos norėtų dalyvauti įgyvendinant infrastruktūros plėtros projektus

Investuotojų poreikius įgyvendinant VPSP projektus geriausiai atspindi investuotojų norima investicijų grąžos norma. Prognozuojant privataus sektoriaus galimą reikalaujamą investuoto nuosavo kapitalo grąžą infrastruktūros plėtros projektuose, buvo atsižvelgiama į Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės skelbiamus duomenis apie įmonių nuosavo kapitalo pelningumo rodiklius.

Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2007–2011 metais Lietuvos įmonių pagal EVRK 2 red. nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis kito nuo -6,68 proc. iki 18,91 proc. (vidutiniškai siekė 5,45 proc.), o grynojo pelningumo rodiklis – nuo -4,28 proc. iki 9,21 proc. (vidutiniškai siekė -2,53 proc.).

2006–2011 metų duomenys rodo, kad prasčiausi nuosavo kapitalo pelningumo rodikliai yra įmonių, užsiimančių apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla. 2007–2010 metais šioje srityje veikiančių įmonių pelningumo rodikliai buvo neigiami ir tik 2011 metais tapo teigiami. Geriausi pelningumo rodikliai pasiekiami kasybos ir karjerų eksploatavimo, informacijos ir ryšių bei didmeninės ir mažmeninės prekybos srityse.

Lentelė 4–3. Pelningumo rodikliai pagal ekonominės veiklos sritį (EVRK 2 red.) 2007–2011 metais, proc.

Ekonominė veiklos sritis pagal EVRK 2 red.	Pelningumo rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	Vidurkis	Minimalus	Maksimalus
Iš viso pagal ekonominės veiklos rūšis	Grynasis pelningumas	9,21%	2,33%	-4,28%	1,91%	3,48%	2,53%	-4,28%	9,21%
	Nuosavo kapitalo pelningumas	18,91%	4,62%	-6,68%	3,37%	7,01%	5,45%	-6,68%	18,91%

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

Atsižvelgiant į 2007–2011 metų statistikos duomenis, prognozuojama privataus sektoriaus reikalaujama nuosavo investuoto kapitalo grąžos norma infrastruktūros plėtros projektuose, esant normalioms veiklos sąlygoms, galėtų siekti iki 19 proc. Lietuvos privataus sektoriaus atstovų atliktos apklausos duomenimis, privataus sektoriaus įmonėms priimtina nuosavo kapitalo grąžos norma infrastruktūros plėtros projektuose turėtų siekti 10–20 proc., o investicijų atsipirkimo laikotarpis – 6–10 metų. Taigi, atsižvelgiant į pateikiamus statistikos ir surinktus apklausų duomenis, privataus investuotojo pageidautina nuosavo kapitalo grąža VPSP projektuose galėtų siekti 10–20 proc. (realiausia – iki 19 proc.).

Paprastai infrastruktūros ir verslo plėtros projektai finansuojami skolintomis lėšomis (paskolos iš komercinių bankų, paskolos iš akcininkų arba susijusių įmonių) arba nuosavo kapitalo lėšomis (nuosavos apyvartinės lėšos, akcininkų įnašai, įstatinio kapitalo didinimas), tačiau gali būti panaudojami ir kiti finansavimo šaltiniai: viešojo sektoriaus lėšos, ES paramos lėšos ar kitų nebiudžetinių fondų lėšos.

Lentelė 4–4. Investicijos pagal finansavimo šaltinius 2011 metais

	Valstybės sektorius		Privatus sektorius		Iš viso	
	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.	tūkst. Lt	proc.
Valstybės biudžetas	1558222	26,5	14416	0,2	1572638	11,2
Europos sąjungos parama	2336114	39,7	272233	3,3	2608347	18,6
Savivaldybių biudžetai	261520	4,5	24734	0,3	286254	2,0
Nuosavos lėšos	1148584	19,5	5540083	68,1	6688667	47,8
Paskolos	362037	6,2	2266631	27,9	2628668	18,8
Nebiudžetiniai fondai ir kt.	211841	3,6	12961	0,2	224802	1,6
Iš viso	5878318	100	8131058	100	14009376	100

Šaltinis Lietuvos statistikos departamentas prie LRV

UAB „Nacionalinių projektų rengimas“ atliktos apklausos metu nustatyta, kad šiuo metu Lietuvoje veikiančios stambios įmonės nuosavomis lėšomis galėtų finansuoti iki 30 proc. infrastruktūros plėtros projekto vertės. Likusi investicinių lėšų dalis, sėkmingai bendradarbiaujant viešajam ir privačiam sektoriui, gali būti dalinai finansuojama viešojo sektoriaus biudžeto ar ES paramos lėšomis.

Vienas iš svarbiausių tikslų planuojant 2014–2020 metų ES paramos lėšų skirstymo politiką – skatinti įvairias tinklaveikos formas, viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą, todėl daroma prielaida, kad Lietuvoje dar tik pradamas kurti atskiras pagrindas ES struktūrinių fondų paramai įsisavinti per VPSP projektus,

kuriame būtų „sujungta“ ES struktūrinių fondų parama (ir bendrasis finansavimas) bei privataus sektoriaus investicijos.

4.2 ES PARAMA 2014–2020 METŲ LAIKOTARPIU

2012 metų lapkričio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 2014–2020 m. Nacionalinę pažangos programą, kurioje nustatomos ilgalaikių valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys, numatomas Europos Sąjungos (ES) finansinės paramos panaudojimas ilgalaikiams valstybės prioritetams įgyvendinti.

Nacionalinė pažangos programa skirta 2014–2020 m. laikotarpiui ir apjungia pagrindines valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2030“ ir Europos Sąjungos strategijos „Europa 2020“ nuostatas. Vyriausybės patvirtintoje Nacionalinės pažangos programoje nurodomos esminės ilgalaikių valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys bei numatomos ES finansinės paramos proporcijos. Tolimesni 2014–2020 metų panaudojimo dokumentai bus rengiami remiantis Nacionalinės pažangos programos pagrindu.

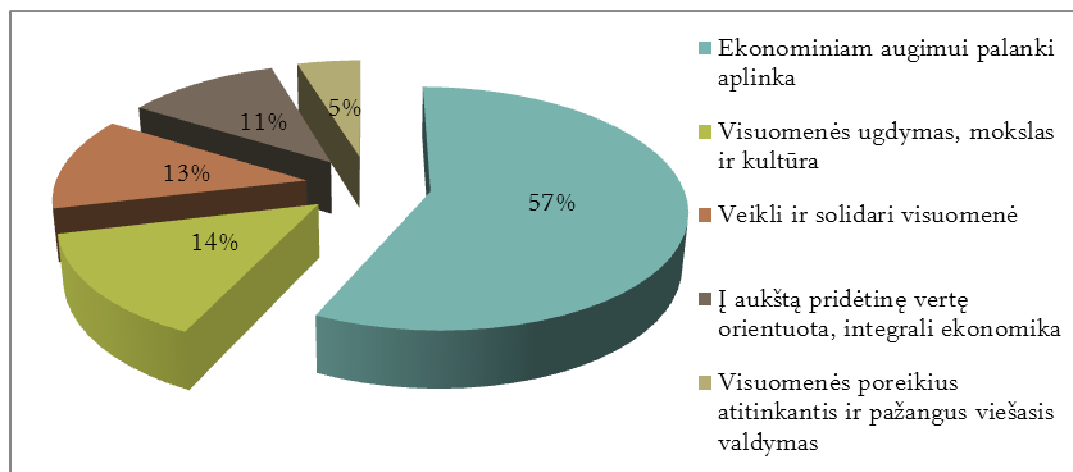
Nacionalinėje pažangos programoje numatyti 8 prioritetai, iš kurių 5 prioritetai vertikalūs, o 3 horizontalūs. Vertikalūs prioritetai išskiriami šie:

- visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra;
- veikli ir solidari visuomenė;
- į aukštą pridėtinę vertę orientuota, integrali ekonomika;
- ekonominiam augimui palanki aplinka;
- visuomenės poreikius atitinkantis ir pažangus viešasis valdymas.

Horizontalūs Nacionalinės pažangos programos prioritetai:

- regioninė plėtra;
- kultūra;
- sveikata visiems.

Didžiausias dėmesys Nacionalinės pažangos programoje skiriamas ekonominiam augimui palankios aplinkos kūrimui, kuriam numatoma skirti 57 proc. finansinės paramos. Visuomenės ugdymui, mokslui ir kultūrai nuo numatomos ES ir kitos finansinės paramos ketinama skirti 14,23 proc., 12,59 proc. – prioritetui „Veikli ir solidari visuomenė“. Į aukštą pridėtinę vertę orientuotos integralios ekonomikos kūrimui ketinama skirti 11,44 proc. nuo numatomos ES ir kitos finansinės paramos, visuomenės poreikius atitinkančiam ir pažangiam viešajam valdymui – 4,74 proc.

Pav. 4–3. ES ir kitos tarptautinės paramos 2014–2020 metų laikotarpiu planuojamas finansavimo pasiskirstymas pagal prioritetingas sritis

Šaltinis Nacionalinės pažangos programos finansinės proporcijos

Siekiant sukurti ekonomikai palankią aplinką, Nacionalinėje pažangos programoje keliami 4 tikslai:

- sukurti palankias sąlygas verslumui ir darniai verslo plėtrai;
- sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą;
- skatinti darnų išteklių naudojimą, užtikrinti ekosistemų stabilumą;
- didinti teritorinę sanglaudą regionuose.

Didžiausią dalį paramos lėšų planuojama skirti tvarios ir efektyvios infrastruktūros kūrimui (23,91 proc.), iš kurių didžiausia dalis skiriama modernios transporto infrastruktūros ir darnaus judumo plėtojimui (17,62 proc.). Ne mažiau prioritetinga sritis išliks siekis skatinti darnų išteklių naudojimą bei užtikrinti ekosistemų stabilumą, kam planuojama skirti 19,17 proc. paramos lėšų, Palankių sąlygų verslumo kūrimui ir darniai verslo plėtrai planuojama skirti 9,42 proc. paramos lėšų, o teritorinės sanglaudos regionuose didinimui – 4,5 proc.

Siekiant sukurti į aukštą integralią visuomenę orientuotą ekonomiką, keliami 2 tikslai: skatinti į globalias rinkas orientuotus vertės kūrimo tinklus bei skatinti verslo produktyvumą ir inovatyvaus verslo plėtrą. Šioms sritims planuojama skirti atitinkamai 6,16 ir 5,49 proc. finansinės paramos lėšų.

Siekiant formuoti sumanią visuomenę, į visuomenės ugdymą, kultūrą ir mokslą planuojama skirti 14,02 proc. paramos lėšų. Šio prioriteto įgyvendinimui keliami 5 tikslai:

- skatinti mokytis visą gyvenimą;
- stiprinti tapatybę, pilietiškumą, atsakomybę ir bendradarbiavimą;
- skatinti kūrybiškumą, verslumą ir lyderystę;
- skatinti žinių kūrimą, sklaidą ir panaudojimą;
- skatinti sveikatos ir gamtinės aplinkos tausojimą.

Didžiausia šio prioriteto paramos lėšų dalis (7,44 proc.) numatyta skirti skatinimui mokytis visą gyvenimą, iš kurių didžiausią dalį planuojama skirti švietimo kokybės gerinimui. Likusiems šio prioriteto tikslams įgyvendinti numatoma skirti nuo 0,59 iki 2,49 proc. paramos lėšų.

Siekiant formuoti veiklią ir solidarią visuomenę, Nacionalinėje pažangos strategijoje keliami 3 tikslai:

- didinti gyventojų gerovę ir socialinę aprėptį;
- didinti bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų vaidmenį;
- didinti gyventojų kokybišką užimtumą.

Didžiausias dėmesys skiriamas šio prioriteto tikslui – didinti gyventojų gerovę ir socialinę aprėptį, kurio įgyvendinimui planuojama skirti 8,12 proc., iš kurių didžiausia dalis numatyta viešųjų paslaugų prieinamumo didinimui. Siekiant didinti bendruomenių ir nevyriausybinių organizacijų vaidmenį ir gyventojų kokybišką užimtumą, planuojama skirti atitinkamai 1,51 proc. ir 2,96 proc. paramos lėšų.

Mažiausia dalis paramos lėšų numatyta visuomenės poreikius atitinkančio ir pažangaus viešojo valdymo kūrimui. Šiuo prioritetu siekiama stiprinti strategines kompetencijas viešojo valdymo institucijose ir gerinti jų veiklos valdymą, užtikrinti viešojo valdymo procesų atvirumą bei skatinti visuomenę efektyviai dalyvauti juose, gerinti paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą visuomenei. Šiems tikslams numatyta skirti nuo 0,54 iki 2,15 proc. paramos lėšų.

Didelis dėmesys šioje programoje skiriamas šalies regionų plėtrai – esminės regioninės politikos gairės NPP nustatomos, kaip šios programos horizontalusis prioritetas „Regioninė plėtra“, kuriam numatoma skirti 20 proc. paramos lėšų (palyginimui – 2007–2013 m. per regionų plėtros tarybas buvo paskirstoma tik apie 7 proc. visos Lietuvai tenkančios ES paramos, likusios lėšos buvo planuojamos centralizuotai).

Pagrindinis šio prioriteto tikslas – užtikrinti tolygią, tvarią ir į skirtumų mažinimą orientuotą regionų plėtrą. Šis prioritetas keliamas, siekiant regioninį politikos įgyvendinimą padaryti labiau decentralizuotą, lankstesnį, paremtą vietinėmis plėtros iniciatyvomis. Kaip teigiama LR Ūkio ministerijos teikiamame pranešime, „Regioninės plėtros“ prioritetas apima uždavinius, susijusius su savivaldybių kompetencija, investicijomis į savivaldybėms priklausančią infrastruktūrą, kurios bus planuojamos regionų lygiu. Taip pat numatyta remti regioninės ir vietinės svarbos bendruomenines iniciatyvas ir taikyti tiesiogines intervencijas specifinių gyvenamųjų vietovių problemų sprendimui.

Atsižvelgiant į šias prielaidas, galima tikėtis, kad ateinančiu 2014–2020 ES paramos laikotarpiu bus skiriamos didesnės lėšos regionuose įgyvendinamiems projektams.

4.3 VALSTYBĖS INVESTICIJŲ PROGRAMA 2013–2015 METAIS

Valstybės kapitalo investicijos – valstybės lėšos, kurias sudaro valstybės biudžeto, privatizavimo fondo, paskolų, gaunamų valstybės vardu ar su valstybės garantija, lėšos, skirtos ilgalaikiam materialiajam ir nematerialiajam turtui sukurti, įsigyti arba jo vertei padidinti valstybės ir savivaldybių institucijoms, įstaigoms ir įmonėms bei kitiems ūkio subjektams²⁷.

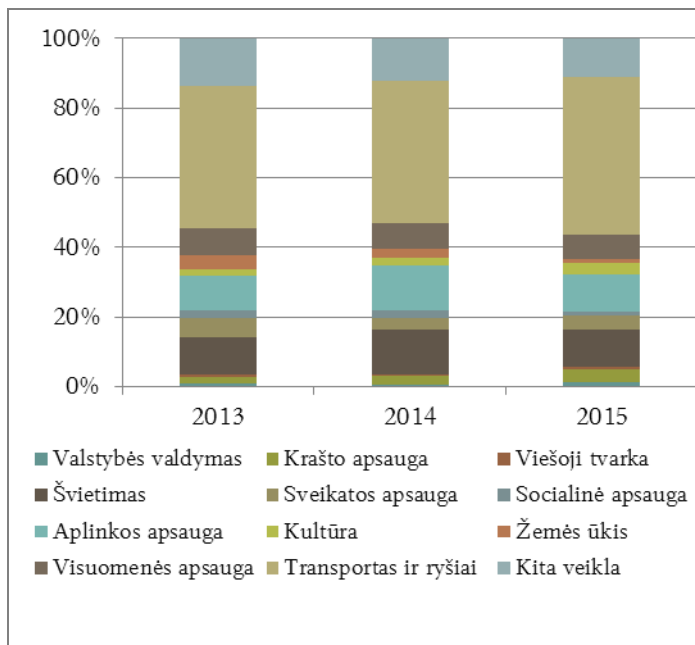
Valstybės kapitalo investavimas skirstomas pagal šias sritis: valstybės valdymas, krašto, sveikatos, socialinė, aplinkos ir visuomenės apsauga, viešoji tvarka, švietimas, kultūra, žemės ūkis, transportas ir ryšiai bei kita veikla. Investavimo į atitinkamą sritį prioritetus tvirtina valstybės institucijos ir įstaigos.

²⁷ LR Finansų ministerija http://www.finmin.lt/web/finmin/valstybes_kapitalo_investicijos

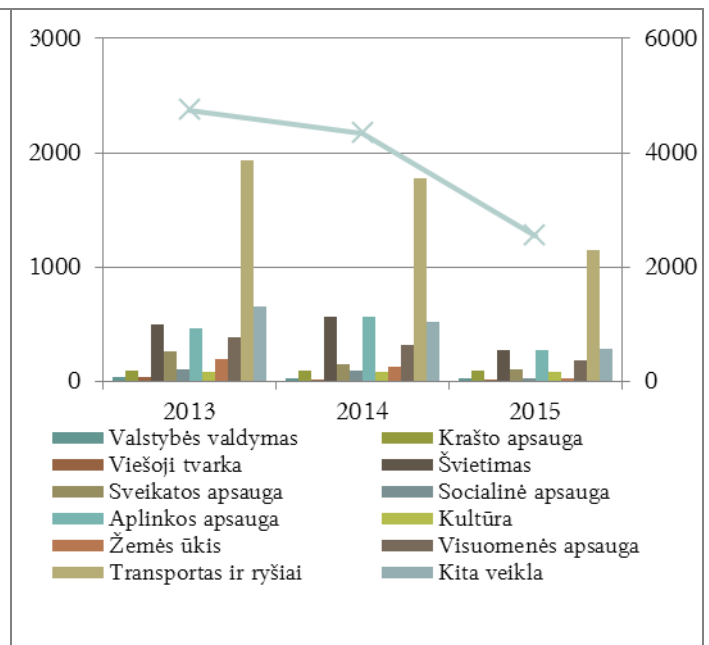
Patvirtinus Valstybės investicijų programą, valstybės institucijos ir įstaigos patvirtina valstybės kapitalo investicijų į atitinkamą sritį trejų metų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus.

2013 metais Valstybės investicijų 2013–2015 metų programoje numatyta skirti daugiau kaip 4 mlrd. 749 mln. litų valstybės lėšų. Iš jų – 4 mlrd. 496 mln. litų valstybės biudžeto ir Europos Sąjungos bei kitos tarptautinės paramos (toliau – Europos Sąjungos paramos) lėšos, taip pat 253 mln. litų valstybės garantuojamų paskolų.

Valstybės investicijų 2013–2015 metų programoje 2013 metams numatoma 445 mln. litų arba 10,3 proc. lėšų daugiau nei buvo numatyta 2012 metais. Finansavimas didėja dėl planuojamos didesnės bendros Europos Sąjungos paramos ir valstybės garantuojamų paskolų vykdomiems investicijų projektams. Didžiausias valstybės investicijų augimas numatomas transporto ir ryšių, žemės ūkio, socialinės apsaugos, švietimo srityse.

Pav. 4-4. Valstybės investicijų programos lėšų pasiskirstymas pagal sritis, proc.

Pav. 4-5. Valstybės investicijų programos lėšų pasiskirstymas pagal sritis, tūkst. Lt

Šaltinis Valstybės investicijų programa 2013–2015 metais

2014 metais numatoma, kad, lyginant su 2013 metais, valstybės kapitalo investicijos mažės 8,51 proc., o 2015 metais bus mažesnės 46,37 proc. Pagrindinė valstybės kapitalo investicijų mažėjimo priežastis – mažesnė Europos Sąjungos parama. Valstybės investicijų 2013–2015 programoje planuojama, kad ES paramos įsisavinimo intensyvumas 2014 metais bus 13,3 proc., o 2015 metais – 64,39 proc. mažesnis nei yra planuojamas 2013 metais. Remdamiesi 4-4 ir 4-5 pav. pateiktais duomenimis, matome, kad investicijos 2013–2015 metais visose srityse mažės. Didesnės investicijos 2014 metais planuojamos tik švietimo ir aplinkos apsaugos srityse.

Remiantis šiomis prognozėmis, galima daryti prielaidą, kad 2013–2014 metais bus intensyviai naudojamos 2007–2013 metų ES paramos lėšos. 2015 metais šių lėšų panaudojimas smarkiai sumažės, o 2014–2020 metų ES paramos lėšų įsisavinimas finansavimo periodo pradžioje bus neintensyvus.

5 INVESTICIJŲ PRITRAUKIMO STRATEGIJOS PRIORITETINĖS KRYPTYS IR TIKSLAI NERINGOS SAVIVALDYBĖJE

Svarbiausias veiksnys regiono investicinės aplinkos konkurencingumo didinimui – palankios verslo aplinkos kūrimas. Nors verslo aplinkos gerinimas – ypač reikšmingas veiksnys investicijų skatinimui regione, tačiau greta jo turėtų būti vykdoma viešosios ir turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra bei efektyvus viešojo sektoriaus valdymas, užtikrinantis greitą procedūrų vykdymą verslo srityje. Siekiant įgyvendinti Neringos savivaldybės investicijų pritraukimo strategijos tikslus, galima išskirti pagrindines prielaidas investicijų pritraukimui, kurios sugrupuotos į tokias veiksmų kryptis:

- palankios verslo aplinkos kūrimas;
- viešosios ir turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtra;
- viešojo sektoriaus darbo efektyvumo gerinimas.

Šios veiksmų grupės turėtų būti vykdomos koordinuotai vienu metu tam, kad būtų užtikrintas sistemingas investicijų skatinimas Neringos savivaldybėje. Siekiant kurti konkurencingą aplinką, pirmiausia įgyvendinamos priemonės, skirtos būtinosioms investicijų pritraukimo prielaidoms įgyvendinti, tai yra kuriama palanki verslo aplinka, kuriama infrastruktūra ir vykdoma paslaugų plėtra bei organizuojamas investicijų pritraukimo veiklos valdymas. Siekiant pritraukti investicijas į regioną ir sukurti konkurencingo regiono investicijoms įvaizdį, pirmiausia būtina užtikrinti aukštą investicinės aplinkos lygį.

Ilgalaikėje perspektyvoje, kuriant investicijoms palankią aplinką, siekiama skatinti vietos verslo įmones įgyvendinti verslo plėtros projektus, kas leistų kartu gerinti turizmo infrastruktūros ir paslaugų kokybę. Investicinės aplinkos būklę leidžia įvertinti atliekamos savivaldybių vertinimo studijos, investuotojų nuomonės tyrimai, vietos verslininkų aktyvumas, savivaldybių taikomos verslo skatinimo priemonės.

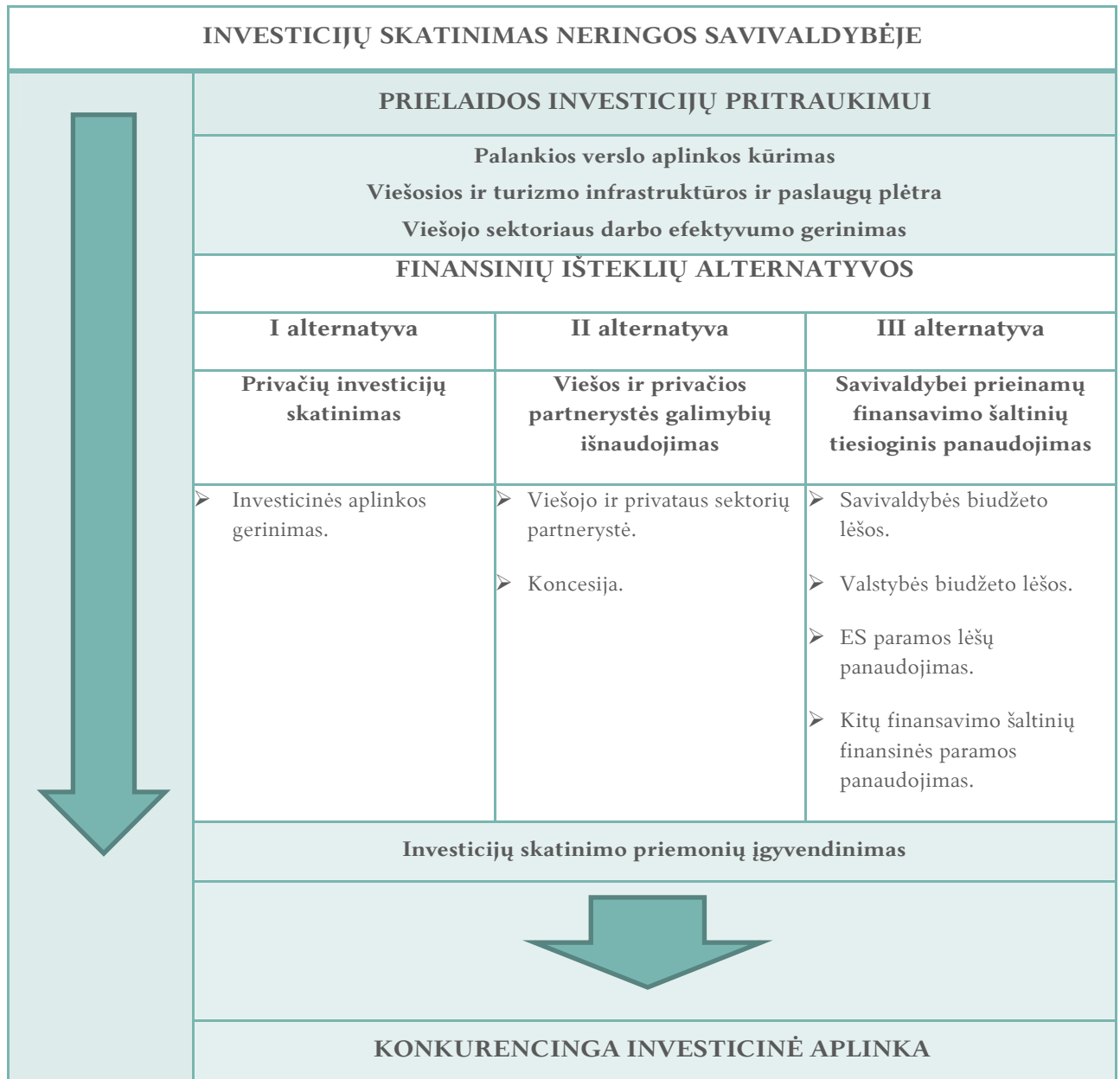
Formuojant konkurencingą aplinką, Neringos savivaldybėje siekiama sukurti patrauklią investicinę aplinką, kuriant turizmo ir viešąją infrastruktūrą, plėtojant paslaugas bei užtikrinant efektyvų viešąjį valdymą, kas leistų užtikrinti paslaugų verslui pajamų didėjimą ir taip stiprintų turizmo sektoriaus reikšmę šalies ekonomikos raidoje. Investicijų pritraukimui į Neringos savivaldybę gali būti taikomos šios finansinių išteklių alternatyvos:

- privačių investicijų skatinimas;
- viešos ir privačios partnerystės galybių išnaudojimas;
- savivaldybei prieinamų finansavimo šaltinių tiesioginis panaudojimas:
  - savivaldybės biudžeto lėšos;
  - valstybės biudžeto lėšos;
  - ES paramos lėšų panaudojimas;
  - kitų finansavimo šaltinių finansinės paramos panaudojimas.

Regiono konkurencingumas – tai gebėjimas sukurti tokią aplinką, kuri užtikrintų geresnes sąlygas įmonių veiklai ir leistų joms tobulėti greičiau negu kiti regionai. Konkurencingumas priklauso nuo verslo sąlygų regione – bendrojo regiono gerovės lygio bei infrastruktūros. Investicijų strategijos įgyvendinimas svarbus,

siekiant užtikrinti viešųjų ir privačių institucijų sklandų funkcionavimą, tinkamą infrastruktūrą bei darbo jėgos kokybę.

Žemiau esančiame paveiksle pateikta schema, kurioje pavaizduota investicijų pritraukimo strategija:

Pav. 5–1. Investicijų pritraukimo strategijos schema

Parengtas investicijų pritraukimo planas sudarys sąlygas nuosekliai ir koordinuotam darbui su investuotojais. Nuoseklus planavimas ir darbas sudarys palankias sąlygas investicijų pritraukimui į Neringos kraštą, prisidės prie šio regiono ekonominio ir socialinio vystymosi bei skatins šio regiono patrauklumą ir konkurencinį pranašumą. Šiame plane numatyti investiciniai prioritetai ir darbo su investuotojais organizavimas, sudarys sąlygas nuosekliai ir organizuotam bendravimui su investuotojais, prisidės prie didesnio investicijų pritraukimo į regioną.

5.1 PALANKIOS VERSLO IR INVESTICINĖS APLINKOS KŪRIMAS

Palankios verslo ir investicinės aplinkos kūrimas – tai viena pagrindinių sąlygų, lemiančių privačių investicijų dydį bei užtikrinanti ekonominį augimą regione. Palankios verslo aplinkos kūrimas apima šias sritis:

- verslo rėmimas ir skatinimas;
- informacijos apie investavimo galimybes sklaida ir ryšiai su visuomene.

1 Prielaida. Palankios verslo ir investicinės aplinkos kūrimas		Lėšų poreikis	
1.1.	Verslo rėmimas ir skatinimas	Efektyvios smulkaus ir vidutinio verslo rėmimo sistemos sukūrimas ir įgyvendinimas	60 tūkst. Lt per metus
		Mokymų ir konsultacijų SVV įmonėms teikimas	5 tūkst. Lt per metus
1.2.	Informacijos apie investavimo galimybes sklaida ir ryšiai su visuomene	Investicinio žemėlapiu parengimas ir periodinis atnaujinimas	50 tūkst. Lt
		Informacijos apie investavimo galimybes sklaida	15 tūkst. Lt per metus

5.1.1 VERSLO RĖMIMAS IR SKATINIMAS

Investicinė aplinka svarbi tiek verslo įmonėms, tiek vietos gyventojams, nes nulemia ekonominę gerovę regione. Šiuo metu Neringoje, siekiant kurti patrauklia verslo aplinką, įgyvendinama „Neringos savivaldybės smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros programa 2012 – 2013 m.“ rodo, kad didžiausias dėmesys skiriamas verslumo skatinimui, siekiant sumažinti sezoniškumo įtaką, skatinti vietos verslininkus teikti paraiškas į Europos Sąjungos struktūrinius fondus bei gerinti darbo aplinką, laikantis aplinkos apsaugos reikalavimų, **skatinti labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių dalyvavimą sveikatinimo bei konferencinio turizmo Neringoje kūrime bei plėtroje**, siekiant naujų darbo vietų sukūrimo.

Verslo skatinimas ir rėmimas turi tiesioginę įtaką regiono patrauklumo didinimui ir tuo pačiu – privačių investicijų skatinimui, todėl siūlytina **parengti ir patvirtinti smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo ir rėmimo programą** tolimesniam laikotarpiui ir toliau įgyvendinti priemones, skirtas verslo aplinkos gerinimui:

- mokesčių lengvatos;
- finansinė parama: lengvatinių paskolų teikimas, dalinis ar visiškas palūkanų dengimas, garantijų teikimas, tam tikrų išlaidų kompensavimas, subsidijos nuolatinėms darbo vietoms kurti.

Jaunimo problemų sprendimo Neringos savivaldybėje 2013–2018 metų plane, teigiama, kad Neringos savivaldybėje pasigendama informacijos jaunimui apie esamas priemones verslumui skatinti ir sąlygas verslui pradėti, ypač apie veikiančią pagalbos ir paramos sistemą jaunimui jo savarankiško gyvenimo pradžioje. Siekiant spręsti šią problemą, smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo ir rėmimo programos tikslų turėtų būti **verslumą įvairioms amžiaus grupėms skatinančių projektų įgyvendinimas**. Šia priemone turėtų būti siekiama ne tik paremti jau veikiančių verslų, bet ir perimti kitų savivaldybių gerą patirtį ir kasmet organizuoti jaunimo verslumo konkursus bei paremti jaunimo siūlomas verslo iniciatyvas.

ES paramos 2007–2013 įsisavinimo analizė parodė, kad Neringoje privatus sektorius pasyviai dalyvauja siekiant pritraukti ES paramos lėšas. Tokiu būdu nepakankamai išnaudojamas potencialas pritraukti ES finansavimą, vystant turizmo paslaugų infrastruktūrą bei įvairovę. Ši tendencija rodo, kad Neringoje verslo įmonės nėra pakankamai gerai susipažinusios su galimybėmis pasinaudoti

lengvatomis ar parama verslo plėtrai, steigimui ar veiklos užtikrinimui. Siekiant didinti verslo įmonių veiklos efektyvumą ir skatinti augimą, būtina **organizuoti mokymus ir konsultacijas SVV įmonėms**: konsultacijos ES paramos verslui klausimais, konsultacijos verslo steigimo klausimais, mokymai ir seminarai verslo atstovams.

5.1.2 INFORMACIJOS APIE INVESTAVIMO GALIMYBES SKLAIDA IR RYŠIAI SU VISUOMENE

Remiantis ekspertų apklausos vertinimais Neringos savivaldybėje yra didelis informacijos apie verslo ir investavimo galimybes sklaidos poreikis. Esamos Neringos savivaldybės verslo informacinės sistemos pagrindą sudaro Neringos savivaldybės internetinė svetainė, kurioje pateikiama informacija apie verslo galimybes Neringos savivaldybėje. Pažymėtina, kad šioje svetainėje galima rasti informaciją skirtą verslininkams, tačiau išryškėja pagrindinė problema su kuria susiduriama ieškant informacijos apie investavimo galimybes bei verslo plėtrą. Todėl siūloma identifikuoti ir parengti investicinių teritorijų ir pastatų planą bei informuoti investuotojus apie verslo galimybes Neringos savivaldybėje. **Parengtas investicijų žemėlapis ir periodinis jo atnaujinimas** užtikrintų vieningą informacijos apie investavimo galimybes sistemą.

Siekiant pritraukti investicijas Neringos savivaldybėje, būtina **gerinti informacijos apie investavimo galimybes pateikimą**. Siekiant užtikrinti efektyvią informacijos sklaidą investuotojams siūlomos šios veiklos:

- Sukurti Neringos savivaldybės tinklapyje skiltį skirtą investuotojams;
- Dalyvavimas ekonominiuose renginiuose, parodose, konferencijose;
- Nuoseklus straipsnių plano sudarymas reguliariam straipsnių (naujienu) teikimui į šalies žiniasklaidos priemones.

Kaip jau minėta, verslo skiltyje savivaldybės internetiniame tinklalapyje pateikiama tik bendro pobūdžio informacija. Pirmiausia rekomenduojama sukurti savivaldybės internetinio tinklalapio skiltį investuotojui, joje informaciją pateikiant orientuojantis į potencialų investuotoją. Pertvarkant savivaldybės tinklalapio skiltį skirtą investuotojui, rekomenduojama įkelti skaitmeninį investicijų žemėlapi. Savivaldybės tinklapyje pateikta informacija apie investicijų galimybes bei planuojamus renginius, turi būti reguliariai atnaujinama.

Rekomenduojama pagal galimybes dalyvauti Lietuvos ir užsienio institucijų ekonominiuose rengiamuose seminaruose, mokymuose, vykti į kitas Lietuvos savivaldybes ir dalintis bei semtis investicijų pritraukimo patirties pavyzdžių, taip pat, dalyvauti parodose. Tikėtina, kad dalyvavimas ekonominiuose renginiuose padės užmegzti kontaktus tarpregioniniam bendradarbiavimui.

Siekiant gerinti informacijos sklaidą apie Neringos savivaldybės investicinę aplinką ir joje planuojamus įgyvendinti projektus, rekomenduojama sudaryti straipsnių (naujienu) planą (sąrašą), koku dažnumu ir kokio turinio straipsniai galėtų pasirodyti šalies spaudoje. Formuojant palankios investicinės aplinkos įvaizdį, būtina organizuoti darbą su šalies žurnalistais. Už šią veiklą atsakingas savivaldybės darbuotojas turėtų sudaryti apie regionus, verslą, investicijas ir panašias sritis rašančių šalies žurnalistų sąrašą, reguliariai juos informuoti apie vykstančius renginius, įgyvendinamus projektus ar verslo, vietos bendruomenės iniciatyvas turizmo srityje. Tikėtina, kad nuoseklus darbas su žiniasklaidos atstovais, palaikomi ryšiai prisidės prie to, kad Lietuvos žiniasklaidoje atsiras daugiau teigiamų

straipsnių apie regioną, tokiu būdu bus formuojamas palankus Neringos savivaldybės įvaizdis investuotojams.

Atliktos esamos situacijos analizė rodo, kad priimant sprendimus Neringoje silpnai koordinuojamas bendradarbiavimas su verslo atstovais ar Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija. Siekiant sistemingos plėtros Neringos savivaldybėje, ypatingai svarbus koordinuotas bendradarbiavimas su regione veikiančiomis įmonėmis, potencialiais investuotojais bei Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija. Visas aukščiau numatytas priemonės rekomenduojama įgyvendinti ***bendradarbiaujant su verslo atstovais, potencialiais investuotojais bei Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos atstovais***. Bendradarbiavimas gali būti vykdomas šiais būdais:

- darbo grupės sudarymas;
- susitikimų su rajone veikiančių įmonių vadovais bei potencialiais investuotojais, organizavimas;
- vietos bendruomenės įtraukimas.

Siekiant skatinti bendradarbiavimą tarp Neringos savivaldybės administracijos, verslo įmonių bei Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos rekomenduojama, sudaryti darbo grupę, kurią sudarytų šių suinteresuotų pusių atstovai. Šių susitikimų metu būtų pristatomi savivaldybės inicijuojami plėtros projektai, jų įgyvendinimo eiga, dalinamasi informacija apie renginius, teikiamas paslaugas. Šios darbo grupės leistų susipažinti su Neringos savivaldybėje veikiančių įmonių veikla, kas gali lemti šio bendravimo išsivystymą į bendradarbiavimą teikiant bendras paraiškas Europos Sąjungos struktūrinei (ar kitų fondų) paramai gauti bei bendrų projektų įgyvendinimą.

Susitikimai su rajone veikiančių įmonių vadovais bei potencialiais investuotojais – galimybė stiprinti savivaldybės ir verslo įmonių bendravimą, neformaliai keistis informacija, gerinti savivaldybės įvaizdį vietos verslininkų tarpe.

Vietos bendruomenės įtraukimas įgyvendinant Neringos savivaldybės plėtros iniciatyvas padėtų didinti suvokimą, kokią naudą gali atnešti plėtros projektai regionui (tai yra, papildomas darbo vietas, didesnę gyvenamosios vietovės patrauklumą ir žinomumą ir kita). Vietos bendruomenė Neringos savivaldybės plėtros procesą galėtų būti įtraukiama įvairiais būdais – skatinant individualius gyventojus, jaunimo organizaciją bei kitas nevyriausybinės organizacijas teikti pasiūlymus. Savivaldybė, esant finansinėms galimybėms, galėtų suteikti tam tikrą paramą šių iniciatyvų vystymui.

5.1.3 FINANSAVIMO ALTERNATYVOS

Šios priemonės nukreiptos į privačių investicijų skatinimą ir verslo plėtrą. Šios priemonės turėtų būti įgyvendinamos iš savivaldybės biudžeto lėšų. Įgyvendinant verslo aplinkos gerinimo priemones, ypatingai svarbu į regioną pritraukti investuotoją (-us), ketinančius rajone plėtoti turizmo infrastruktūrą bei įvairaus pobūdžio aktyvaus laisvalaikio paslaugas ir pramogas, sveikatinimo paslaugas.

Tikėtina, kad šios privačios investicijos sudarytų palankias sąlygas pritraukti didelius turistų srautus bei mažinti sezoniškumo įtaką. Ekspertų apklausos metu paaiškėjo, kad Neringoje trūksta aukštos kokybės maitinimo ir apgyvendinimo įstaigų, galinčių teikti paslaugas didelėms žmonių grupėms, todėl privataus investuotojo iniciatyva, galėtų atsirasti ir naujos apgyvendinimo ir maitinimo įstaigos, kuriose būtų sudarytos sąlygos didelių turistų grupių apsilankymui.

Svarbu remti ir vietos verslininkus, ir jų iniciatyvas plėtoti tradicinius verslus bei privačiuose kultūros paveldo objektuose teikiamas nematerialaus paveldo pažinimo, kultūrinės edukacijos ir kulinarinio paveldo paslaugas. Tikslingas darbas su vietos verslininkais ir potencialiais investuotojais, jų iniciatyvų rėmimas, skatintų privačias investicijas, o kartu ir Neringos savivaldybės socialinę ir ekonominę plėtrą, leistų sukurti papildomas darbo vietas, kas sudarytų palankias sąlygas jauniems žmonėms likti dirbti Neringos savivaldybėje.

5.2 VIEŠOSIOS IR TURIZMO INFRASTRUKTŪROS PLĖTRA

Viešojo ir turizmo infrastruktūros plėtos ir modernizavimo projektai leidžia realizuoti investicijų pritraukimo potencialą, efektyviai panaudojant ES paramos, valstybės biudžeto, kitos finansinės paramos lėšas ar viešojo ir privataus sektoriaus galimybes, skatinti tikslingą investicijų pritraukimą į Neringą, formuoti patrauklų jos įvaizdį.

Didesnės investicijos į infrastruktūrą ir jos plėtra Neringoje pritrauktų daugiau darbo jėgos, ir tokiu būdu, didėjant ekonominiam aktyvumui ir mažėjant nedarbo lygiui, didėtų ir Neringos patrauklumas visoms tikslinėms grupėms. Bazinės turizmo infrastruktūros vystymas – tai viena pagrindinių sudėtinių sąlygų, užtikrinančių investicijų plėtrą. Ši sritis apima:

- Turizmo infrastruktūros vystymą;
- Socialinė infrastruktūros vystymą;
- Ekonominės infrastruktūros vystymą.

Fizinė infrastruktūra – tai viešoji rajono infrastruktūra, tenkinanti visuomenės fiziologinius ir socialinius poreikius (tai yra, saugumą, mobilumą, informuotumą, išsilavinimą). Taigi, ekonominė infrastruktūra, apimanti susisiekimo infrastruktūrą (pavyzdžiui, kelius, oro uostus, uostus), elektros tinklus, dujotiekius ir telekomunikacijų linijas, sudaro sąlygas plėtoti gamybinę veiklą regione ir užtikrina patogų regiono pasiekiamumą ir aprūpinimą inžineriniais tinklais. Socialinė infrastruktūra (mokyklos, socialinės ir sveikatos apsaugos institucijos, ligoninės, parkai, viešosios erdvės ir kt.) užtikrina socialinių poreikių tenkinimą užtikrinamas sąlygas regiono gyventojams įgyti išsilavinimą, profesinius įgūdžius bei kvalifikaciją. Kadangi investuotojams socialinės infrastruktūros išvystymo lygis yra aktualus darbo jėgos kvalifikacijos vertinimo aspektu, tiek ekonominė, tiek socialinė infrastruktūra yra susijusi su investuotojų, gyventojų ir turistų poreikių tenkinimu. Šiame veiksmų plane įvardinti prioritetiniai investiciniai projektai, kuriuos įgyvendinant, būtų galimybė pritraukti ES struktūrinių fondų lėšas ar privačių investuotojų lėšas.

2 Prielaida. Viešosios ir turizmo infrastruktūros vystymas		Lėšų poreikis (tūkst. Lt)
2.1. <i>Turizmo infrastruktūros vystymas</i>	Kurortologinių išteklių panaudojimas sveikatinimo srityje	40.000
	Daugiafunkcio kultūros ir konferencijų centro steigimas	20.000
	Paplūdimių infrastruktūros plėtra	3.000
	Dviračių ir pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir plėtra	4.490
	Ekoturizmo kempingo ir vaikų stovyklos įrengimas Pervalkoje	1.500
	Nekilnojamojų kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo reikmėms	26.500
	Neringos kuršių buities muziejaus įrengimas	30.000

		Vizualinės informacijos viešose vietose įrengimas	300
		Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra	350
		Bendrojo lavinimo įstaigų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra	2.000
		Bendrojo lavinimo įstaigų mokinių ir darbuotojų apgyvendinimo tinklo sukūrimas	14.000
		IT sistemų diegimas ir elektroninių paslaugų plėtra ugdymo įstaigose	1.500
		Neformaliojo ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra	4.700
		Neringos PSPC Palaikomojo gydymo ir slaugos skyriaus fizioterapijos, reabilitacijos paslaugų ir laboratorinės įrangos modernizavimas ir informacinių technologijų diegimas	420
2.2.	Socialinė infrastruktūros vystymas	Asmens sveikatos priežiūros įstaigų pastatų sutvarkymas ir atnaujinimas	4.000
		Greitosios medicinos pagalbos (GMP) paslaugų užtikrinimas ir kokybės gerinimas	500
		Stacionarių ir nestacionarių socialinių paslaugų kokybės gerinimas ir plėtra	1.500
		Kultūros įstaigų modernizavimas ir fizinės bei informacinės infrastruktūros atnaujinimas	1.500
		Daugiafunkcinės paskirties kultūros centro įkūrimas senosios estrados teritorijoje	25.000
		Liudviko Rėzos kultūros centro vasaros estrados su koncerto sale rekonstrukcija Juodkrantėje	14.000
		Esamos sporto infrastruktūrą atnaujinimas ir naujos kūrimas	1.800
2.3.	Ekonominės infrastruktūros vystymas	Ekologiško transporto paslaugos sukūrimas ir būtiniosios infrastruktūros įrengimas	10.000
		Neringos gyvenviečių krantinių įrengimas ir sutvarkymas	10.000
		Gatvių ir šaligatvių dangų rekonstrukcija (remontas)	11.375
		Gatvių ir viešųjų erdvių apšvietimo sistemos modernizavimas	4.700
		Automobilių stovėjimo aikštelių statyba ir renovacija	12.000
		Uostų statyba, rekonstrukcija ir infrastruktūros plėtra	81.000
		Vandentiekio ir nuotekų tinklų renovacija ir plėtra	19.800
		Lietaus nuotekų surinkimo ir valymo sistemos infrastruktūros sukūrimas	2.625
		Šilumos gamybos ir jos paskirstymo infrastruktūros plėtra ir renovacija	6.000
		Atsinaujinančių energijos šaltinių plėtra	6.500
		Aukštos įtampos liniją įrengimas po žeme	15.000

5.2.1 TURIZMO INFRASTRUKTŪROS VYSTYMAS

Atlikta „Neringos kurortologinių išteklių įvertinimo ir panaudojimo sveikatinimo srityje galimybių studijos“ dabartinės situacijos su sveikatinimo paslaugomis, kvalifikaciniais reikalavimais joms ir jų plėtros perspektyvomis Neringoje išsami analizė rodo parodė, kad siekiant **panaudoti Kuršių nerijos išskirtinius kurortologinius išteklius sveikatinimo srityje Neringoje**, prioritetas projektas būtų teisingai suprojektuotas ir įrengtas Nidos jūros terapijos centras, kuris galėtų tapti kurortologinių išteklių panaudojimo ir gamtosaugos principų harmoningo suderinimo ir išryškinimo pavyzdinis objektas. Nidos jūros terapijos centro steigimo nuosaikios alternatyvos projekto vertė siekia apie 40.000 tūkst. Lt.

Siekiant plėtoti konferencinį turizmą Neringoje turėtų būti inicijuojamas **daugiafunkcio kultūros ir konferencijų centro steigimas**. Šiam tikslui pasiekti, turėtų būti įgyvendinta Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ rekonstrukcija. Šio projekto svarba ir atsakomybė yra ypatingai svarbi Neringos savivaldybei. Projektuojamo Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ pastato planinis sprendimas yra artimas esamo pastato planiniams sprendiniams, todėl pagrindinė žiūrovinė salė, kurioje talpinamos 528 žiūrovinės vietos, galėtų būti taikoma tiek kultūros renginiams, tiek konferencijų organizavimui. Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ rekonstrukcijos vertė – 20.000 tūkst. Lt.

Bendrosios rekreacijos plėtojimui Neringoje turėtų būti vystoma funkcionali ir kokybiška pliažu sistema: tvarkomi pajūrio pliažai įrengiant aptarnavimo zonas, įrengiant Nidos pamario pliažą. **Paplūdimių infrastruktūros plėtros** išlaidos turėtų sudaryti apie 3.000 tūkst. Lt.

Per visą Kuršių nerijos nacionalinį parką išplėtotas dviračių takų tinklas. Dviračių tako būklė patenkinama, tačiau pastebima, kad šalia dviračio takų trūksta sustojimų vietų su suoliukais, šiukšliadėžėmis, tualetais, todėl numatyta **dviračių ir pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir plėtra**. Plečiant dviračių takų infrastruktūrą planuojama tvarkyti esamus takus bei įrengti bent 10 km naujų dviračių ir pėsčiųjų takų, įskaitant stovėjimo aikšteles. Preliminarus lėšų poreikis siekia – 4.490 tūkst. Lt.

Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrajame plane numatyta teritorija Pervalkoje skirta **ekokempingui ir vaikų stovyklai**. Ekokempingas orientuotas į dviračiais, vandens transportu ir pėsčiomis atvykstančius turistus, ne į keliaujančius tradiciniais kempingais ir automobiliais. Siekiant plėtoti pažintinio turizmo infrastruktūrą, vienas iš svarbiausių prioritetų turėtų būti ekologinio kempingo įrengimas, kurio vertė siektų apie 1.500 tūkst. Lt.

Siekiant plėtoti kultūrinį ir pažintinį turizmą, būtina vykdyti etninės kultūros paveldo bei tradicijų išsaugojimo ir kultūrinės edukacijos paslaugų plėtrą. Vienas iš prioritetinių projektų turėtų būti **Kuršių buities ir verslo muziejus ties Pervalka**, kuris numatytas Neringos savivaldybės teritorijos Bendrajame plane. Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo plane siūloma sukurti kuršių kaimelį, būdingą XX a. viduriui, eksponuoti charakteringą pastatų ir sklypų sutvarkymą, įrangą, tinklų džiovinimo vietas, prieplauką su senaisiais laivais, kt., kuris turėtų būti tvarkomas pagal mokslo ir švietimo reikalavimus, užtikrinant pažintinio lankymo galimybes. Šio projekto įgyvendinimo preliminarus lėšų poreikis siekia – 30.000 tūkst. Lt.

Plėtojant kultūrinį ir pažintinį turizmą turėtų būti siekiama **pritaikyti nekilnojamuosius kultūros paveldo objektus turizmo reikmėms**. Tikslinga turėtų būti sukurti Alksnynės militarinio palikimo muziejinę ekspoziciją išlikusių Antrojo pasaulinio karo gynybinių įtvirtinimų bei įrenginių pagrindu, tinkamai juos restauruojant ir pritaikant lankymui bei vykdyti Pervalkos ir Juodkrantės kapinių sutvarkymo darbus. Neringos savivaldybės administruojamoje teritorijoje esančio Alksnynės gynybinio komplekso pritaikymo kultūros reikmėms išlaidos sieks maždaug 26.000 tūkst. Lt, Pervalkos ir Juodkrantės kapinių sutvarkymo – apie 500 tūkst. Lt.

Patraukli turizmui aplinka susijusi su pagrindiniais turistų reikalavimais aplinkai – gebėjimu šioje aplinkoje orientotis (tai yra, pagal esančias nuorodas gebėti rasti lankytinus objektus), suvokti kokie lankytini rajono objektai ir kur rajone jie yra

išsidėstę, kur galima rasti maitinimo ir apgyvendinimo paslaugas teikiančias įstaigas (tai yra, iš rajone esančių informacinių stendų (žemėlapių) turistai turėtų sužinoti, kur yra lankytini objektai ir kitos su turizmo paslaugomis susijusios įstaigos, o šalia lankytinų objektų – apie juos gauti išsamią informaciją (pagrindinius istorinius faktus ir kitą turistui įdomią informaciją), todėl rekomenduojamas **vizualinės informacijos viešose vietose tinklo įrengimas**, kuris apims informacinių stendų atnaujinimą ir įrengimą. Preliminarus lėšų poreikis siekia apie 300 tūkst. Lt.

5.2.2 SOCIALINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMAS

Siekiant gerinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo kokybę rekomenduojama **ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra**. Prioritetinis veikla gerinant ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę turėtų būti Juodkrantės lopšelio-darželio „Vyturėlis“ renovacija, kurios išlaidos sieks apie 350 tūkst. Lt.

Siekiant gerinti bendrojo lavinimo paslaugų kokybę, siūloma **bendrojo lavinimo įstaigų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra**. Siekiant skatinti ankstyvą vaikų ir jaunimo įsitraukimą į MTEP veiklas Neringoje esančios bendrojo lavinimo mokyklos prioritetas turėtų būti modulinė auditorija, tame tarpe ir laboratorijų įrengimas. Preliminarus lėšų poreikis projekto įgyvendinimui – 2.000 tūkst. Lt.

Po bendrojo Neringos savivaldybės mokyklų pertvarkos plano įgyvendinimo atsiras papildomas **bendrojo lavinimo įstaigų mokinių ir darbuotojų apgyvendinimo tinklo poreikis**. Bendrojo lavinimo įstaigų mokinių ir darbuotojų apgyvendinimo tinklo sukūrimui turėtų būti skiriama papildomai apie 14.000 tūkst. Lt.

Gerinant švietimo kokybę, siekiama mokymosi visą gyvenimą proveržio, kuri laiduotų geresnę švietimo kokybę ir bendrųjų gebėjimų mokytis visą gyvenimą ugdymas visose švietimo grandyse. Vis daugiau kasdienio gyvenimo persikelia į internetinę erdvę, o tuo pačiu keičiasi ir tobulėja tradicinės mokymo paslaugos. Tam būtina **kurti elektroninio mokymosi priemones ir sprendimus, skirtus mokymuisi elektroninėje erdvėje**. Elektroninio mokymosi sistemų personalizavimo ir adaptavimo išlaidos sudarytų apie 1.500 tūkst. Lt.

Didinant švietimo prieinamumą ir paslaugų įvairovę, siekiama didinti paslaugų prieinamumą. Todėl numatoma individualizuoti mokymosi procesą, kad jis atitiktų besimokančiojo poreikius, didinti neformaliojo švietimo prieinamumą ir stiprinti jo poveikį ugdymosi ir mokymosi procesui, t.y. **neformaliojo ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra**. Neringos savivaldybės kūno kultūros ir sporto plėtros 2013–2020 metų programoje teigiama, kad sporto mokyklos fizinė pastato būklė yra bloga, veikla vykdoma tik šiltuoju metų laikotarpiu. Paskutinį kartą sporto mokykla buvo remontuota 1997 m. 2007 m. sporto mokykloje buvo atliktas Neringos priešgaisrinės tarnybos patikrinimas, kurio metu nustatyta, kad sena elektros instaliacija neatitinka elektrosaugos reikalavimų. Todėl siekiant geriau patenkinti Neringos savivaldybės gyventojų, turistų ir lankytojų poreikius, prioritetine tvarka rekomenduojama rekonstruoti Neringos sporto mokyklą ar atnaujinti techninę bazę. Sporto mokyklos rekonstrukcijai reikalingos lėšos siekia apie 4.700 tūkst. Lt.

Neringos PSPC palaikomojo gydymo ir slaugos skyriaus fizioterapijos, reabilitacijos paslaugų ir laboratorinės įrangos modernizavimas ir informacinių technologijų diegimui lėšų poreikis siekia 420 tūkst. Lt.

Siekiant gerinti asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, būtina gerinti **asmens sveikatos priežiūros įstaigų infrastruktūros techninę būklę**. Sveikatos priežiūros įstaigos pastato rekonstrukcijai būtinų lėšų poreikis siekia apie 4.000 tūkst. Lt.

Neringoje taip pat būtina **užtikrinti greitosios medicinos pagalbos paslaugų aukštą kokybę bei operatyvumą**. Atsižvelgiant į automobilių gamybos metus, Neringoje greitosios medicinos pagalbą teikia du automobiliai, kurie pagaminti iki 2005 metų. Todėl būtinas greitosios medicinos automobilių parko atnaujinimas. GMP automobilių parko atnaujinimui būtinas lėšų poreikis siekia 500 tūkst. Lt.

Siekiant užtikrinti aukštą socialinių paslaugų kokybę, Neringoje toliau rekomenduojama vykdyti **stacionarių ir nestacionarių socialinių paslaugų kokybės gerinimą ir plėtrą**. Siekiant gerinti socialinių paslaugų kokybę, siūloma vykdyti Neringos socialinių paslaugų centro teikiamų paslaugų kokybės gerinimą ir plėtrą, įrengiant naujas patalpas bei socialinės atskirties rizikos grupės asmenims įsteigti nakvynės namus. Bendras investicinių lėšų poreikis siekia – 1.500 tūkst. Lt.

Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrajame plane senosios estrados teritorijoje numatyta visuomeninės paskirties teritorija, kurios naudojimo pobūdis – visuomeninių pastatų statyba, o naudojimo būdo turinys – visuomeninės ir kultūrinės paskirties pastato sklypas. Šioje teritorijoje rekomenduojama **įsteigti daugiafunkcinės paskirties kultūros centrą**. Daugiafunkcinės paskirties kultūros centro buvusios lauko estrados vietoje Nidoje statybos vertė preliminariai galėtų siekti apie 25.000 tūkst. Lt.

Siekiant užtikrinti vietos gyventojų socialinių ir kultūrinių poreikių tenkinimą būtina **modernizuoti esamas kultūros įstaigas modernizavimas ir gerinti fizinę bei informacinę infrastruktūrą bei vykdyti Liudviko Rėzos kultūros centro vasaros estrados su koncerto sale rekonstrukciją Juodkrantėje**. Šiam uždaviniui įgyvendinti preliminarus lėšų poreikis sudaro apie 15.500 tūkst. Lt.

Siekiant užtikrinti vietos gyventojų ir turistų poreikius, būtina vykdyti **esamos sporto infrastruktūros atnaujinimą bei plėtoti naujus objektus**. Neringos savivaldybės kūno kultūros ir sporto plėtros 2013-2020 metų programa bendras investicijų poreikis į sporto infrastruktūros vystymą siekia apie 1.800 tūkst. Lt.

5.2.3 EKONOMINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMAS

Siekiant užtikrinti darnią transporto infrastruktūros plėtrą siūloma **sukurti ir plėtoti ekologiško transporto paslaugoms būtiną infrastruktūrą**. Šios iniciatyvos metu turėtų būti plėtojamas ekologiško transporto bei jų aptaranavimo infrastruktūros tinklas. Preliminari projekto vertė siekia apie 10.000 tūkst. lt.

Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrajame plane nurodoma, kad didžiosios Preilos (išskyrus rekonstruotą apie 150 m ilgio atkarpą centrinėje dalyje), Pervalkos (išskyrus rekonstruotus ruožus: 100 m atkarpą šiaurinėje ir 25 m centrinėje dalyse) krantinių dalies būklė bloga. Jas būtina rekonstruoti bei užbaigti Preiloje pradėtą krantinės statybą pietinėje gyvenvietės dalyje. Atsižvelgiant į bendrojo plano rekomendacijas, būtina vykdyti **Neringos gyvenviečių krantinių įrengimą ir sutvarkymą**. Bendras lėšų poreikis krantinių sutvarkymui siekia apie 10.000 tūkst. lt.

Neringos savivaldybėje esamo kelių ir gatvių tinklas pakankamai išvystytas, naujų kelių, jų atkarpų ar papildomų eismo juostų įrengti nereikės, todėl Neringos savivaldybėje siekiant užtikrinti pakankamą eismo sąlygų kokybę siūloma vykdyti esamų **gatvių ir šaligatvių dangų rekonstrukciją (remontą)**. Šiai sričiai skirtų išlaidų dalis galėtų sudaryti 11.375 tūkst. Lt.

Neringos savivaldybėje rekomenduojama **atnaujinti miesto gatvių ir viešųjų erdvių apšvietimo tinklą** ir taip sutaupyti lėšas skirtas šiuo metu esamų tinklų eksploatacijai. Preliminariais paskaičiavimais, į naują gatvių apšvietimo sistemą reikėtų investuoti apie 4.700 tūkst. Lt.

Šiuo metu esamas automobilių aikštelėse esančių vietų skaičius negali aptarnauti bendro automobilių srauto, todėl rekomenduojama **vykdyti automobilių stovėjimo aikštelių plėtrą ir renovaciją**. Į naujų automobilių stovėjimo aikštelių įrengimą reikėtų investuoti apie 12.000 tūkst. Lt.

Kuršių nerijoje remiantis Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrojo plano rekomendacijomis, siūloma gaivinti gerokai apmirusį vandens turizmą – rekonstruoti ne tik Nidos uostą, bet ir įrengti naujas keleivinių ir pramoginių laivų prieplaukas Juodkrantės centre. Pervalkos įlankoje numatyta įrengti prieplauka mažiesiems laivams. Atsižvelgiant į bendrojo plano sprendinius rekomenduojama **uostų statyba, rekonstrukcija ir infrastruktūros plėtra**. Investicijos preliminariais skaičiavimais siektų apie 81.000 tūkst. Lt.

Neringos savivaldybės teritorijoje inžinerinės infrastruktūros inžinerinės dalies (vandentiekio, nuotekų surinkimo bei valymo sistemos) vystymo svarbiausias uždavinys – užtikrinti, kad vandentiekio ir nuotekų surinkimo paslaugos būtų prieinamos ne mažiau kaip 95% gyventojų, todėl Neringos savivaldybėje rekomenduojama toliau **vykdyti vandentiekio ir nuotekų tinklų bei įrenginių renovaciją ir plėtrą**. Preliminarus investicijų poreikis siekia 18.900 tūkst. Lt.

Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrojo plane numatytas lietaus nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemos Nidoje ir Juodkrantėje plėtra, **įrengiant naujus lietaus nuotekų valymo įrenginius bei plečiant nuotekų surinkimo tinklą**. Didesnis prioritetas orientuotas į lietaus nuotekų valymo įrenginių pastatymą Nidoje. Bendras preliminarus lėšų poreikis lietaus nuotekų surinkimo ir valymo sistemos infrastruktūros plėtrai siekia 2.625 tūkst. Lt.

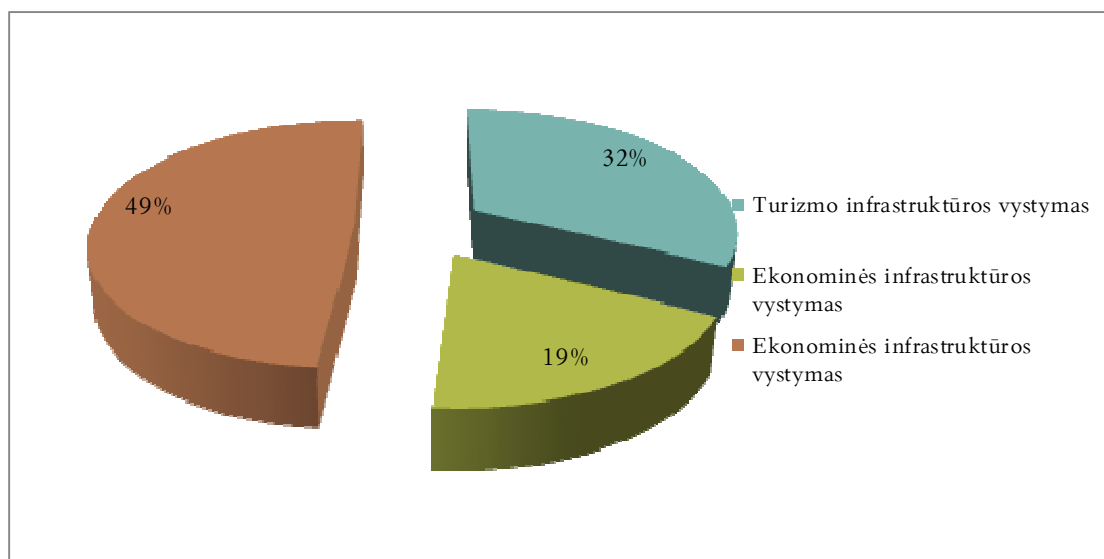
Neringos savivaldybės teritorijos ir jos dalių bendrojo plane rekomenduojama pasirinkti energijos rūšis, kurios mažintu galima žala aplinkai ir atitiktų ekonomiško kriterijus bei plačiau panaudoti vietinius atsinaujinančios energijos išteklius. Remiantis šiais uždaviniais rekomenduojama plėtoti **šilumos gamybos ir jos paskirstymo infrastruktūrą**, efektyviai panaudojant biokuro energiją. Preliminarus investicijų poreikis siekia 6.000 tūkst. Lt.

Neringos savivaldybės teritorijoje nustatyti inžinerinės infrastruktūros vystymo uždaviniai į atsinaujinančios energijos išteklius, todėl siūloma **vystyti atsinaujinančių energijos šaltinių panaudojimą**. Atsižvelgiant į gamtines sąlygas rekomenduojama vystyti geoterminės ir saulės energijos panaudojimą. Atsinaujinančių išteklių panaudojimui planuojamų investicijų poreikis siekia apie 6.500 tūkst. Lt.

Elektros energija visai Neringai tiekama per Kuršių neriją einančia aukštos įtampos oro linija, kuri ištiesai eina per miškus. Dėl stiprių vėjų, stichinių nelaimių kurorto gyvenvietės dažnai lieka be elektros. Siekiant padidinti elektros energijos tiekimo patikimumą, būtina įrengti **aukštos įtampos liniją po žeme**, tai padėtų išvengti dažnų elektros energijos tiekimo sutrikimų ir sumažintų vizualinę Kuršių nerijos kraštovaizdžio taršą. Siekiant įgyvendinti šį projektą, būtina įtraukti jį į valstybinės svarbos projektų sąrašą. Preliminarus lėšų poreikis siekia 15.000 tūkst. lt.

5.2.4 FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Bendras investicijų poreikis plėtojant turizmo ir viešąją infrastruktūrą siekia 264,945 mln. lt. Daugiausia investicijų reikalauja ekonominės infrastruktūros plėtra – 176,245 mln. lt, turizmo infrastruktūros vystymas – 117,55 mln. lt, socialinės infrastruktūros vystymas – 68,45 mln. lt. Neringos savivaldybėje planuojamų projektų investicijų poreikis artimas Nacionalinėje pažangos programoje numatytam ES ir kitos tarptautinės paramos 2014–2020 metų laikotarpiu finansavimo pasiskirstymui pagal prioritetines sritis. Nacionalinėje pažangos strategijoje daugiau negu pusę ES paramos ir kitų finansavimo šaltinių numatoma skirti ekonominiam augimui palankios aplinkos kūrimui. Neringos savivaldybėje ekonominės infrastruktūros vystymui reikalingas lėšų poreikis sudaro 49 proc.

Pav. 5–2. Infrastruktūros plėtros projektų investicijų poreikio pasiskirstymas

Neringos savivaldybė nėra pajėgi įgyvendinti tokio masto investicijas, todėl būtina pritraukti Neringos savivaldybei prieinamus finansavimo šaltinius. Viešosios ir turizmo infrastruktūros plėtrai vykdyti gali būti taikomos šios finansinių išteklių alternatyvos:

- Viešos ir privačios partnerystės galybių išnaudojimas;
- Savivaldybei prieinamų finansavimo šaltinių tiesioginis panaudojimas:
  - Valstybės biudžeto lėšos;
  - ES paramos lėšų panaudojimas;
  - Kitų finansavimo šaltinių finansinės paramos panaudojimas.

Plačiąja prasme viešojo ir privataus sektorių partnerystė gali apimti įvairius bendradarbiavimo būdus, kuriuose panaudojamos privataus subjekto lėšos. Įgyvendinant viešojo ir privataus sektorių partnerystę svarbu užtikrinti ilgalaikį

sektorių bendradarbiavimą vystant infrastruktūros plėtros bei eksploatavimo projektus.

Tai turėtų būti ilgalaikiai bendradarbiavimo būdai siekiant užtikrinti paslaugų teikimą, gerinti jų kokybę, vystyti infrastruktūrą, panaudojant privataus sektoriaus patirtį, efektyvius valdymo metodus bei riziką perduodant tam subjektui, kuris gali efektyviausiai ją valdyti ir kontroliuoti.

Pagal viešosios ir privačią partnerystę rekomenduojama vystyti šiose srityse:

- kurortologinių išteklių panaudojimas sveikatinimo srityje;
- bendrojo lavinimo įstaigų mokinių ir darbuotojų apgyvendinimo tinklo sukūrimas;
- daugiafunkcinės paskirties kultūros centro įkūrimas senosios estrados teritorijoje;
- ekologiško transporto paslaugos sukūrimas ir būtinosios infrastruktūros įrengimas;
- automobilių stovėjimo aikštelių statyba ir renovacija.

Priemonė	Privačios investicijos, tūkst. Lt
Kurortologinių išteklių panaudojimas sveikatinimo srityje Projektas: Jūros terapijos centro ir infrastruktūros įkūrimas Sektorius: Sporto ir rekreacijos objektų statyba ir eksploatavimas Tikėtina trukmė: 15 metų Schema: Koncesija Įgyvendinant projektą, rekomenduojama privačiam sektoriui perleisti statybos, eksploatavimo, priežiūros ir viešųjų paslaugų teikimo veiklas. Sporto ir rekreacijos objektų statybos ir eksploatavimo projektų metu privatus subjektas įsipareigoja suprojektuoti, finansuoti, pastatyti, prižiūrėti sportui reikalingą infrastruktūrą ir teikti viešąsias paslaugas. Privataus sektoriaus pajamas sudarytų privataus subjekto gaunamos pajamos už teikiamas paslaugas. Atsižvelgiant į rekreacijos projektų specifiką, nustatytini tokie finansiniai/ekonominiai vertinimo kriterijai (nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus): ➤ Siūloma paslaugų galutiniams vartotojams kaina per visą sporto ir rekreacijos koncesijos projekto laikotarpį; ➤ Siūlomų investicijų į sporto ir rekreacijos objektą per visą projekto laikotarpį dydis; ➤ Siūlomo sporto ir rekreacijos projekto finansavimo modelio pagrįstumas ir efektyvumas; ➤ Viešojo subjekto finansinė našta konkrečiame sporto ir rekreacijos projekte (viešojo subjekto indėlis į sukuriama/išplečiamą/atnaujinamą infrastruktūrą).	30.000
Bendrojo lavinimo įstaigų mokinių ir darbuotojų apgyvendinimo tinklo sukūrimas Sektorius: Švietimas Tikėtina trukmė: 15 metų Schema: VPSP Vertinant privačių investuotojų pasiūlymus projektuose švietimo sektoriuje, turi būti naudojami tokie atrankos kriterijai, kurių svoriai turi būti nustatomi ekspertinio vertinimo procedūrų metu (kriterijų pateikimo eiliškumas nesusijęs su galimu kriterijų lyginamuoju svoriu): ➤ numatomų sukuriamo švietimo sektoriaus objekto (ir jo infrastruktūros) eksploatavimo išlaidų dydis (per mėnesį) ir įrodytas siūlomų techniniai sprendinių joms mažinti efektyvumas; ➤ numatomos viešajam subjektui tenkančių grynųjų sąnaudų dydis ➤ siūlomų viešojo subjekto mokėjimo mechanizmo įtaka viešojo subjekto finansiniams pajėgumams per visą VPSP projekto laikotarpį (vertinamas mokėjimų periodiškumas; galimybė mokėti vienkartinę-metinę sumą; galimybė išdėstyti mokėjimus pagal viešajam subjektui finansiškai priimtinesnį modelį); ➤ teikiamų administravimo (ir kitų papildomų) paslaugų techninių sprendinių privalumai (nustatomas lyginant su vyraujančiais tokių paslaugų sprendiniais ir lyginant kitų pasiūlymų sprendiniais); ➤ sukuriamo švietimo sektoriaus objekto estetiškos ir aplinkosauginės charakteristikos (ar atitinka keliamus aplinkosauginius reikalavimus ir ar sprendiniai orientuoti į ilgalaikio neigiamo poveikio aplinkai šalinimą); ➤ siūlomi švietimo sektoriaus objekto (ir jo infrastruktūros) sukūrimo terminai (ar atitinka viešojo subjekto identifikuotą poreikį remiantis sukuriamu objektu pradėti teikti švietimo paslaugas nustatytu terminu); ➤ numatomos sukuriamo švietimo sektoriaus objekto visiškos amortizacijos terminai (kokia numatoma likutinė objekto vertė VžPP pabaigoje);	14.000

➤ „saugios ir ekologiškos aplinkos“ standartą atitinkančio švietimo objekto sukūrimas (sprendinių modernumo ir taikomų pažangių/inovatyvių technologijų įvertinimas).	
Daugiafunkcinės paskirties kultūros centro įkūrimas senosios estrados teritorijoje	5.800
Sektorius: Sporto ir rekreacijos objektų statyba ir eksploatavimas	
Tikėtina trukmė: 15 metų	
Schema: Koncesija	
Įgyvendinant projektą, rekomenduojama privačiam sektoriui perleisti statybos, eksploatavimo, priežiūros ir viešųjų paslaugų teikimo veiklas. Sporto ir rekreacijos objektų statybos ir eksploatavimo projektų metu privatus subjektas įsipareigoja suprojektuoti, finansuoti, pastatyti, prižiūrėti rekreacijai reikalingą infrastruktūrą ir teikti viešąsias paslaugas. Privataus sektoriaus pajamas sudarytų privataus subjekto gaunamos pajamos už teikiamas paslaugas. Atsižvelgiant į rekreacijos projektų specifiką, nustatyti tokie finansiniai/ekonominiai vertinimo kriterijai (nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus):	
➤ Siūloma paslaugų galutiniams vartotojams kaina per visą sporto ir rekreacijos koncesijos projekto laikotarpį; ➤ Siūlomų investicijų į sporto ir rekreacijos objektą per visą projekto laikotarpį dydis; ➤ Siūlomo sporto ir rekreacijos projekto finansavimo modelio pagrįstumas ir efektyvumas; ➤ Viešojo subjekto finansinė našta konkrečiame sporto ir rekreacijos projekte (viešojo subjekto indėlis į sukuriamą/išplečiamą/atnaujinamą infrastruktūrą).	
Ekologiško transporto paslaugos sukūrimas ir būtiniosios infrastruktūros įrengimas	5.000
Sektorius: Miestų stovėjimo aikštelių vystymas (statyba, plėtra, valdymas)	
Tikėtina trukmė: 25 metai	
Schema: Koncesija	
Atsižvelgiant į transporto projektų specifiką, nustatyti tokie techninio pasiūlymų vertinimo kriterijai (nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus):	
➤ Techninis pasiūlymo sukurti/išplėsti/atnaujinti infrastruktūrą pagrįstumas; galimybė įgyvendinti tokį pasiūlymą; ➤ Techninio pasiūlymo dėl sukurtos infrastruktūros priežiūros/administravimo pagrįstumas; galimybė įgyvendinti tokį pasiūlymą visa apimtimi; ➤ Pasinaudojant sukurta/išplėsta/atnaujinta infrastruktūra teikiamų viešųjų paslaugų kokybiniai ir kiekybiniai rodikliai.	
Aukščiau pateiktas sąrašas nurodo bendrus atrankos kriterijus, kurie turi būti taikomi visuose tipiniuose transporto sektoriaus objektuose. Tačiau konkretūs jų svoriai ir apimtys – turi būti koreguojami priklausomai nuo konkretaus projekto specifikos (jei tokia nustatyta).	
Automobilių stovėjimo aikštelių tinklo plėtra	12.000
Sektorius: Miestų stovėjimo aikštelių vystymas (statyba, plėtra, valdymas)	
Tikėtina trukmė: 25 metai	
Schema: Koncesija	
Tipiniams miestų stovėjimo aikštelių vystymo projektams taikomas DBFO modelis. Privatus subjektas tampa atsakingas už statybą, finansavimą, tolesnį infrastruktūros išlaikymą, priežiūrą ir viešųjų paslaugų teikimą. Privataus subjekto pajamas sudaro galutinių vartotojų mokami mokesčiai už suteiktas paslaugas. Atsižvelgiant į stovėjimo aikštelių projektų specifiką, nustatyti tokie finansiniai/ekonominiai vertinimo kriterijai (nuo svarbiausio iki mažiausiai svarbaus):	
➤ Siūloma paslaugų galutiniams vartotojams kaina per visą koncesijos projekto laikotarpį; ➤ Siūlomo stovėjimo aikštelių projekto finansavimo modelio pagrįstumas ir efektyvumas; ➤ Siūlomų investicijų į stovėjimo aikštelių projektą per visą jo laikotarpį dydis; ➤ Viešojo subjekto finansinė našta konkrečiame projekte (viešojo subjekto indėlis į sukuriamą/išplečiamą/atnaujinamą infrastruktūrą).	

Remiantis Komisijos 2014–2020 metų Europos struktūrinės paramos klausimams spresti posėdžių medžiaga, analizuojant prioritetus 2014–2020 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo laikotarpiu ir atsižvelgiant į Lietuvos pažangumo strategiją „Lietuva 2030“, kaip viena iš galimybių paminėta tam tikrų viešųjų paslaugų teikimo delegavimas privačiam sektoriui, nustatant aiškias bendradarbiavimo taisykles, įgyvendinant VPSP projektus. Įvertinus prioritetus daroma prielaida, kad 2014–2020 metais bus skurtas pagrindas ES struktūrinių

fondų paramai įsisavinti per VPSP projektus, todėl daliai siūlomų VPSP projektų įvertinama galimybė pasinaudoti ES parama.

Šiuo metu aktyviai vyksta pasirengimo darbai ES struktūrinės paramos panaudojimo 2014–2020 m. laikotarpiui. Šiuo metu nėra aiškiai suformuotų gairių ir biudžeto patvirtinimo, todėl analizėje taikomos prielaidos gali nesutapti su realiu finansavimo intensyvumu. Pagrindinis dokumentas, kuriuo remiamasi darant tam tikras prielaidas – Nacionalinė pažangos programa, kurioje nurodomos esminės ilgalaikių valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptys bei numatomos ES finansinės paramos proporcijos.

Nacionalinėje pažangos programoje patvirtintas Regioninės plėtros prioritetas, kurio uždaviniai, laikantis subsidarumo principo, planuojami ir įgyvendinami regionuose. Todėl į Programos įgyvendinimą (ypač ES struktūrinės paramos panaudojimo planavimą) įtraukiamos regionų plėtros tarybos. Pagal šią kryptį įgyvendinami į regionų plėtros planus įtraukti projektai.

Investicijų planavimas ir įgyvendinimas įsitraukiant regionų plėtros taryboms leidžia sudaryti optimalų viešųjų investicijų derinį (paketą) ir atskirų sektorių problemas spręsti kartu. Remiantis šiomis prielaidomis rengiant regioninio strateginio planavimo dokumentus į sudaromi regionų projektų sąrašą įtraukti šiuos projektus:

- paplūdimių infrastruktūros plėtra;
- dviračių ir pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir plėtra;
- nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo reikmėms;
- vizualinės informacijos viešose vietose įrengimas;
- ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra;
- bendrojo lavinimo įstaigų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra;
- IT sistemų diegimas ir elektroninių paslaugų plėtra ugdymo įstaigose;
- Neringos PSC palaikomojo gydymo ir slaugos skyriaus fizioterapijos, reabilitacijos paslaugų ir laboratorinės įrangos modernizavimas ir informacinių technologijų diegimas;
- stacionarių ir nestacionarių socialinių paslaugų kokybės gerinimas ir plėtra;
- kultūros įstaigų modernizavimas ir fizinės bei informacinės infrastruktūros atnaujinimas;
- ekologiško transporto paslaugos sukūrimas ir būtinosios infrastruktūros įrengimas;
- gatvių ir šaligatvių dangų rekonstrukcija (remontas);
- gatvių ir viešųjų erdvių apšvietimo sistemos modernizavimas.

Dalis projektų gali būti finansuojami pagal valstybinės atrankos priemones. Vykdamas nacionalinę projektų atranką, vadovaujama nacionaliniais strateginio planavimo dokumentais, todėl rekomenduojama į sudaromus valstybės projektų sąrašus įtraukti projektus, kurie kuriojami valstybės mastu:

- kurortologinių išteklių panaudojimas sveikatinimo srityje;
- etninės kultūros paveldo bei tradicijų išsaugojimas ir kultūrinės edukacijos paslaugų plėtra;
- nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo reikmėms;
- asmens sveikatos priežiūros įstaigų pastatų sutvarkymas ir atnaujinimas;
- daugiafunkcinės paskirties kultūros ir meno centro įkūrimas senosios estrados teritorijoje;
- Liudviko Rėzos kultūros centro vasaros estrados su koncerto sale rekonstrukcija Juodkrantėje;
- Neringos gyvenviečių krantinių įrengimas ir sutvarkymas;
- uostų statyba, rekonstrukcija ir infrastruktūros plėtra;
- vandentiekio ir nuotekų tinklų renovacija ir plėtra;

- lietaus nuotekų surinkimo ir valymo sistemos infrastruktūros sukūrimas;
- šilumos gamybos ir jos paskirstymo infrastruktūros plėtra ir renovacija;
- atsinaujinančių energijos šaltinių plėtra;
- aukštos įtampos linijų įrengimas po žeme.

Patvirtinus Valstybės investicijų programą valstybės institucijos ir įstaigos patvirtina valstybės kapitalo investicijų į atitinkamą sritį trejų metų paskirstymą pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus. Atsižvelgiant į projektų specifiką į valstybės kapitalo investicijų asignavimo valdytojų programas įtraukti šiuos projektus:

- daugiafunkcio kultūros ir konferencijų centro steigimas;
- neformaliojo ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra;
- esamos sporto infrastruktūrą atnaujinimas ir naujos kūrimas;
- viešojo naudojimo sporto aikštynų statyba ir modernizavimas;
- asmens sveikatos priežiūros įstaigų pastatų sutvarkymas ir atnaujinimas;
- greitosios medicinos pagalbos paslaugų užtikrinimas ir kokybės gerinimas;
- gatvių ir šaligatvių dangų rekonstrukcija (remontas).

Priemonė/Projektas	Investicijų poreikis, tūkst. Lt
Priemonė: Kurortologinių išteklių panaudojimas sveikatinimo srityje	40.000
Projektas: Jūros terapijos centro įrengimas	40.000
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.4. uždavinio „Plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą“ priemonė 3.2.4.1. „Plėtoti kultūrinio, sveikatos, dalykinio ir aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą ir paslaugas“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 8.500 tūkst. Lt; ➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 1.500 tūkst. Lt; ➤ Privačios lėšos – 30.000 tūkst. Lt.	
Priemonė: Daugiafunkcio kultūros ir konferencijų centro steigimas	14.000
Projektas: Nidos kultūros ir turizmo informacijos centro „Agila“ modernizavimas	14.000
Valstybės investicijų programa „Savivaldybių kultūros įstaigų infrastruktūros plėtros programa“ – 14.000 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.4. uždavinio „Plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą“ priemonė 3.2.4.1. „Plėtoti kultūrinio, sveikatos, dalykinio ir aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą ir paslaugas“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 5.280 tūkst. Lt; ➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 480 tūkst. Lt; ➤ Privačios lėšos – 240 tūkst. Lt.	
Priemonė: Paplūdimių infrastruktūros plėtra	3.000
Savivaldybės biudžeto lėšos – 450 tūkst. Lt.	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.2 uždavinio „Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenėms svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos“ priemonė 7.1.2.3. „Vystyti turizmo infrastruktūrą ir vykdyti rinkodarą“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 2.550 tūkst. Lt.	
Priemonė: Dviračių ir pėsčiųjų takų rekonstrukcija ir plėtra	4.490
Susisiekimo valstybinės ir vietinės reikšmės keliais užtikrinimas: ➤ Kelių priežiūros plėtros programos lėšos – 490 tūkst. Lt.	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.2 uždavinio „Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenėms svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos“ priemonė 7.1.2.1. „Plėtoti savivaldybių susisiekimo paslaugas ir infrastruktūrą (įskaitant darnaus judumo, eismo saugumo ir aplinką tausojančias priemones)“. Finansavimo šaltiniai:	

➤ <i>ES paramos lėšos – 3.400 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 300 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Ekoturizmo kempingo ir vaikų stovyklos įrengimas Pervalkoje	1.500
Savivaldybės biudžeto lėšos - 225 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.2 uždavinio „Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenėms svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos“ priemonė 7.1.2.3. „Vystyti turizmo infrastruktūrą ir vykdyti rinkodarą“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ <i>ES paramos lėšos – 1.275 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Neringos kuršių buities muziejaus įrengimas	30.000
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.4. uždavinio „Plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą“ priemonė 3.2.4.1. „Plėtoti kultūrinio, sveikatos, dalykinio ir aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą ir paslaugas“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ <i>ES paramos lėšos – 17.000 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 3.000 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Privačios lėšos – 10.000 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų pritaikymas turizmo reikmėms	26.500
Projektas: Alksnynės gynybinio komplekso pritaikymas kultūros reikmėms	26.000
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.4. uždavinio „Plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą“ priemonė 3.2.4.1. „Plėtoti kultūrinio, sveikatos, dalykinio ir aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą ir paslaugas“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ <i>ES paramos lėšos – 22.100 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 2.340 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Privačios investicijos – 1.560 tūkst. Lt.</i>	
Projektas: Pervalkos ir Juodkrantės kapinių sutvarkymo	500
Savivaldybės biudžeto lėšos - 50 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.2 uždavinio „Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenėms svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos“ priemonė 7.1.2.3. „Vystyti turizmo infrastruktūrą ir vykdyti rinkodarą“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ <i>ES paramos lėšos – 450 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Vizualinės informacijos viešose vietose įrengimas	300
Savivaldybės biudžeto lėšos - 150 tūkst. Lt;	
➤ <i>Kitos paramos lėšos – 150 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra	350
Savivaldybės biudžeto lėšos - 35 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.3 uždavinio „Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą“ priemonė 7.1.3.1. „Kompleksiškai modernizuoti ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir didinti ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ <i>ES paramos lėšos – 315 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Bendrojo lavinimo įstaigų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra	2.000
Savivaldybės biudžeto lėšos - 150 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.3 uždavinio „Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą“ priemonė 7.1.3.2. „Kompleksiškai modernizuoti mokyklas (bendroji infrastruktūra, IT sistemos, ugdymo erdvių, sporto salių ir aikštynų, laboratorijų, dirbtuvių pritaikymas ir panašiai)“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ <i>ES paramos lėšos – 1.700 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 150 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: IT sistemų diegimas ir elektroninių paslaugų plėtra ugdymo įstaigose	1.500
Savivaldybės biudžeto lėšos - 150 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.3 uždavinio „Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą“ priemonė 7.1.3.2. „Kompleksiškai	

modernizuoti mokyklas (bendroji infrastruktūra, IT sistemos, ugdymo erdvių, sporto salių ir aikštynų, laboratorijų, dirbtuvių pritaikymas ir panašiai)". Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 1.200 tūkst. Lt;	
➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 150 tūkst. Lt.	
Priemonė: Neformaliojo ugdymo įstaigų modernizavimas ir paslaugų plėtra	4.700
Projektas: Neringos sporto mokyklos rekonstrukcija, Nidoje	4.700
Savivaldybės biudžeto lėšos – 350 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 1 prioriteto „Visuomenės ugdymas, mokslas ir kultūra“, 1.1 tikslo „Skatinti mokytis visą gyvenimą“, 1.1.2 uždavinio „Didinti švietimo prieinamumą ir paslaugų įvairovę“ priemonė 1.1.2.6 „Plėtoti vaikų ir jaunimo neformalaus ugdymosi galimybes (ypač kaimo vietovėse)“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 4.000 tūkst. Lt;	
➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 350 tūkst. Lt.	
Priemonė: Neringos PSPC Palaikomojo gydymo ir slaugos skyriaus fizioterapijos, reabilitacijos paslaugų ir laboratorinės įrangos modernizavimas ir informacinių technologijų diegimas	420
Savivaldybės biudžeto lėšos – 30 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.3 uždavinio „Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą“ priemonė 7.1.3.7. „Kompleksiškai modernizuoti pirminės asmens sveikatos priežiūros ir visuomenės sveikatos priežiūros infrastruktūrą, gerinti sveikatos paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą (plečiant mobilias, slaugos namuose ir pagalbos tikslinėms grupėms paslaugas), vykdyti sveikatinimo veiklą ir ligų prevenciją“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 360 tūkst. Lt;	
➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 30 tūkst. Lt.	
Priemonė: Asmens sveikatos priežiūros įstaigų pastatų sutvarkymas ir atnaujinimas	4.000
Valstybės investicijų programa „Pirminės sveikatos priežiūros įstaigų patalpų, pastatų ir inžinerinių tinklų atnaujinimo ir modernizavimo investicijų projektų įgyvendinimo programa“ – 4.000 tūkst. Lt.	
Priemonė: Greitosios medicinos pagalbos (GMP) paslaugų užtikrinimas ir kokybės gerinimas	500
Projektas: Greitosios medicinos pagalbos automobilių atnaujinimas	500
Valstybės investicijų programa „Greitosios medicinos pagalbos automobilių parko atnaujinimo programos įgyvendinimas“ – 500 tūkst. Lt.	
Priemonė: Stacionarių ir nestacionarių socialinių paslaugų kokybės gerinimas ir plėtra	1.500
Savivaldybės biudžeto lėšos – 150 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.3 uždavinio „Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą“ priemonė 7.1.3.6. „Modernizuoti socialinių paslaugų infrastruktūrą ir didinti socialinių paslaugų prieinamumą“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 1.275 tūkst. Lt;	
➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 75 tūkst. Lt.	
Priemonė: Esamos sporto infrastruktūrą atnaujinimas ir naujos kūrimas	1.800
Projektas: Viešo naudojimo sporto aikštynų atnaujinimas ir plėtra	1.000
Savivaldybės biudžeto lėšos – 200 tūkst. Lt;	
Valstybės investicijų programa „Savivaldybių sporto bazių plėtra ir modernizavimas“ – 800 tūkst. Lt.	
Projektas: Pagalbinio pastato su mansarda pastatymas prie futbolo aikštelės, Juodkrantė	800
Valstybės investicijų programa „Savivaldybių sporto bazių plėtra ir modernizavimas“ – 800 tūkst. Lt.	
Priemonė: Kultūros įstaigų modernizavimas ir fizinės bei informacinės infrastruktūros atnaujinimas	1.500
Savivaldybės biudžeto lėšos – 150 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos strategija: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.3 uždavinio „Didinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą“ priemonė 7.1.3.2. „kompleksiškai modernizuoti kultūros paslaugų infrastruktūrą ir didinti kultūros paslaugų prieinamumą – sudaryti sąlygas profesionaliai ir mėgėjiškai meninei veiklai“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 1.200 tūkst. Lt;	
➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 150 tūkst. Lt.	
Priemonė: Daugiafunkcinės paskirties kultūros ir meno centro įkūrimas senosios estrados teritorijoje	25.000

Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.4. uždavinio „Plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą“ priemonė 3.2.4.1. „Plėtoti kultūrinio, sveikatos, dalykinio ir aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą ir paslaugas“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 17.600 tūkst. Lt; ➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 1.600 tūkst. Lt; ➤ Privačios lėšos – 5.800 tūkst. Lt.	
Priemonė: Liudviko Rėzos kultūros centro vasaros estrados su koncerto sale	14.000
rekonstrukcija Juodkrantėje	
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.4. uždavinio „Plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą“ priemonė 3.2.4.1. „Plėtoti kultūrinio, sveikatos, dalykinio ir aktyvaus poilsio turizmo infrastruktūrą ir paslaugas“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 11.900 tūkst. Lt; ➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 2.100 tūkst. Lt.	
Priemonė: Ekologiško transporto paslaugos sukūrimas ir būtinosios infrastruktūros įrengimas	10.000
Savivaldybės biudžeto lėšos – 750 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.2 uždavinio „Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenėms svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos“ priemonė 7.1.2.1. „Plėtoti savivaldybių susisiekiimo paslaugas ir infrastruktūrą (įskaitant darnaus judumo, eismo saugumo ir aplinką tausojančias priemones)“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 4.250 tūkst. Lt; ➤ Privačios lėšos – 5.000 tūkst. Lt.	
Priemonė: Neringos gyvenviečių krantinių įrengimas ir sutvarkymas	10.000
Savivaldybės biudžeto lėšos – 750 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.1. uždavinio „Plėtoti modernią transporto infrastruktūrą ir darnų judumą“ priemonė 3.2.1.5. „Didinti Lietuvos konkurencingumą plėtojant jūrų ir vidaus vandenų transportą“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 8.500 tūkst. Lt; ➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 750 tūkst. Lt.	
Priemonė: Gatvių ir šaligatvių dangų rekonstrukcija (remontas)	11.375
Savivaldybės biudžeto lėšos – 875 tūkst. Lt	
Susisiekiimo vandens keliais užtikrinimas ir infrastruktūros plėtra: ➤ Kelių priežiūros plėtros programa – 7.350 tūkst. Lt. Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.2 uždavinio „Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenėms svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos“ priemonė 7.1.2.1. „Plėtoti savivaldybių susisiekiimo paslaugas ir infrastruktūrą (įskaitant darnaus judumo, eismo saugumo ir aplinką tausojančias priemones)“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 2.975 tūkst. Lt; ➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 175 tūkst. Lt.	
Priemonė: Gatvių ir viešųjų erdvių apšvietimo sistemos modernizavimas	4.700
Savivaldybės biudžeto lėšos – 230 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.2 uždavinio „Modernizuoti bazinę, vietos bendruomenėms svarbią infrastruktūrą, diegti aplinkos gerinimo ir aplinkos apsaugos“ priemonė 7.1.2.1. „Plėtoti savivaldybių susisiekiimo paslaugas ir infrastruktūrą (įskaitant darnaus judumo, eismo saugumo ir aplinką tausojančias priemones)“. Finansavimo šaltiniai: ➤ ES paramos lėšos – 4.000 tūkst. Lt; ➤ Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 470 tūkst. Lt.	
Priemonė: Uostų statyba, rekonstrukcija ir infrastruktūros plėtra	81.000
Savivaldybės biudžeto lėšos – 3.750 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.1. uždavinio „Plėtoti modernią transporto infrastruktūrą ir darnų judumą“ priemonė 3.2.1.5. „Didinti Lietuvos konkurencingumą plėtojant jūrų ir vidaus vandenų transportą“. Finansavimo šaltiniai:	

➤ <i>ES paramos lėšos – 63.750 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 7.500 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Privačios lėšos – 6.000 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Vandentiekio ir nuotekų tinklų renovacija ir plėtra	19.800
Savivaldybės biudžeto lėšos – 1.485 tūkst. Lt Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.3 tikslo „Skatinti darnų išteklių naudojimą, užtikrinti ekosistemų stabilumą“, 3.3.3. uždavinio „Tobulinti vandentvarkos, atliekų ir oro kokybės valdymo sistemas“ priemonė 3.3.3.1. „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtra ir renovacija“. Finansavimo šaltiniai: ➤ <i>ES paramos lėšos – 16.830 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 1.485 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Lietaus nuotekų surinkimo ir valymo sistemos infrastruktūros sukūrimas	2.625
Savivaldybės biudžeto lėšos – 250 tūkst. Lt Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.3 tikslo „Skatinti darnų išteklių naudojimą, užtikrinti ekosistemų stabilumą“, 3.3.3. uždavinio „Tobulinti vandentvarkos, atliekų ir oro kokybės valdymo sistemas“ priemonė 3.3.3.2. „Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo ir gatvių valymo sistemų plėtra ir renovacija“. Finansavimo šaltiniai: ➤ <i>ES paramos lėšos – 2.125 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 250 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Aukštos įtampos linijų įrengimas po žeme	15.000
Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.3. uždavinio „Plėtoti energetikos infrastruktūrą“ priemonė 3.2.3.4. „Užtikrinti elektros ir dujų perdavimo ir skirstymo tinklų atnaujinimą (modernizavimą) ir plėtrą“. Finansavimo šaltiniai: ➤ <i>ES paramos lėšos – 9.000 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Privačios lėšos – 6.000 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Šilumos gamybos ir jos paskirstymo infrastruktūros plėtra ir renovacija	6.000
Savivaldybės biudžeto lėšos – 450 tūkst. Lt Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.2 tikslo „Sukurti tvarią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą“, 3.2.3. uždavinio „Plėtoti energetikos infrastruktūrą“ priemonė 3.2.3.4. „plėtoti ir atnaujinti (modernizuoti) šilumos perdavimo tinklus“. Finansavimo šaltiniai: ➤ <i>ES paramos lėšos – 5.100 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 450 tūkst. Lt.</i>	
Priemonė: Atsinaujinančių energijos šaltinių plėtra	6.500
Savivaldybės biudžeto lėšos – 500 tūkst. Lt Nacionalinė pažangos programa: 3 prioriteto „Ekonominiam augimui palanki aplinka“, 3.3 tikslo „Skatinti darnų išteklių naudojimą, užtikrinti ekosistemų stabilumą“, 3.3.2. uždavinio „Užtikrinti darnų energijos išteklių naudojimą“ priemonė 3.3.2.1. „skatinti atsinaujinančių energijos išteklių gamybą ir naudojimą“. Finansavimo šaltiniai: ➤ <i>ES paramos lėšos – 5.500 tūkst. Lt;</i> ➤ <i>Valstybės bendrojo finansavimo lėšos – 500 tūkst. Lt.</i>	

5.3 VIEŠOJO SEKTORIAUS DARBO EFEKTYVUMO GERINIMAS

Viešojo sektoriaus veikla yra viena sudedamųjų dalių investicijų pritraukimo veikloje. Viešasis valdymas turi būti įgyvendinamas kartu su kitomis būtinosiose prielaidose apibrėžtomis veiklomis. Viešasis valdymo efektyvumo gerinimas būtinas tam, kad rajone funkcionuotų ir būtų koordinuojamos su plėtra susijusios veiklos, stebima ir kontroliuojama plėtros situacija. Pagrindinės valdymo funkcijos: planavimas, tyrimai ir analizė, produktų vystymas, kvalifikacijos kėlimas, administravimas. Viešojo valdymo darbo efektyvumo gerinimas apima šias sritis:

- Savivaldybės viešojo valdymo tobulinimas;
- Savivaldybės administracijos, institucijų ir įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimas.

2 Prielaida. Viešojo sektoriaus darbo efektyvumo gerinimas			Lėšų poreikis (tūkst. Lt)
2.1.	Savivaldybės viešojo valdymo tobulinimas	Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų administracinių įgūdžių tobulinimas	500
		Savivaldybės tarybos narių gebėjimų ir įgūdžių tobulinimas	150
2.2.	Savivaldybės administracijos, institucijų ir įstaigų darbuotojų kvalifikacijos kėlimas	Informacinių technologijų diegimas, didinant viešojo valdymo efektyvumą ir optimizuojant strateginį planavimą	500
		Savivaldybės administracijos valdymo procesų sistemos vertinimas, pasirengimas sertifikavimui pagal kokybės vadybos principus ir kokybės sistemos įdiegimas	350
		Viešųjų paslaugų kokybės gerinimas, taikant vieno langelio principą	400
		Viešojo valdymo veiklos skaidrumo užtikrinimas ir visuomenės dalyvavimas viešojo valdymo procese	800

Nacionalinėje pažangos programoje nurodama, kad siekiant didesnio gyventojų pasitikėjimo savivaldybių institucijomis ir įstaigomis, numatoma kompleksiskai tobulinti viešąjį valdymą savivaldybių lygiu: didinti šiuo metu teikiamų administracinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, gerinti viešųjų ir socialinių paslaugų teikimo valdymą, aktyviai įtraukti gyventojus ir bendruomenes svarstant viešuosius vietos reikalus bei tobulinti tiek politikos formavimo, tiek įgyvendinimo procesus, diegti viešojo sektoriaus inovacijas, didinti savivaldybių valstybės tarnautojų ir darbuotojų bei vietos partnerių gebėjimus.

5.3.1 FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Nacionalinėje pažangos programoje uždaviniai susiję su savivaldybės viešojo valdymo kokybės gerinimu, yra įtraukti į horizontalųjį „Regioninės plėtros“ prioritetą, kurie laikantis subsidarumo principo, planuojami ir įgyvendinami regionuose. Remiantis šiomis prielaidomis rengiant regioninio strateginio planavimo dokumentus į sudaromi regionų projektų sąrašą įtraukti šiuos projektus:

- Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų administracinių įgūdžių tobulinimas
- Savivaldybės tarybos narių gebėjimų ir įgūdžių tobulinimas
- Informacinių technologijų diegimas, didinant viešojo valdymo efektyvumą ir optimizuojant strateginį planavimą
- savivaldybės administracijos valdymo procesų sistemos vertinimas, pasirengimas sertifikavimui pagal kokybės vadybos principus ir kokybės sistemos įdiegimas
- Viešųjų paslaugų kokybės gerinimas, taikant vieno langelio principą
- Viešojo valdymo veiklos skaidrumo užtikrinimas ir visuomenės dalyvavimas viešojo valdymo procese

Priemonė/Projektas	Investicijų poreikis, tūkst. Lt
Priemonė: Savivaldybių institucijų ir įstaigų dirbančiųjų administracinių įgūdžių tobulinimas	500
Savivaldybės biudžeto lėšos - 50 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.1 uždavinio „Gerinti viešąjį valdymą savivaldybėse“ priemonė 7.1.1.1. „Gerinti savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos valdymą: tobulinti vidaus administravimą, viešųjų ir socialinių paslaugų bei išteklių valdymą, stiprinti gebėjimus, diegti veiklos valdymo gerinimo iniciatyvas, viešojo sektoriaus inovacijas ir remti teritorijų planavimo dokumentų rengimą“. Finansavimo šaltiniai:	

➤ ES paramos lėšos – 450 tūkst. Lt.	
Priemonė: Savivaldybės tarybos narių gebėjimų ir įgūdžių tobulinimas	150
Savivaldybės biudžeto lėšos – 15 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.1 uždavinio „Gerinti viešąjį valdymą savivaldybėse“ priemonė 7.1.1.1. „Gerinti savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos valdymą: tobulinti vidaus administravimą, viešųjų ir socialinių paslaugų bei išteklių valdymą, stiprinti gebėjimus, diegti veiklos valdymo gerinimo iniciatyvas, viešojo sektoriaus inovacijas ir remti teritorijų planavimo dokumentų rengimą“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 135 tūkst. Lt.	
Priemonė: Informacinių technologijų diegimas, didinant viešojo valdymo efektyvumą ir optimizuojant strateginį planavimą	500
Savivaldybės biudžeto lėšos – 50 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.1 uždavinio „Gerinti viešąjį valdymą savivaldybėse“ priemonė 7.1.1.3. „Gerinti savivaldybių institucijų ir įstaigų teikiamų administracinių paslaugų kokybę ir prieinamumą gyventojams, skatinti viešųjų ir administracinių paslaugų teikimą elektroninėmis priemonėmis“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 450 tūkst. Lt.	
Priemonė: Savivaldybės administracijos valdymo procesų sistemos vertinimas, pasirengimas sertifikavimui pagal kokybės vadybos principus ir kokybės sistemos įdiegimas	350
Savivaldybės biudžeto lėšos – 45 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.1 uždavinio „Gerinti viešąjį valdymą savivaldybėse“ priemonė 7.1.1.1. „Gerinti savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos valdymą: tobulinti vidaus administravimą, viešųjų ir socialinių paslaugų bei išteklių valdymą, stiprinti gebėjimus, diegti veiklos valdymo gerinimo iniciatyvas, viešojo sektoriaus inovacijas ir remti teritorijų planavimo dokumentų rengimą“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 305 tūkst. Lt.	
Priemonė: Viešojo valdymo veiklos skaidrumo užtikrinimas ir visuomenės dalyvavimas viešojo valdymo procese	800
Savivaldybės biudžeto lėšos – 80 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.1 uždavinio „Gerinti viešąjį valdymą savivaldybėse“ priemonė 7.1.1.2. „Skatinti gyventojus, vietos bendruomenes, nevyriausybinės organizacijas, specialistus (ekspertus) dalyvauti sprendžiant viešuosius vietos reikalus, kurti naujus (plėtoti esamus) jų dalyvavimo viešajame valdyme būdus ir formas (prioriteto „Veikli ir solidari visuomenė“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 720 tūkst. Lt.	

Nacionalinėje pažangos programoje numatoma toliau vykdyti viešųjų paslaugų teikimo (ten, kur jo labiausiai reikia) centralizacija, kad paslaugos būtų lengvai prieinamos ir teikiamos visuomenei patogiu būdu. Siekiant išlaikyti deramą asmenų aptarnavimo viešojo valdymo institucijose lygį, ir toliau numatomos investicijos, reikalingos veiksmingesniam asmenų aptarnavimui vieno langelio principu užtikrinti. Vieno langelio principo diegimas toliau išlieka viena iš valstybės planavimo prioritetinių sričių.

Priemonė/Projektas	Investicijų poreikis, tūkst. Lt
Priemonė: Viešųjų paslaugų kokybės gerinimas, taikant vieno langelio principą	400
Savivaldybės biudžeto lėšos – 40 tūkst. Lt	
Nacionalinė pažangos programa: 7 prioriteto „Regioninė plėtra“, 7.1 tikslo „Užtikrinti tolygią ir tvarią regionų plėtrą“, 7.1.1 uždavinio „Gerinti viešąjį valdymą savivaldybėse“ priemonė 7.1.1.1. „Gerinti savivaldybių institucijų ir įstaigų veiklos valdymą: tobulinti vidaus administravimą, viešųjų ir socialinių paslaugų bei išteklių valdymą, stiprinti gebėjimus, diegti veiklos valdymo gerinimo iniciatyvas, viešojo sektoriaus inovacijas ir remti teritorijų planavimo dokumentų rengimą“. Finansavimo šaltiniai:	
➤ ES paramos lėšos – 360 tūkst. Lt.	

5.4 INVESTICIJŲ PRITRAUKIMO STRATEGIJOS TIKSLAI IR VERTINIMAS

Atsižvelgiant į tai, kad savivaldybės institucija pati savarankiškai inicijuoja viešosios infrastruktūros plėtros projektus, jos kompetencijoje atsiranda galimybė į regioną pritraukti įvairius finansavimo šaltinius, o infrastruktūros plėtrą vykdyti ne tik savivaldybės biudžeto lėšomis. Todėl vienas iš svarbiausių šios strategijos tikslų, įgyvendinant viešosios infrastruktūros plėtrą – skatinti įvairias projektų finansavimo alternatyvas.

Ilgalaikiai investicijų pritraukimo strategijos tikslai (2014-2020 m.):

Vidutinio laikotarpio investicijų pritraukimo tikslai (2014-2016):

Trumpalaikiai investicijų pritraukimo strategijos tikslai (2014 m.)

Trumpalaikiai investicijų pritraukimo strategijos tikslai (2014 m.)

Stebiant gerinti verslo aplinką, parengti efektyvią verslo rėmimo programą	• Sukurta efektyvi verslo rėmimo programa.
Užtikrinti planuojamų infrastruktūros vystymo projektų sąrašo sudarymą ir prioritetų nustatymą	• Sudarytas prioretinių investicijų projektų sąrašas, vnt; • Parengtų/ atitinkamoms institucijoms pateiktų paraiškų skaičius, vnt;
Susisteminti informaciją apie investavimo galimybes ir parengti investicijų žemėlapi Neringos savivaldybėje	• Prengtas investicijų Neringos savivaldybėje žemėlapis.
Užtikrinti potencialiems investuotojams informacijos apie investavimo galimybes prieinamumą	• Informacijos apie Neringos savivaldybės investicinę aplinką ir galimybes vystyti investicinę veiklą parengimas ir patalpinimas internetiniame tinklapyje; • Verslininkui skirtos skilties Neringos savivaldybėje pertvarkymas ir atnaujinimas.
Padidinti žmogiškuosius išteklius turizmo srityje ir užtikrinti mokymų kvalifikacijai	• Kvalifikacijos kėlimo seminarų, rajone veikiančių su turizmo paslaugomis susijusių įmonių atstovams (savivaldybės darbuotojams, dirbantiems investicijų plėtros skyriuje), skaičius; • Dalyvavusių mokymuose žmonių skaičius; • Kvalifikacijos kėlimo seminaruose dalyvavusių įmonių skaičius.